

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΘΩΜΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΝΤΕΛΑΚΗ ΚΑΛΙΟΠΗ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2008-2009

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΤΑ: Η
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΔΙΦΕΛΙΟΣ 2008

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

0.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
0.2 ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
0.3 ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	8
ΜΕΡΟΣ Α΄	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	11
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
1.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	13
1.3 Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	15
1.4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	16
1.5. ΒΙΩΣΙΜΗ Η ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	20
1.5.1 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	22
1.6 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	23
1.7 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	25
1.8 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	25
1.9 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	30
2.1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ	30
2.2 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	31
2.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2004 – 2010.....	34
2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (ΑΡΘΡΟ 203).....	38
2.4.1 ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ – ΥΠΟΧΡΕΟΙ (ΑΡΘΡΟ 204).....	38
2.4.2 ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΑΡΘΡΟ 206).....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	41
3.1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	41
3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	43
3.3 ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	43
3.4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ – ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	44
3.5 ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	45
3.6 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ (ΑΡΘΡΟ 75)	46
3.7 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	51
3.8 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	55
4.1 ΚΥΡΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	55
4.1.1 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	55

4.1.2 ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	56
4.1.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	57
4.1.4 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	58
4.1.5 ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ	59
4.1.6 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	59
4.1.7 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	62
5.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	62
5.1.1 ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	64
5.1.2 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	64
5.1.3 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	65
5.1.4 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	66
5.1.5 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	66
5.1.6 ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	67
5.1.7 ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	68
5.1.8 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	69
5.1.9 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	69
5.1.10 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΥΓΕΙΑ	70
5.1.11 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	70
5.1.12 ΓΕΩΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	71
5.1.13 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	72
5.1.14 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	73
ΜΕΡΟΣ Β΄	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	75
6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	75
6.1.1 Ο ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	75
6.2 ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	77
6.2.1 ΤΑ ΤΕΙΧΗ	78
6.2.2 Ο ΚΟΥΛΕΣ	79
6.2.3 ΟΙ ΤΑΡΣΑΝΑΔΕΣ (ΑΡΣΕΝΑΛΙ)	80
6.2.4 Η ΛΟΤΖΙΑ	81
6.2.5 Η ΚΡΗΝΗ ΤΟΥ ΜΟΡΟΖΙΝΙ	82
6.2.6 Η ΚΡΗΝΗ ΜΠΕΜΠΟ	84
6.2.7 Η ΚΝΩΣΣΟΣ	85
6.2.8 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ	86
6.2.9 Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ	87
6.2.10 Ο ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ	87
6.2.11 Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	88
6.2.12 Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ	88
6.3 ΜΟΥΣΕΙΑ	90
6.3.1 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	90
6.3.2 ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	91
6.3.3 ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΧΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ	92
6.3.4 ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ	93
6.4 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	93

6.5 ΚΛΙΜΑ	95
6.6 ΚΡΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	96
6.7 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	98
6.8 ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ.....	98
6.9 ΠΑΡΑΔΟΣΗ	99
6.10 ΉΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	100
7.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	100
7.1.1 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	100
7.1.2 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	101
7.1.3 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	103
7.1.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	103
7.2 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	104
7.2.1 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ.	104
7.2.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	105
7.2.3 ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΕΙΧΩΝ (ΕΡΓΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ).....	105
7.2.4 ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ.....	105
7.2.5 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ.....	106
7.2.6 ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΜΕΤΩΠΟ (ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ).....	106
7.2.7 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ.....	107
7.2.8 Δ.Ε.Υ.Α.Η ΈΡΓΑ ΎΔΡΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ.....	108
ΜΕΡΟΣ Γ΄.....	109
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	110
8.1 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	110
8.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.....	114
8.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	131
8.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.....	134
8.5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	135
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	138
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	141

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΣΧΕΔΙΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.....	76
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.....	93
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.....	94
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Γ΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.....	94
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Δ΄ ΚΑΙ Ε΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	95

<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>	
Α.Ε.Π.	<i>Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν</i>
W.T.O	<i>Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού</i>
Ε.Ο.Τ	<i>Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού</i>
Ε.Ε	<i>Ευρωπαϊκή Ένωση</i>
Ο.Τ.Α	<i>Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης</i>
Κ.Π.Σ	<i>Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης</i>
Τ.Α.	<i>Τοπική Αυτοδιοίκηση</i>
Ο.Τ.Ε.Κ	<i>Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης</i>
Ν.Π.Δ.Δ	<i>Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου</i>
Ε.Τ.Α	<i>Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα</i>
ΥΠΕΧΩΔΕ.	<i>Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων</i>
ΥΠ.ΑΝ	<i>Υπουργείο Ανάπτυξης</i>
Κ.Ο.Χ	<i>Κανονισμός Ορθολογικής Χρήσης</i>
ΔΕΥΑΗ	<i>Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Ηρακλείου</i>

0.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σημασία του τουρισμού στην εποχή μας είναι γνωστή τόσο για την γενικότερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη ενός τόπου, όσο και για τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στους κατοίκους θεωρούμενες από μια πληθώρα παραγόντων και συνεπειών. Ο Δήμος αντιλαμβανόμενος την μεγάλη σημασία του τουρισμού και αποσκοπώντας στην ανάπτυξη του τόπου αλλά και στην εύρεση μεγάλων οικονομικών εσόδων προβαίνει σε με μια σειρά μέτρων. Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας, είναι ανάδειξη του τρόπου ανάπτυξης της τουριστικής πολιτικής από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Στην παρούσα μελέτη αναλύονται οι τρόποι ανάπτυξης του τουρισμού ως ένα σύγχρονο προϊόν αξιοποίησης ελεύθερου χρόνου, ψυχαγωγίας, πολιτισμού, και ανταλλαγής εμπειριών έχοντας μια αισθητική αλλά και μια ανθρώπινη πλευρά. Ερευνήθηκαν οι απόψεις της τοπικής κοινωνίας για την σημασία του τουρισμού στον τόπο τους αλλά και τον τρόπο ανάπτυξης τους από την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Για την συλλογή των δεδομένων και την διεξαγωγή των συμπερασμάτων, πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συναντήσεις με τις αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες καθώς επίσης συντάχθηκε - διανεμήθηκε ερωτηματολόγιο.

0.2 ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία με τίτλο <<Η Ανάπτυξη της Τουριστικής Πολιτικής από τους ΟΤΑ Περίπτωση Δήμου Ηρακλείου>> έχει ως κύριο σκοπό την ενασχόλησή της με τους τρόπους και τα μέσα ανάπτυξης του τουρισμού στην τοπική κοινωνία καθώς και τα αποτελέσματα τα οποία επέφεραν. Θα προσδιορίζει την αναγκαιότητα ή μη των συγκεκριμένων τρόπων με στόχο την οικονομική ανάπτυξη και την ανάπτυξη γενικότερα και θα αναδείξει την πολυπλοκότητα του προγραμματισμού και της εφαρμογής αυτών.

Για την συγκέντρωση όλων των στοιχείων πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συναντήσεις - συνεντεύξεις με τις αρμόδιες υπηρεσίες, ενώ ταυτόχρονα συντάχθηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε και συμπληρώθηκε κατόπιν προσωπικής επικοινωνίας με τους πολίτες του Δήμου Ηρακλείου.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αναλύεται η έννοια και η σημασία του τουρισμού και της ανάπτυξης, αναφέρονται τα είδη και το στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης (ενδογενής, βιώσιμη ή αειφόρος), όπως επίσης και το επιχειρησιακό πρόγραμμα. Εν συνεχεία αναφέρονται τα προβλήματα του τουριστικού σχεδιασμού, ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη και την προβολή του, καθώς επίσης οι κύριοι φορείς τουρισμού όπως και οι εναλλακτικές μορφές του.

Στο δεύτερο μέρος αναλύουμε την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου. Αναφερόμαστε δηλαδή στα πολιτιστικά στοιχεία, τις τουριστικές υποδομές, τα αξιοθέατα, τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που παρέχει καθώς και τις μεγάλες παρεμβάσεις για την αναβάθμιση της πόλης με στόχο την τουριστική ανάπτυξη.

Τέλος στο τρίτο μέρος διενεργήθηκε έρευνα σχετικά με τις απόψεις των πολιτών(θετικές ή αρνητικές), οι οποίες αναλύθηκαν με στόχο την διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων και την εύρεση τρόπων (προτάσεις - λύσεις) ανάπτυξης του τόπου και της οικονομίας.

Στο τέλος της εργασίας αναγράφονται οι πηγές της ερευνάς μας καθώς και το παράρτημα.

0.3 ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας η πρακτική και ψυχολογική βοήθεια που έλαβα ήταν καταλυτική για την ολοκλήρωσή της. Πρώτα από όλους θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου που με στηρίζουν όλα αυτά τα χρόνια και έπειτα τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Θωμά Διονύση για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του, το προσωπικό του Δήμου Ηρακλείου και όλους όσους συνέβαλαν για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

Αφιερώνω αυτή την εργασία στην οικογένεια μου.

Με εκτίμηση
Ντελάκη Καλλιόπη

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή

Αναντίρρητα η ανθρώπινη ύπαρξη θεωρείται η πιο αξιόλογη και δυναμική παρουσία στον έμψυχο κόσμο. Από πολύ νωρίς ο άνθρωπος με την αφύπνιση του πνεύματος του μπόρεσε να σκεφθεί, να στοχασθεί, να προβληματιστεί, να φιλοσοφήσει γύρω από τα προβλήματα της γένεσης του κόσμου και ειδικότερα της ίδιας του της ύπαρξης. Αντιλήφθηκε από τα πρώτα του βήματα τις ξεχωριστές πνευματικές του δυνάμεις τις οποίες αργότερα επαύξησε και χρησιμοποίησε για την καλύτερευση του αγώνα του στη ζωή.

Ο άνθρωπος στο πέρασμα του χρόνου πέτυχε να δαμάσει - υποτάξει την φύση και να διευρύνει τις γνώσεις – εμπειρίες του σε επιστημονικό επίπεδο. Δραστηριοποιήθηκε και συστηματοποίησε τον επαγγελματικό, βιοτικό και οικονομικό του αγώνα επινοώντας μεθόδους και τρόπους για την αξιοποίηση και εκμετάλλευση των αγαθών του πλανήτη. Το βασικότερο πρόβλημα του ανθρώπου τόσο σε ατομικό όσο και σε συνολικό επίπεδο (κράτος) ήταν και είναι το οικονομικό. Η επίλυση αυτού του προβλήματος ήταν και είναι θεμελιώδεις, γιατί από αυτό επιτυγχάνεται η επίλυση πολλών άλλων.

Για την επίλυση του προβλήματος είναι απαραίτητη η εκμετάλλευση και αξιοποίηση των πηγών που αποτελούν τον τροφодότη της οικονομίας για την επίτευξη της οικονομικής ανεξαρτησίας και την αποφυγή της οικονομικής εξάρτησης. Αυτές οι πηγές ονομάζονται πλουτοπαραγωγικές και χωρίζονται σε πηγές της θάλασσας και της ξηράς. Μία από τις σημαντικότερες πλουτοπαραγωγικές πηγές της ξηράς είναι ο τουρισμός.

Τουρισμός είναι η περιήγηση, η κίνηση των ταξιδιωτών από τόπο σε τόπο και η κρατική οργάνωση για την προσέλευση εκδρομέων. Χωρίζεται σε εσωτερικό και εξωτερικό και ανάλογα με τα αποτελέσματα είναι ενεργητικός ή παθητικός. Η τάση του ανθρώπου να επισκέπτεται ξένους τόπους έχει τις καταβολές της στους αρχαίους χρόνους. Αναπτύχθηκε όμως πληρέστερα και πήρε τη σύγχρονη έννοια μεταγενέστερα με τη δημιουργία της συγκοινωνίας και την παροχή ασφάλειας.

Τα αίτια του τουρισμού ποικίλουν ανάμεσα στην ψυχαγωγία, στη μόρφωση, στο εμπόριο, στην περιέργεια και στην τάση του ανθρώπου να

γνωρίζει όλο και περισσότερα.

Αναντίρρητα η συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας ή ενός τόπου είναι πολύ μεγάλη γιατί:

- Αποτελεί αξιόλογη πηγή πλούτου
- Ενισχύει την ύπαιθρο με συνέπεια την μείωση της αστυφιλίας
- Υπάρχει εισροή ξένου συναλλάγματος, που είναι πολύ χρήσιμο για την οικονομία κάθε χώρας
- Συμβάλλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου, στην αλληλογνωριμία των λαών, στην ανάπτυξη στενότερων σχέσεων, στη γνωριμία ηθών, εθίμων, πολιτισμού, παιδείας, νοοτροπίας
- Προωθεί την συναδέλφωση και την παγκόσμια ειρήνη ανάμεσα στους λαούς

Δηλαδή συντελεί στην δραστηριοποίηση ολόκληρης της οικονομίας. Αν έλειπε από την χώρα μας ο τουρισμός, τότε μερικοί τόποι που σήμερα ανθούν και ευημερούν θα παρουσίαζαν εικόνα όμοια με εκείνη των εγκαταλελειμμένων ακριτικών περιοχών, η οικονομία μας δεν θα δεχόταν την ευεργετική τόνωση του και η αστυφιλία θα πολλαπλασιαζόταν.

Για να μπορέσει όμως η χώρα μας να αντιμετωπίσει καλύτερα τα τουριστικά της προσόντα πρέπει να βάλει σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης με αξιοποίηση των πλαζ, της συγκοινωνίας, με δημιουργία ξενοδοχείων, με διαφημιστική εκστρατεία κλπ. Αφού λοιπόν ο τουρισμός είναι τόσο ωφέλιμος για την οικονομία της χώρας μας πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες και προσπάθειες για την εκμετάλλευση του.

Σε περιοχές, όπως η Μεσόγειος και η χώρα μας, τα θέλγητρα που προσελκύουν κατά κύριο λόγο τον τουρισμό είναι το φυσικό περιβάλλον και η πολιτισμική κληρονομιά που αποτελούν και τους τουριστικούς πόρους. Η ανάπτυξη του τουρισμού σε μία περιοχή και το είδος της τουριστικής ανάπτυξης που ακολουθεί εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των τοπικών πόρων, τα οποία και προσδιορίζουν ως ένα βαθμό τις δυνατότητες αλλά και τους περιορισμούς για την τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου.

Αναμφισβήτητα ο τουρισμός με την ορθολογιστική του χρήση οδηγεί στην ανάπτυξη της χώρας μας, στην ανάπτυξη μιας περιοχής.

Η εντατικοποίηση, διάχυση και ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας σε νησιά, παραδοσιακούς οικισμούς, σε παράκτιες και ορεινές περιοχές αλλά και σε περιοχές με ιδιαίτερη οικολογική αξία και ευαισθησία έχουν ως αποτέλεσμα όχι μόνο οφέλη αλλά και προβλήματα τα οποία επιτείνονται λόγω της αδυναμίας ελέγχου και ορθολογικής οργάνωσης της ανάπτυξης του τουρισμού. Σε κάθε περίπτωση, ως ένα βαθμό οι οποιεσδήποτε επιπτώσεις εξαρτώνται από τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περιοχής (φυσικό, δομημένο, κοινωνικό, πολιτισμικό και οικονομικό περιβάλλον) καθώς και από το είδος της ασκούμενης τουριστικής δραστηριότητας.

Η τουριστική ανάπτυξη, μπορεί να συμβάλλει θετικά ή αρνητικά στη φύση, στην πολιτισμική κληρονομιά και γενικότερα στο δομημένο περιβάλλον λόγω της υποβάθμισης των πόρων – θέλγητρων ενός προορισμού.

1.2 Τουρισμός και Ανάπτυξη

Ο όρος ανάπτυξη είναι πολυδιάστατος. Την δεκαετία του χίλια εννιακόσια εβδομήντα (1970) αναπτύχθηκε η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης. Ουσιαστικά η έννοια αυτή πηγάζει από την αντίληψη ότι το περιβάλλον και οι φυσικοί όσο και οι πολιτισμικοί πόροι δέχονται αρνητικές επιπτώσεις από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που υποβαθμίζουν τη διαθεσιμότητα και τα χαρακτηριστικά τους.

Επιπροσθέτως με το πέρασμα του χρόνου αντιλαμβανόμαστε σαφέστατα ότι η φυσική και πολιτισμική κληρονομιά (οι πόροι του τουρισμού) δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ατομικής ιδιοκτησίας αλλά ανήκουν εξίσου τόσο στην τωρινή όσο και σε μελλοντικές γενεές.

Η οικονομική ανάπτυξη αλλά και κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο τις περιβαλλοντικές όσο και τις κοινωνικές προεκτάσεις. Η αντίληψη αυτή βρίσκεται σε συμφωνία με την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, ως σημείου προσέλκυσης, για τη διατήρηση του εισοδήματος από τον τουρισμό. Η ιδιαίτερη σημασία του βιώσιμου τουρισμού,

που εντάσσεται σε μία γενικότερη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης, αναδείχθηκε στο πλαίσιο της συνδιάσκεψης για το « Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (Rio, 1992) μέσω της Local Agenda 21, ενώ δέκα χρόνια (10)αργότερα, στη Συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ (2002), η προώθηση βιώσιμων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης, μεταξύ άλλων και στον τομέα του τουρισμού, αποφασίστηκε ότι αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για τις σύγχρονες κοινωνίες την επόμενη δεκαετία.

Στο πέμπτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο τουρισμός θεωρήθηκε ένας από τους αναπτυξιακούς τομείς που κατά προτεραιότητα απαιτείται η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τον όρο *ανάπτυξη* είναι δυνατόν να τον αντιληφθούμε με πολλούς τρόπους. Ανάλογα με την κοσμοαντίληψη του καθενός από εμάς, ο όρος ανάπτυξη μπορεί να υποδηλώνει:

- Πραγματική θετική μεταβολή των βασικών συστηματικών στοιχείων της οικονομικοκοινωνικής δραστηριότητας,(όπως η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος) δηλαδή τη μεγέθυνση του παραγόμενου προϊόντος που είναι συνυφασμένη με την αύξηση της απασχόλησης, του εισοδήματος, της χρήσης νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία, την αύξηση της ευημερίας, την άνθηση της πολιτικής δραστηριότητας.
- Διεύρυνση της κοινωνικής δικαιοσύνης μιας χώρας, αφού ο όρος ανάπτυξη περιλαμβάνει τη βελτίωση της υλικής ευημερίας, ιδίως των ατόμων που έχουν χαμηλότερα εισοδήματα, την εξάλειψη της φτώχειας, του αναλφαριθμισμού και των ασθενειών, με παράλληλη μεταβολή της διάρθρωσης της παραγωγής και των κοινωνικών δομών που θα εξασφαλίσει πλήρη παραγωγική απασχόληση του πληθυσμού και συμμετοχή των κοινωνικών ομάδων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Η πλειοψηφία των ανθρώπων όμως δέχεται ότι η οποιαδήποτε ανάπτυξη που επιτυγχάνεται σε έναν τόπο είναι αποτέλεσμα της συλλογικής προσπάθειας και έχει ως σκοπό την εξυπηρέτηση του συνόλου του πληθυσμού της περιοχής και όχι επιλεκτικά λίγους και εκλεκτούς.

Για την αντικειμενική τοποθέτηση και ολοκληρωμένη προσέγγιση του

όρου και του περιεχομένου της ανάπτυξης κρίνεται απαραίτητη η αναφορά στον ορισμό που δίνει η *UNESCO*, δηλαδή:

- Ολοκληρωμένη οργανική διαδικασία οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων, διαρκώς αλληλοεπηρεαζόμενων.
- Ενδογενή αναπτυξιακή προσπάθεια κάθε χώρας, περιφέρειας ή περιοχής που αναλαμβάνει τη διαδικασία της ανάπτυξης σύμφωνα με τις δικές της επιλογές σε αρμονία με τους στόχους και τις επιδιώξεις του πληθυσμού της.
- Παγκόσμια διαδικασία με την έννοια ότι οι στόχοι κάθε χώρας σε συνάρτηση με τα προβλήματα της, καθορίζονται σε συνάρτηση πάντα με τα προβλήματα των χωρών της υφηλίου¹.

1.3 Η Έννοια της Ολοκληρωμένης Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ο γεωγραφικός χώρος ορίζεται είτε από φυσικά όρια είτε από διοικητικά. Ένα οροπέδιο, μία κοιλάδα, μια πεδιάδα ή ένα νησί αποτελούν γεωγραφικούς χώρους καθορισμένους από τη φύση. Ο Δήμος, η Επαρχία, ο Νομός, η Περιφέρεια είναι γεωγραφικοί όροι που ορίζονται με διοικητικά μέτρα. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο γεωγραφικός χώρος προσδιορίζεται από πολιτιστικούς ή και γλωσσικούς διαχωρισμούς. Ο χαρακτηρισμός "τοπικό" έχει σχέση πολλές φορές και με την περιοχή που ορίζουμε για την εκπόνηση μιας μελέτης ή για τη χάραξη στρατηγικής με στόχο την ανάπτυξη της. Η ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη είναι μια οργανική διαδικασία στην οποία παίζουν ρόλο τα ακόλουθα:

- Οι φυσικοί πόροι.
- Η εργασία.
- Το κεφάλαιο.
- Οι θεσμοί.
- Οι οργανισμοί (δημόσιοι, δημοτικοί, κοινοτικοί, ιδιωτικού δικαίου).
- Οι φορείς της κοινωνίας (συνδικάτα, επιμελητήρια, συνεταιρισμοί, δημοτικό- συνεταιριστικές επιχειρήσεις, πολιτιστικοί σύλλογοι).
- Οι τοπικοί παράγοντες.
- Η τοπική πρωτοβουλία.
- Οι τοπικές επιχειρήσεις.

- Η επιχειρηματικότητα.
- Η ανθρώπινη αναζήτηση στους τομείς του πολιτισμού.
- Το επίπεδο δημοκρατικής διακυβέρνησης ενός τόπου.
- Η ποιότητα της επικοινωνίας των ατόμων ενός κοινωνικού συνόλου.

Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε αντιδιαστολή με την τομεακή ανάπτυξη έρχεται να κινητοποιήσει το σύνολο των παραγωγικών πόρων μιας περιοχής και όχι ενός μόνου τομέα. Η αντίληψη του παρελθόντος ότι η ενίσχυση ενός τομέα της οικονομίας ήταν αρκετή για να αναπτυχθεί αυτός ο τομέας και με βάση αυτόν να υπάρξει διάχυση της ανάπτυξης είναι πλέον ξεπερασμένη, αφού δοκιμάστηκε στην πράξη και δεν έδωσε τα αποτελέσματα που προσδοκούσε η κοινωνία. Η άσκηση τομεακής πολιτικής έδωσε την ευκαιρία σε ορισμένους να βελτιώσουν την οικονομική τους θέση χωρίς να βελτιωθεί η θέση του συνόλου της τοπικής κοινωνίας. Η διάχυση της ανάπτυξης μέσω της διάχυσης του πλεονάσματος στους άλλους τομείς της οικονομίας δεν έγινε, αφού τις περισσότερες φορές οι ανάγκες εισροών του τομέα αυτού καλύπτονταν από πηγές έξω από τα όρια της περιοχής.

Με βάση την αντίληψη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης, η παρέμβαση γίνεται σε όλους τους τομείς και κλάδους της τοπικής οικονομίας που εμφανίζουν προοπτικές δυναμικής εξέλιξης. Επιδιώκεται η παραγωγή τελικών προϊόντων σε επίπεδο περιοχής και η εμπορία των προϊόντων αυτών από τις δυνάμεις της τοπικής κοινωνίας. Τα παραγόμενα προϊόντα της περιοχής δεν αποτελούν αναγκαστικά πρώτη ύλη για τις βιομηχανίες άλλων περιοχών, αλλά μεταποιούνται και γίνονται τελικό προϊόν στα όρια της περιοχής.

Παράλληλα με την παραγωγή αναπτύσσονται θεσμοί, δημιουργούνται οργανισμοί, αξιοποιείται η τοπική επιχειρηματικότητα και η τοπική πρωτοβουλία. Κινητοποιείται, δηλαδή το σύνολο του ενδογενούς δυναμικού μιας περιοχής με στόχο την ανάπτυξη της και την επέκταση της ευημερίας που φέρνει η ανάπτυξη σε όσο το δυνατόν ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού της περιοχής.

1.4 Ολοκληρωμένη Ενδογενής Ανάπτυξη

Η ολοκληρωμένη ενδογενής τοπική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία που

ξεκινάει από τη βάση της κοινωνίας (τους απλούς πολίτες), οι οποίοι κάποια στιγμή αντιλαμβάνονται ότι πρέπει να παρέμβουν αποφασιστικά για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν και για το καθορισμό του δικού τους μέλλοντος ως ακολούθως:

- ❖ Από τους πολίτες, που κάποια στιγμή αντιλαμβάνονται ότι είναι πιο αποτελεσματικοί από την όποια δημόσια διοίκηση και παίρνουν την πρωτοβουλία των κινήσεων από την κεντρική διοίκηση, ζητώντας από την τελευταία μόνο οικονομική συνδρομή για την αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων.

- ❖ Από τους πολίτες, που προγραμματίζουν ελεύθερα την οικονομική τους δράση στα όρια της περιοχής τους, σχεδιάζοντας παράλληλα την αναγκαία υποδομή για την επιτυχία της επένδυσής τους και που οργανώνονται για την υλοποίηση αυτής της υποδομής.

Η ολοκληρωμένη, λοιπόν, ενδογενής τοπική ανάπτυξη αποτελεί τη σύγχρονη αντίληψη της ανθρωποκεντρικής θεώρησης της ανάπτυξης και ως τέτοια στηρίζεται από όλο το σύγχρονο προοδευτικό κόσμο.

Σημαντική προϋπόθεση της επιτυχίας της αναπτυξιακής προσπάθειας είναι η αυτοπεποίθηση της ηγετικής ομάδας μιας τοπικής κοινωνίας, ότι μπορεί δηλαδή να παρέμβει αποτελεσματικά και να αλλάξει θετικά τις εξελίξεις στο χώρο της. Για το λόγο αυτό πρώτο μέλημα της είναι να ασχοληθεί με το ανθρώπινο δυναμικό της τοπικής κοινωνίας, τον παράγοντα δηλαδή εκείνον που αποτελεί το μοχλό των όποιων εξελίξεων και να επενδύσει σ' αυτόν προκειμένου να επηρεαστεί θετικά η διαδικασία της ανάπτυξης. Η ενδογενής ανάπτυξη έχει στόχο:

- Την αξιοποίηση της παραγωγικής δομής της τοπικής οικονομίας, βελτιώνοντας, συμπληρώνοντας και εκσυγχρονίζοντας τον παραγωγικό ιστό, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της περιοχής.

- Την αξιοποίηση της αγοράς εργασίας, βελτιώνοντας το μορφωτικό επίπεδο και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, εισάγοντας νέες ειδικότητες και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική

- διαδικασία, εκπαιδύοντας και καταρτίζοντας τους νέους σε συνεχή βάση.
- Την αξιοποίηση και βελτίωση της επιχειρηματικότητας του τοπικού πληθυσμού, με ενημέρωση, εκπαίδευση, οικονομική ενίσχυση, χρηματοοικονομική διευκόλυνση, δημιουργία υποδομής, δημιουργία τοπικής αγοράς ή τοπικών αγορών.
 - Την αξιοποίηση και προστασία των φυσικών πόρων, όπως της γης, των δασών, των υδάτων, της φυσικής ομορφιάς, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Μια τέτοια δράση προϋποθέτει την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, με γνώμονα την αγορά και την προστασία της γης από την υπερβολική χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.
 - Την αξιοποίηση των δασών της περιοχής για παραγωγή δασικών προϊόντων και δημιουργία χώρων αναψυχής, την ορθολογική αξιοποίηση των υδάτων των πηγών, ποταμών και λιμνών της περιοχής για ύδρευση, άρδευση, αλιεία και αναψυχή και την οργάνωση του τουρισμού ή και αγροτουρισμού στα όρια της περιοχής.
 - Την αξιοποίηση της κοινωνικής και πολιτικής δομής της τοπικής κοινωνίας προς όφελος της ανάπτυξης. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η σωστή λειτουργία του αγροτικού συνεταιρισμού ή ο ρόλος που μπορούν να παίξουν τα συνδικάτα, τα επιμελητήρια, οι πολιτιστικοί σύλλογοι, οι αθλητικοί σύλλογοι και οι άλλοι φορείς .
 - Την αξιοποίηση των παραδόσεων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με ανάδειξη των αρχαιοτήτων, της λαϊκής αρχιτεκτονικής, των λαϊκών εκδηλώσεων και της καλλιτεχνικής διάθεσης του πληθυσμού για την προσέλευση επισκεπτών στην περιοχή, την ανάπτυξη του τουρισμού και της αναψυχής.
 - Η συμμετοχή στην κινητοποίηση για την ανάπτυξη πρέπει να είναι παλλαϊκή. Η προσπάθεια για την ανάπτυξη μια περιοχής για να επιτύχει πρέπει να έχει παλλαϊκή συμπαράσταση και συμμετοχή.

Η κινητοποίηση όλου αυτού του ενδογενούς δυναμικού μιας περιοχής αποσκοπεί:

1. Στην ενεργοποίηση του πληθυσμού για την αναπτυξιακή διαδικασία. Σ' αυτή

την περίπτωση είναι πολύ σημαντικό:

- i. Να πιστέψει και να αγκαλιάσει ο πληθυσμός της περιοχής το όλο εγχείρημα της ανάπτυξης.
- ii. Να πιστέψει ότι η επιτυχία μιας μικρής επιχείρησης στο τόπο του συμβάλλει έμμεσα και στη βελτίωση του δικού του βιοτικού επιπέδου.
- iii. Να πιστέψει ότι κάθε επενδυτική προσπάθεια μεταποίησης των τοπικών αγροτικών προϊόντων, αξιοποίησης των φυσικών πόρων και ανάπτυξης της βιοτεχνίας ή και της χειροτεχνίας στον τόπο διαμονής του αναβαθμίζει και τη δική του ζωή εφόσον δεν προσβάλλει το περιβάλλον.
- iv. Να πιστέψει ότι η ποιότητα της ζωής του θα βελτιωθεί με τη δική του συστράτευση στην κοινωνική διαδικασία της ανάπτυξης.

2. Στην εξάλειψη των φαινομένων του δυϊσμού, δηλαδή:

- i. Ανεπτυγμένες και καθυστερημένες περιοχές.
- ii. Δυναμικές και οριακές επιχειρήσεις.
- iii. Πλούσιους και φτωχούς πολίτες.
- iv. Ανισομερή πολιτιστική ανάπτυξη.

Επιδιώκεται, δηλαδή, η ισόρροπη ανάπτυξη μέσα στα όρια της περιοχής, ώστε να μην αισθάνεται ο πληθυσμός ότι κάποιος ενισχύονται και κάποιος αδικούνται, ότι η αναπτυξιακή προσπάθεια γίνεται προς όφελος μερικών και εις βάρος άλλων. Παράλληλα, είναι αναγκαίο να πεισθεί ο πληθυσμός ότι η εξάλειψη των φαινομένων του δυϊσμού είναι μια διαδικασία που περιέχει χρόνο. Δεν είναι μια αυτόματη διαδικασία που δίνει άμεσες λύσεις.

3. Στη συγκράτηση του πληθυσμού στις εστίες του. Αυτό εξασφαλίζει με την παροχή ίδιου επιπέδου οικονομικής και κοινωνικής υποδομής καθώς και ίδιες ευκαιρίες απασχόλησης, ώστε να μην αναγκάζεται ο πληθυσμός να εγκαταλείπει το μόνιμο τόπο κατοικίας του και να αναζητεί απασχόληση και εισόδημα σε άλλες περιοχές.

4. Στην τόνωση της απασχόλησης στο επίπεδο της περιοχής. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης ώστε να εξασφαλίζεται μερική ή μόνιμη απασχόληση σε μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού. Είναι γνωστό το μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας σήμερα και των κοινωνικών συνεπειών που δημιουργεί η έλλειψη απασχόλησης.

5. Στην αξιοποίηση των πόρων που διατίθενται από την κεντρική διοίκηση ή από τα κοινοτικά ταμεία για την ανάπτυξη των διαφόρων τομέων της οικονομίας. Αξιοποίηση των κινήτρων, δηλαδή, για την γεωργία, τον αγροτουρισμό, τη βιοτεχνία, την οικοτεχνία. Η αξιοποίηση αυτών των πόρων πρέπει να γίνεται πάντοτε σε συνδυασμό με την κινητοποίηση των τοπικών πόρων σε επενδύσεις εντός της περιοχής που θα αξιοποιούν, όπως έχει αναφερθεί, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής.

6. Στην οικολογική ανάπτυξη της περιοχής. Μια ανάπτυξη που δεν θα αποβλέπει στην υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων της περιοχής, αλλά θα διασφαλίζει την αειφορία και την συμπληρωματικότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων, έτσι ώστε ότι αποτελεί υποπροϊόν για μια επιχείρηση να αποτελεί πρώτη ύλη για κάποια άλλη επιχείρηση. Τα απόβλητα μιας κτηνοτροφικής μονάδας, για παράδειγμα, αποτελούν πρώτη ύλη για τον εμπλουτισμό των εδαφών μιας γεωργικής μονάδας.

7. Στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής. Στην οργανωμένη, δηλαδή, προσπάθεια ανάπτυξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων της περιοχής καθώς και τη βελτίωση των υποδομών, της εκπαίδευσης, της υγείας, του αθλητισμού, του πολιτισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος².

1.5. Βιώσιμη ή Αειφόρος Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη η οποία καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες ονομάζεται αειφόρος ανάπτυξη. Η ανάπτυξη αυτή συνεπάγεται:

- Τη διατήρηση της γενικής ισορροπίας και αξίας του αποθέματος φυσικού

κεφαλαίου.

- Τον επαναπροσδιορισμό των βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κριτηρίων αξιολόγησης κόστους/ οφέλους και των μέσων που θα ανταποκρίνονται σε πραγματικά κοινωνικοοικονομικά δεδομένα και αξίες της κατανάλωσης και συντήρησης.
- Τη δίκαιη κατανομή και χρήση των πόρων μεταξύ εθνών και περιοχών σε όλο τον κόσμο.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης που, πρώτα, αναπτύχθηκε την δεκαετία του χίλια εννιακόσια εβδομήντα (1970), ουσιαστικά πηγάζει από την αντίληψη ότι το περιβάλλον και οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι δέχονται αρνητικές επιπτώσεις από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που υποβαθμίζουν τη διαθεσιμότητα και τα χαρακτηριστικά τους.

Γίνεται ολοένα πιο αντιληπτό ότι η φυσική και πολιτισμική κληρονομιά (οι πόροι του τουρισμού) δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ατομικής ιδιοκτησίας αλλά ανήκουν εξίσου στην τωρινή όσο και στις μελλοντικές γενεές. Η οικονομική ανάπτυξη αλλά και κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές και τις κοινωνικές προεκτάσεις.

Η ανωτέρω αντίληψη ταυτίζεται απόλυτα με την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, ως σημείου προσέλκυσης, για τη διατήρηση του εισοδήματος από τον τουρισμό. Η ιδιαίτερη σημασία του βιώσιμου τουρισμού, που εντάσσεται σε μια γενικότερη στρατηγική Βιώσιμης ανάπτυξης, αναδείχθηκε στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης για το «Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (Πρώτο έτος χίλια εννιακόσια ενενήντα δύο 1992) μέσω της Local Agenda 21, ενώ δέκα χρόνια μετά, στη Συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ (το έτος δύο χιλιάδες δύο 2002), η προώθηση βιώσιμων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης, μεταξύ άλλων και στον τομέα του τουρισμού, αποφασίστηκε ότι αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για τις σύγχρονες κοινωνίες την επόμενη δεκαετία.

Στο πέμπτο (5) Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο τουρισμός θεωρείται ένας από τους αναπτυξιακούς τομείς όπου κατά προτεραιότητα απαιτείται η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.³

² "Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Υπαίθρου. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης"

³ Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Υπαίθρου. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

1.5.1 Πολιτικές προς Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον Τουρισμό

Η ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα συμβάλει αλλά δεν επαρκεί για την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Η αναζήτηση μίας πολιτικής βιώσιμης ανάπτυξης για τον τουρισμό συμπεριλαμβάνει, με σημαντικότατο βασικό μερίδιο ευθύνης, τους κρατικούς και τοπικούς φορείς άσκησης τουριστικής πολιτικής.

Σε επίπεδο τουριστικού προορισμού, βασικά στοιχεία της στρατηγικής αποτελούν η θεσμοθέτηση και ο έλεγχος εφαρμογής διαφόρων εργαλείων (ρύθμιση χρήσεων γης, εκτίμηση φέρουσας ικανότητας, ζωνοποίηση κλπ) από τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό και την περιβαλλοντική διαχείριση.

Σε εθνικό επίπεδο, η πολιτική για τον τουρισμό εστιάζεται στην ανάγκη ποιοτικής αναβάθμισης του τουρισμού προϊόντος της χώρας με στόχους την άμβλυνση της εποχικότητας, τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από πλευράς συναλλάγματος, την ανανέωση του τουριστικού προϊόντος και την ανάδειξη και προστασία του περιβάλλοντος ως τουριστικού πόρου.

Γενικότερα, η ανάπτυξη και διεύρυνση του τουρισμού προς τις διάφορες μορφές του μπορεί να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις για:

- Ποιοτική αναβάθμιση των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων.
- Διατήρηση της ιδιαίτερης τοπικής φυσιογνωμίας και κουλτούρας.
- Καθοδήγηση της ανάπτυξης και των επενδύσεων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα σε μια ήπια μορφή τουρισμού που σέβεται το περιβάλλον.
- Δυνατότητα ανάπτυξης του τουρισμού σε περιοχές που μέχρι σήμερα δεν έχουν αξιοποίηση πλήρως τις δυνατότητες τους.

Τελικά, η ανάπτυξη του τουρισμού στο μέλλον φαίνεται να είναι όλο και πιο στενά συνδεδεμένη με τα γενικότερα θέματα ανάπτυξης ενός τόπου και σε άμεση συνάρτηση με την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση της φυσικής και πολιτισμικής του κληρονομιάς.

Οι πολιτικές σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να αναγνωρίσουν την αλληλεξάρτηση τουρισμού και περιβάλλοντος με

βάση τις αρχές της ολοκληρωμένης προσέγγιση και στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης⁴.

1.6 Η Συμβολή του Ιδιωτικού Τομέα

Η αντίληψη ότι οι τουριστικές μονάδες έχουν πιο ήπιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε σχέση με άλλου είδους επιχειρηματικές δραστηριότητες (όπως μεταποίηση ή πρωτογενής τομέας) έχει πλέον αναθεωρηθεί, ανάγοντας το πρόβλημα στις σωστές του διαστάσεις. Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κατά την φάση της εγκατάστασης τους έχουν επιπτώσεις στο έδαφος και στους υδάτινους πόρους ενώ μπορούν να συμβάλουν στην υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και του τοπίου του τουριστικού προορισμού. Παράλληλα, κατά τη λειτουργία τους αποτελούν συστήματα που καταναλώνουν σημαντικές ποσότητες ενέργειας και φυσικών πόρων, είναι υπεύθυνες για την παραγωγή στερεών και υγρών αποβλήτων ενώ συνδέονται και με άλλες επιπτώσεις στο περιβάλλον όπως η υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα (κατά τη μεταφορά προϊόντων και επισκεπτών στις εγκαταστάσεις τους ή τη χρήση ουσιών επικίνδυνων για το περιβάλλον).

Με σκοπό τον περιορισμό των επιπτώσεων κατά την εγκατάσταση των τουριστικών μονάδων, ο ρόλος της πολιτείας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός μέσω της θέσπισης και του ελέγχου εφαρμογής των εργαλείων όπως οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και οι περιβαλλοντικοί όροι και μέσω της προώθησης οικοδομικών επιπτώσεων καθώς και των αρχών και των κανόνων της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής.

Η λογική για τη συμβολή του ιδιωτικού τομέα προς μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη πρέπει να αναζητηθεί στον τρόπο που αυτός λειτουργεί και στην αντιμετώπιση των πιέσεων του περιβάλλοντος όπως προκύπτουν από την δραστηριότητα του.

Στο πλαίσιο αυτό, απόκριση της τουριστικής βιομηχανίας στο αυξανόμενο επίπεδο της περιβαλλοντικής ευαισθησίας και της ζήτησης για υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος έχει αποτελέσει η ανάπτυξη πρωτοβουλιών και εργαλείων περιβαλλοντικής διαχείρισης για τις τουριστικές επιχειρήσεις. Αρχικά, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή τέτοιων εργαλείων αποσκοπούσε στον περιορισμό

⁴ "Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης"

των επιπτώσεων στο περιβάλλον και στην ανθρώπινη υγεία μέσω της βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιδόσεων των επιχειρήσεων, στη μείωση του λειτουργικού τους κόστους καθώς και στην προσέλκυση περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων επισκεπτών.

Πρόσφατα, η υιοθέτηση τέτοιων εργαλείων και πρακτικών από τον ιδιωτικό τομέα, δίνει τη δυνατότητα διείσδυσης σε νέες και ιδιαίτερα δυναμικές αγορές ευαισθητοποιημένων επισκεπτών υψηλού επιπέδου και κατά επέκταση υψηλών εισοδηματικών στρωμάτων. Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν ήδη αναπτυχθεί μία σειρά από οχήματα και πρότυπα για την πρακτική ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης κατά τη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

Τα σχήματα αυτά είναι δυνατό να διακριθούν σε δύο κύριες κατηγορίες:

- a) Σ' εκείνα που επιδιώκουν συνεχή βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων και συνδέονται κυρίως με τις διαδικασίες διοίκησης και τις οργανωτικές δομές μίας τουριστικής επιχείρησης (συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης).
- b) Σ' εκείνα που αποβλέπουν στην εφαρμογή βέλτιστων τεχνικών λύσεων και προσαρμογών στους τομείς της πρόληψης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (οικολογικά σήματα και σφραγίδες περιβαλλοντικής ποιότητας).

Αξίζει να αναφερθεί ότι μία ολοκληρωμένη προσέγγιση στην περιβαλλοντική διαχείριση μίας τουριστικής επιχείρησης εμπεριέχει την αξιοποίηση και των δυο παραπάνω συμπληρωματικών εργαλείων, τα οποία αποτελούν απόρροια αποσπασματικών και άτυπων πρωτοβουλιών για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης των τουριστικών επιχειρήσεων (όπως τεχνικά εγχειρίδια και οδηγοί καλής πρακτικής) που είχαν αναπτυχθεί ήδη από τις δεκαετίες του 1970 και 1980.⁵

1.7 Εργαλεία Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για τον τουρισμό

Το σημαντικό εύρος των εργαλείων περιβαλλοντικής διαχείρισης που έχουν αναπτυχθεί για τον κλάδο του τουρισμού – ορισμένα από τα οποία θα αναπτυχθούν στην συνέχεια δίνει τη δυνατότητα στις τουριστικές επιχειρήσεις να υιοθετήσουν πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, συμβάλλοντας στην προστασία του και ικανοποιώντας τις απαιτήσεις μεγάλου αριθμού επισκεπτών σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Υπάρχουν εργαλεία που αφορούν στη συνεχή βελτίωση της περιβαλλοντικής διαχείρισης μίας τουριστικής επιχείρησης (συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης), στην ικανοποίηση μίας σειράς κριτηρίων και προϋποθέσεων έτσι ώστε η συγκεκριμένη δραστηριότητα να θεωρείται φιλική προς το περιβάλλον (συστήματα απονομής οικολογικού σήματος). Έχουν θεσπιστεί επίσης, εθνικά και ευρωπαϊκά βραβεία για την καλύτερη περιβαλλοντική επίδοση μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων και έχουν υιοθετήσει απλούστερα εκπαιδευτικά μέσα για την περιβαλλοντική διαχείριση των επιχειρήσεων, όπως οι εκδόσεις και οι κώδικες καλής πρακτικής του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environment Programme).

Παρόλο που τέτοιου είδους εργαλεία και πρωτοβουλίες μπορούν να αξιοποιηθούν από το σύνολο του ιδιωτικού τομέα, ορισμένες θεωρούνται καταλληλότερες για μεγάλου μεγέθους ξενοδοχειακές μονάδες ενώ άλλες προτείνονται για τουριστικές επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους .

1.8 Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Η ανάπτυξη, εφαρμογή και πιστοποίηση εθελοντικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης διεθνούς εμβέλειας όπως το πρότυπο της σειράς ISO 14001 και το Κοινοτικό Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Ελέγχου (Eco Management and Audit Scheme EMAS) δίνουν τη δυνατότητα στις τουριστικές επιχειρήσεις να αναπτύξουν περιβαλλοντική πολιτική και παράλληλα να εισαγάγουν διαχειριστικές και τεχνικές πρακτικές για την υλοποίηση συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στόχων, σαφώς καθορισμένων και

δεσμευτικών για την ανώτατη διοίκηση.

Στο πλαίσιο αυτό η υιοθέτηση τέτοιων συστημάτων για την ανώτατη διοίκηση από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μπορεί να δημιουργήσει σημαντικά περιβαλλοντικά και επιχειρηματικά οφέλη, όπως:

- Μείωση της κατανάλωσης των φυσικών πόρων (νερού και ενέργειας) και του λειτουργικού κόστους της επιχείρησης.
- Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζόμενων της επιχείρησης συμβάλλοντας σε αποτελεσματικότερη διοίκηση.
- Βελτίωση των γενικών διοικητικών δομών και διαδικασιών διοίκησης, αναγνωρίζοντας την περιβαλλοντική διαχείριση αναπόσπαστο κομμάτι της εφαρμογής συστημάτων διαχείρισης ολικής ποιότητας (Total Quality Management).
- Βελτίωση της δημόσιας εικόνας της επιχείρησης, ενισχύοντας παράλληλα την ανταγωνιστική θέση με την υιοθέτηση προτύπων επιχειρηματικής αριστείας (EFQM).
- Προστασία και αναβάθμιση του τοπικού περιβάλλοντος μέσω βελτιωμένης συνεργασίας με τους εξωτερικούς συνεργάτες, τους προμηθευτές, τους τοπικούς φορείς και τους κατοίκους του τουριστικού προορισμού.

Παράλληλα, η ανάπτυξη και η εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης δημιουργεί ορισμένες υποχρεώσεις και δαπάνες, όπως η αμοιβή των εξωτερικών συμβούλων και φορέων πιστοποίησης, η αγορά νέου τεχνολογικού εξοπλισμού και η απασχόληση προσωπικού αρμόδιου για την υλοποίηση και παρακολούθηση του συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS) από τον Κανονισμό 761/2001 επιτρέπει πλέον τη συμμετοχή ξενοδοχειακών μονάδων και επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα. Τα κύρια μέσα για τη συνεχή βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης, όπως αυτά καθορίζονται από τον Κανονισμό, είναι αρχικά η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του φορέα, στη συνέχεια μία δημόσια διατυπωμένη περιβαλλοντική πολιτική καθώς και ένα ευέλικτο και προσαρμοστικό σύστημα διαχείρισης.

Τελικός στόχος είναι η σύνταξη της περιβαλλοντικής δήλωσης και η

πιστοποίηση της επιχείρησης από ένα ανεξάρτητο επιθεωρητή περιβάλλοντος. Σημαντικό στοιχείο του Κανονισμού αποτελεί, επίσης η προώθηση της ευαισθητοποίησης και της ενημέρωσης του κοινού καθώς και η πραγματοποίηση κατάλληλων προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης. Το διεθνές πρότυπο ISO 14001 παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό με την ουσιαστική διαφορά ότι δεν απαιτεί την κατάρτιση και κοινοποίηση της περιβαλλοντικής δήλωσης.

Η σημαντική εμπειρία κατά την υιοθέτηση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από τον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα έδειξε ότι:

- Οι ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις δείχνουν ζωηρό ενδιαφέρον για την υιοθέτηση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης λόγω της αναγνώρισης ότι υψηλής ποιότητας περιβάλλον είναι απαραίτητη συνθήκη για τουριστική ανάπτυξη.
- Οι μεμονωμένες πρωτοβουλίες και ενέργειες αρκετών ξενοδοχείων δεν μπορούν εύκολα να αποδώσουν αν δεν υπάρχει συντονισμός σε ευρύτερο επίπεδο με συλλογικούς επιχειρηματικούς φορείς και συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση.
- Υπάρχει σημαντικό έλλειμμα ενημέρωσης σε θέματα περιβαλλοντικής νομοθεσίας και τεχνολογικών προστασίας του περιβάλλοντος, ενώ η εποχιακή λειτουργία πολλών ξενοδοχειακών μονάδων δεν ευνοεί την πιστοποίηση τυπικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης.⁶

1.9 Συστήματα Απονομής Οικολογικού Σήματος

Παράλληλα με την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, κατάλληλα οικολογικά σήματα ή σφραγίδες περιβαλλοντικής ποιότητας έχουν αναπτυχθεί σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο που, όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχουν ως στόχο την εφαρμογή βέλτιστων τεχνικών λύσεων κατά την πρόληψη, και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προέρχονται από τη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων. Εκτιμάται ότι στην Ευρώπη λειτουργούν 30 έως 40 τέτοια σχήματα για τον τομέα του τουρισμού, ενδεικτικά αναφέροντας το Nordic Ecolabelling (Σκανδιναβία), το Embel (Καταλονία–

Ισπανία), το Environmental Quality Seal "Dehoga" (Γερμανία), το Green Key (Δανία), και το Green Suitcase της Ένωσης Οικολογικού Τουρισμού στην Ευρώπη. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στον Κανονισμό 1980/2000 για το Κοινοτικό Συστήματος Απονομής Οικολογικού Σήματος (European Ecolabel), ο οποίος αποσκοπεί στο σχεδιασμό, παραγωγή και προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών που έχουν μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ' όλη την διάρκεια του κύκλου ζωής τους καθώς και στην κατάλληλη ενημέρωση των καταναλωτών.

Γενικά μπορεί να αναφερθεί ότι η ανάπτυξη ενός οικολογικού σήματος για τις τουριστικές επιχειρήσεις βασίζεται σε τρία κύρια στάδια:

- 1) Προσδιορισμός των τεχνικών απαιτήσεων για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών πιέσεων από τη λειτουργία των ξενοδοχειακών μονάδων και των τουριστικών επιχειρήσεων.
- 2) Καθορισμός κριτηρίων απονομής του οικολογικού σήματος.
- 3) Έλεγχος της εφαρμογής των κριτηρίων απονομής αυτού.

Η ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος εξαρτάται και έχει άμεση σχέση με τις ιδιαιτερότητες του τουριστικού προορισμού ή της ευρύτερης περιοχής στην οποία αναφέρεται. Τα χαρακτηριστικά των ξενοδοχειακών μονάδων, το φυσικό πολιτισμικό και κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον, το είδος των επισκεπτών αποτελούν ορισμένους από τους κρίσιμους παράγοντες που θα εξειδικεύσουν τα κριτήρια απονομής ενός συστήματος οικολογικού σήματος.

Σε κάθε περίπτωση και ιδιαίτερα για την ελληνική πραγματικότητα ένα τέτοιο σύστημα θα πρέπει να βασίζεται σε κριτήρια που είναι αποτελεσματικά και εύκολο να εφαρμοστούν, που θα δίνουν έμφαση σε διαχειριστικά μέτρα και τεχνικές λύσεις με χαμηλό κόστος ενώ θα συμβάλλουν στην ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων του κάθε προορισμού.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για επέκταση του κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος στον τομέα των υπηρεσιών και ειδικότερα στον τουριστικό τομέα και τη σημαντική συμβολή του στην προστασία του περιβάλλοντος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε τον Απρίλιο του 2003 στην

θέσπιση προδιαγραφών για την απονομή οικολογικού σήματος για τα τουριστικά καταλύματα.⁷

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Τουρισμός και Ελλάδα

Η Ελλάδα λοιπόν είναι παγκοσμίως ένας από τους δεκαπέντε (15) πρώτους σε προτίμηση στόχους προορισμού τουρισμού σήμερα. Ο τουρισμός συνεπώς αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα και αντιπροσωπεύει περίπου το εφτά τοις εκατό (7%) του ΑΕΠ και το δέκα τοις εκατό (10%) της απασχόλησης.

Σε ορισμένες περιοχές της χώρας (π.χ. Κέρκυρα, Ρόδος) ο τουρισμός αντιπροσωπεύει μέχρι και το εξήντα τοις εκατό (60%) του ΑΕΠ. Το εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) της τουριστικής δραστηριότητας της χώρας οφείλεται στον διεθνή τουρισμό με περίπου δεκατρία (13) εκατομμύρια αφίξεις ετησίως.

Συγκριτικά η εικόνα του τουρισμού στον Πλανήτη σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (WTO το έτος χίλια εννιακόσια ενενήντα πέντε 1995) ήταν είκοσι πέντε κόμμα τρία (25.3) εκατομμύρια συνολικά διεθνείς αφίξεις το χίλια εννιακόσια πενήντα (1950) που έφθασαν τα πεντακόσια εξήντα εφτά κόμμα τέσσερα (567.4) εκατομμύρια το έτος χίλια εννιακόσια ενενήντα πέντε (1995). Τα διακόσια είκοσι (220) εκατομμύρια από αυτές τις τουριστικές αφίξεις αφορούν την λεκάνη της Μεσογείου. Το έτος δύο χιλιάδες δέκα (2010) προβλέπεται ότι θα διακινούνται ετησίως και διεθνώς ένα (1) δισεκατομμύριο τουρίστες. Η χώρα σήμερα έχει τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης των τελευταίων είκοσι (20) ετών (4.1% το δύο χιλιάδες δύο 2002), που αναμένεται να διατηρηθεί υψηλός για αρκετό καιρό.

Ο Τουρισμός απασχολεί περίπου οχτώ χιλιάδες (8000) μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις με συνολική δυναμικότητα εξακοσίων χιλιάδων (600.000) κλινών καθώς και άλλων τριάντα χιλιάδων (30.000) μικρών επιχειρήσεων ενοικιαζόμενων δωματίων συνολικής δυναμικότητας πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) κλινών. Όμως η τουριστική δραστηριότητα ενεργοποιεί για την υποστήριξη της, άλλες πενήντα πέντε χιλιάδες (55.000) περίπου συναφείς επιχειρήσεις (τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων, σκαφών αναψυχής, ναυλομεσιτικά γραφεία καφετέριες, εστιατόρια, ξεναγούς και άλλα)⁸.

Επομένως, ο τουρισμός είναι σημαντικός μοχλός της Ελληνικής οικονομίας. Η τουριστική υποδομή στην Ελλάδα είναι πλήρως αναπτυγμένη.

Κυριολεκτικά σε κάθε γωνία της χώρας μπορεί κανείς να βρει τουριστικά γραφεία έτοιμα να εξυπηρετήσουν τον επισκέπτη, παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες και την οργανωτική υποδομή για διαφορετικά είδη τουρισμού στη χώρα.

Οι δυναμικές προσπάθειες του Ελληνικού λαού στην ανάπτυξη των υπηρεσιών τουρισμού έχουν καταστήσει την Ελλάδα σημαντικό πόλο έλξη για ανθρώπους από ολόκληρο τον πλανήτη και μάλιστα ανθρώπους με διαφορετικές προτιμήσεις και ανάγκες. Μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα είναι και ο ρόλος του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ) που προσπαθεί συνεχώς να ενσωματώνει τις αρχές της αειφορίας στις πρακτικές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, προωθώντας την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

2.2 Τουρισμός σημαίνει Ανάπτυξη

Η οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας στηρίζεται στους δυναμικούς τομείς της, τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της, καθώς και στο μοντέλο που έχει επιλέξει για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του μέλλοντος. Ο τουρισμός αποτελεί για τη χώρα μας ένα μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα. Μπορεί να γίνει το όχημα που θα οδηγήσει την Ελλάδα στον αστερισμό των προηγμένων χωρών. Μπορεί να γίνει η ατμομηχανή της ανάπτυξης και της ευημερίας της χώρας μας και των πολιτών της.

Το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που ακολουθήσαμε τα τελευταία 40 χρόνια αναμφίβολα προσέφερε πολλά. Άνοιξε νέους δρόμους για τη χώρα μας, έδειξε τις δυνατότητες που έχουμε. Δημιούργησε ένα πολυδύναμο τουριστικό τομέα. Συνέλαβε στην ανάπτυξη και την ευημερία. Ανέδειξε μια αξιόλογη επιχειρηματική κοινότητα.

Σήμερα όμως, το τουριστικό περιβάλλον έχει αλλάξει. Αναδεικνύονται νέοι τουριστικοί προορισμοί, προκύπτουν νέες ανάγκες και απαιτήσεις, διευρύνεται ο χώρος της τουριστικής αγοράς, δημιουργούνται νέες δυνατότητες και ευκαιρίες για διάφορες μορφές τουριστικής δραστηριότητας. Ο ανταγωνισμός σήμερα στον ή του τουρισμού δεν έχει την παραμικρή σχέση μ' αυτόν των προηγούμενων δεκαετιών. Το γεγονός αυτό δεν μπορούμε να το προβλέψουμε

και να το προσπεράσουμε, βρίσκεται μπροστά μας και διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στην τουριστική ανάπτυξη κάθε χώρας.

Η δυνατότητα, να ανταποκριθούμε στο νέο τουριστικό περιβάλλον είναι συνυφασμένο με την ανάγκη επεξεργασίας και εφαρμογής μιας νέας τουριστικής πολιτικής μακράς πνοής, μιας πολιτικής που θα χαρακτηρίζεται από νέες ιδέες από σχέδιο και όραμα.

Η χώρα μας οφείλει να επανακαθορίσει τη σχέση της με τον τουρισμό, με την τουριστική ανάπτυξη, με τα νέα τουριστικά προϊόντα. Οφείλει να αντιληφθεί ότι δεν μπορεί να προσδοκά τουριστική ανάπτυξη, ακολουθώντας ξεπερασμένες συνταγές. Οφείλει να ακολουθήσει μια νέα τουριστική πολιτική που στο επίκεντρο της θα βρίσκονται η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει, η αναβάθμιση κορεσμένων τουριστικά περιοχών, η ανάδειξη νέων τουριστικών προορισμών, η βελτίωσή των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Μετά την συμμετοχή της χώρα μας στη Ε.Ε, καλείται να θέσει και να διεκδικήσει νέους εθνικούς και μετρήσιμους στόχους. Οι διαρθρωτικές αλλαγές στον τομέα της αγροτικής οικονομίας, η πολύχρονη υστέρηση της χώρας στη βαριά βιομηχανία και η αδυναμία της, επί πολλά χρόνια να ανταποκριθεί στις ανάγκες και απαιτήσεις των νέων τεχνολογιών καθιστούν τον τομέα του τουρισμού ως το προσφορότερο πεδίο ανάπτυξης και ευημερίας

Η Ελλάδα έχει ζωτική ανάγκη από ένα νέο κύμα τουριστικής ανάπτυξης. Καλείται στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον να αναδείξει το εγχείρημα της τουριστικής ανάπτυξης σε μείζονα εθνικό και μετρήσιμο στόχο.

Ο στόχος αυτός είναι συνυφασμένος με την υιοθέτηση μιας νέας τουριστικής πολιτικής. Μιας τουριστικής πολιτικής που θα βλέπει με αισιοδοξία το μέλλον και θα προετοιμάζεται γι' αυτό. Το νέο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης επιβάλλει:

- Τον προσανατολισμό μας προς τον ποιοτικό και «πράσινο τουρισμό».
- Τη μείωση του κόστους και επομένως την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.
- Τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών.
- Την εξειδίκευση του ανθρώπινου κεφαλαίου που θα αξιοποιηθεί στον τουρισμό.

- Τη συνέχιση της πολιτικής μας στους τομείς του θεσμικού πλαισίου και των οικονομικών / χρηματοοικονομικών κινήτρων για νέες επενδύσεις.

Οι συγκεκριμένες δράσεις υλοποιούνται στο πλαίσιο μιας συγκροτημένης πολιτικής μας για τον τουρισμό. Υποχρέωση μας είναι να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε προς αυτή την κατεύθυνση. Το ανθρώπινο κεφάλαιο, το φυσικό κεφάλαιο και οι θεσμοί αποτελούν τους αποφασιστικούς παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα της πολιτικής μας και μας οδηγούν σε μια πορεία οικονομικής ανάπτυξης που είναι ποιοτική, δίκαιη, ανθρώπινη, διατηρήσιμη και οικονομικά αποτελεσματική.

Σε αυτούς τους τομείς εστιάζεται σήμερα η πολιτική μας κι έτσι πρέπει να συνεχίσει και στο μέλλον. Αυτό επιτάσσει το συμφέρον της τουριστικής ανάπτυξης, της εθνικής οικονομίας και της ελληνικής κοινωνίας.

Οι οικονομική ανάπτυξη σημαίνει ότι προσανατολίζουμε την πολιτική μας στα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα και αποβλέπουμε στη μεγιστοποίηση της ευημερίας της ελληνικής κοινωνίας. Σημαίνει ότι αξιοποιούμε όλα τα εργαλεία πολιτικής που έχουμε στη διάθεση μας για να γίνει και πάλι ο τουρισμός η αιχμή του δόρατος της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας, δίνοντας έμφαση στην ποιότητα αυτή τη φορά. Αυτό σημαίνει ότι στοχοθετούμε:

- Στην επιχειρηματικότητα.
- Στην καινοτομία.
- Στο marketing.
- Στο management.

με κύριο σκοπό την πλήρη και αποτελεσματική εκμετάλλευση των οικονομικών ευκαιριών που είναι στη διάθεση μας και των πλεονεκτημάτων εκείνων που συνεισφέρουν περισσότερο στην εθνική οικονομία. Σημαίνει δηλαδή την βούληση μας να αναπτυχθεί ο τουρισμός, προκειμένου να διαχυθεί η ανάπτυξη σε όλες τις πλευρές και σε όλα τα στρώματα της ελληνικής κοινωνίας, πρωτίστως μάλιστα σε εκείνα που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη.

Η ανάγκη δυναμικών κλάδων, όπως αυτός του τουρισμού, συνεπάγεται περισσότερη ανάπτυξη για κάθε κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας, περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης, μεγαλύτερα εισοδήματα και διεύρυνση των δυνατοτήτων της δημοσιονομικής μας πολιτικής. Οι νέες προκλήσεις

συνεπάγονται νέες ευκαιρίες και αυτές απαιτούν νέες στρατηγικές. Οι σύγχρονες πολιτικές θα οδηγήσουν τον ελληνικό τουρισμό σε μια αναπτυξιακή πορεία, με ορατά αποτελέσματα στην απασχόληση, στα εισοδήματα, στην ευημερία και στην ανταγωνιστικότητα μας.

2.3 Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού 2004– 2010.

Το σχέδιο ανάπτυξης του Ελληνικού τουρισμού παρουσιάζει, συνοπτικά και συνεκτικά, την πολιτική και τις δεσμευτικές κατευθύνσεις, στόχους, άξονες δράσης και παρεμβάσεις πολιτικής για την ανάπτυξη του ελληνικού Τουρισμού με ορίζοντα το έτος δύο χιλιάδες δέκα(2010).

Σύμφωνα με την Χάρτα Σύγκλισης καθώς και το σχέδιο υπανάπτυξης το έτος δύο χιλιάδες τέσσερα έως δύο χιλιάδες οκτώ (2004- 2008) για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη, κεντρικός στόχος στην τρέχουσα δεκαετία είναι η επιτάχυνση της διαρκούς, μετρούμενης με ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου όλων των Ελλήνων πολιτών.

Για την επίτευξη του στόχου, πρέπει να εστιάσουμε και να ενισχύσουμε τους τομείς εκείνους που έχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και προοπτικές ανάπτυξης. Ο τουρισμός είναι ο δυναμικότερος και ανταγωνιστικότερος κλάδος της ελληνικής οικονομίας σε διεθνές επίπεδο ενώ παράλληλα παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης στην τρέχουσα δεκαετία.

Η αντίληψη μας για τον τουρισμό είναι ευρύτερη από την κλασική αντίληψη της βιομηχανίας (πλευρά της προσφοράς), και περισσότερο σύνθετη από την εστίαση στην άμεση συνεισφορά στο προϊόν και την απασχόληση. Ο τουρισμός είναι ένας οριζόντιος τομέας, εξετάζεται κυρίως από την πλευρά της ζήτησης, ως μια πηγή ζήτησης εγχώριων και διεθνών καταναλωτών για αγαθά και υπηρεσίες μεταφοράς, στέγασης, διατροφής, ένδυσης, ψυχαγωγίας, καθώς και πολιτισμικά αγαθά.

Αναφερόμενοι στον Τουρισμό της χώρας μας σήμερα εννοούμε τα δεκατρία με δεκατέσσερα (13-14) εκατομμύρια τουρίστες– καταναλωτές {έναντι δέκα με έντεκα (10-11) εκατομμυρίων εγχώριων καταναλωτών}οι οποίοι

δαπανούν για μεταφορά (αεροπορικά, πλοίων, οδικά και άλλα), διαμονή (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα, κάμπινγκ,) διατροφή (εστιατόρια βιομηχανία και μικρές επιχειρήσεις τροφίμων και άλλα) αναψυχή (διασκέδαση, καφέ, κλπ) επίσκεψη σε χώρους (μουσεία, πάρκα κλπ).

Στηριζόμενοι στα ανωτέρω δεδομένα γίνεται αντιληπτό το «σφάλμα» στον προσδιορισμό του τουρισμού ως απλά και μονοδιάστατα «βιομηχανίας» ή «τομέα υπηρεσιών» και όχι στις πραγματικές οικονομικές του διαστάσεις, ως μια ετησίως ιδιαίτερα διαμορφούμενης ιδιωτικής κατανάλωσης.

Πρόκειται δηλαδή για τον οικονομικό και πολιτικό προσδιορισμό του τουρισμού ως βασικό συντελεστή της συνολικής τελικής ζήτησης για εγχώριος παραγόμενα προϊόντα και υπηρεσίες και επομένως βασικού συντελεστή της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας του συνόλου της ελληνικής οικονομίας.

Στο συγκεκριμένο σχέδιο αντί της ανάπτυξης της τουριστικής βιομηχανίας ή των υπηρεσιών τουρισμού, στόχο αποτελεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας. Η αντίληψη και αποδοχή αυτής της θέσης (που υιοθετήθηκε από τους κοινωνικούς εταίρους στα πλαίσια λειτουργίας του Εθνικού συμβουλίου ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης) είναι καθοριστική για την χάραξη και την εφαρμογή της τουριστικής πολιτικής ως μέρους της ευρύτερης πολιτικής για την ανταγωνιστικότητα την ανάπτυξη και την πραγματική οικονομική και κοινωνική σύγκλιση.

Με τον τουριστικό τομέα, εκτός από το υπουργείο ανάπτυξης που καθορίζει και εφαρμόζει την ακολουθούμενη πολιτική, λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα του εμπλέκονται μια σειρά από υπουργεία, όπως το ΥΠΕΧΩΔΕ. Στα πλαίσια αυτά για τον καλύτερο συντονισμό στην εφαρμογή της πολιτικής, απαραίτητη είναι η λειτουργία της διυπουργικής επιτροπής.

Έτσι, στο στρατηγικό σχέδιο περιγράφονται οι στόχοι και οι κατευθύνσεις της πολιτικής, οι βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες δράσεις για τον τουρισμό και εντοπίζονται τομείς όπου προκύπτει ανάγκη καλύτερου συντονισμού και κοινής- διυπουργικής- δράσης για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων και την επίτευξη των στόχων.

Επιπλέον το στρατηγικό σχέδιο δράσης αρχικά αξιολογεί το που

βρισκόμαστε σήμερα σε σχέση με τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον και τους ανταγωνιστές μας. Οι προοπτικές ανάπτυξης του τομέα είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Σύμφωνα με την εκτίμηση του Παγκόσμιου Συμβουλίου Τουρισμού και Ταξιδιών, η οποία στηρίζεται στην μέθοδο κατάρτισης των δορυφόρων λογαριασμών του Oxford Economic Forecasting, τα επόμενα δέκα χρόνια (10), πρόκειται να γνωρίσει σημαντικούς (ετήσιους) ρυθμούς ανάπτυξης μετρούμενης σύμφωνα με τους ακόλουθους δείκτες:

- Πέντε τοις εκατό (5%) στην ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες.
- Τέσσερα κόμμα έξι τοις εκατό (4,6%) συμβολή στο ΑΕΠ του τομέα (άμεση επίδραση) όπου ανεβάζει τον αριθμό των επισκεπτών σε δεκαεννέα κόμμα επτά (19,7) εκατομμύρια περίπου.
- Δύο κόμμα ένα τοις εκατό (2,1%) στην απασχόληση (άμεση) στον τομέα.
- Δύο κόμμα δύο τοις εκατό (2,2%) στη συνολική απασχόληση της χώρας.
- Τέσσερα κόμμα οχτώ τοις εκατό (4,8%) στις επενδύσεις.

Οι ποσοτικοί στόχοι του σχεδίου δράσης που τίθενται με ορίζοντα επίτευξης το έτος δύο χιλιάδες δέκα (2010) είναι οι ακόλουθοι:

- Αύξηση των αφίξεων σε είκοσι (20) εκατομμύρια. €
- Αύξηση των εισπράξεων από τον Τουρισμό σε είκοσι (20) δισεκατομμύρια €.
- Αύξηση της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης σε χίλια είκοσι (1020) € (ποιοτικός τουρισμός).
- Αύξηση της συμμετοχής του τουρισμού στο ΑΕΠ κατά τρεις (3) τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες.
- Αύξηση του απασχολούμενου στον τουρισμό εργατικού δυναμικού τουλάχιστον κατά δεκαέξι τοις εκατό (16%).
- Αύξηση των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία σε ογδόντα εφτά (87) εκατομμύρια €.
- Αύξηση των πληροτήτων των ξενοδοχείων των ανεπτυγμένων περιοχών κατά δέκα (10) ποσοστιαίες μονάδες.

Οι ποιοτικοί στόχοι του σχεδίου δράσης που τίθενται με ορίζοντα επίτευξης το έτος δύο χιλιάδες δέκα (2010) είναι οι ακόλουθοι:

- Καλύτερος συντονισμός όλων των φορέων της «τουριστικής αλυσίδας» και αναβάθμιση της τριμερούς συνεργασίας (κυβέρνηση και τοπική αυτοδιοίκηση, επιχειρήσεις και εργαζόμενοι).
- Βελτίωση (της ανταγωνιστικότητας) της εικόνας και της θέσης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος στις διεθνείς αγορές.
- Πλήρης τουριστική επιτυχία των μεγαλύτερων τουριστικών γεγονότων.
- Αναβάθμιση και διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς.
- Αναβάθμιση του συνόλου των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που απαρτίζουν την « τουριστική αλυσίδα».
- Προώθηση των εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής καθώς και των οργανωτικών υποδομών.
- Ενίσχυση της «επιχειρηματικής κουλτούρας» και της επιχειρηματικότητας.
- Συστηματική ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος με το συγκριτικό πλεονέκτημα του πολιτιστικού μας αποθέματος.
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου των ανεπτυγμένων κυρίως περιοχών.

Οι άξονες Δράσης η εξειδίκευση των Στόχων και τα Μέτρα του στρατηγικού σχεδίου:

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού πρέπει αφενός το ελληνικό τουριστικό προϊόν να κερδίζει όλο και μεγαλύτερο μερίδιο από τη διεθνή τουριστική αγορά (δράσεις ενίσχυσης της ζήτησης) και αφετέρου να αναβαθμίζεται η ποιότητα της προσφοράς του (δράσεις ενίσχυσης της προσφοράς), να εμπλουτίζεται και να διαφοροποιείται (σε σχέση με τα προϊόντα των ανταγωνιστών), να ενσωματώνει ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών μέσα από την ενίσχυση του ρόλου του ανθρώπινου δυναμικού και της επιχειρηματικότητας και τον εκσυγχρονισμό των δομών της δημόσιας διοίκησης καθώς και των μηχανισμών άσκησης της

τουριστικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό για την χρονική περίοδο δύο χιλιάδες τέσσερα έως δύο χιλιάδες δέκα (2004-2010) η στρατηγική θα υλοποιηθεί μέσα από τους βασικούς άξονες που είναι οι ακόλουθοι:

- Την αναβάθμιση της ποιότητας της προσφοράς.
- Τον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση του συνολικού τουριστικού προϊόντος.
- Την εκπαίδευση και την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Την προώθηση και την προβολή της χώρας με νέα εργαλεία και σύγχρονες μεθόδους.
- Τον εκσυγχρονισμό των δομών της δημόσιας διοίκησης και των μηχανισμών άσκησης της τουριστικής πολιτικής.⁹

2.4 Επιχειρησιακό πρόγραμμα (άρθρο 203).

Οι Δήμοι, οι κοινότητες και οι Σύνδεσμοι στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που ασκούν για την εκπλήρωση της αποστολής τους εκπονούν επιχειρησιακά προγράμματα.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα περιέχει ένα συνεκτικό σύνολο αξόνων προτεραιότητας για δράσεις τοπικής ανάπτυξης και αποσκοπεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹⁰.

2.4.1 Εκπόνηση επιχειρησιακών προγραμμάτων– Υπόχρεοι (άρθρο 204)

Υπογρέωση εκπόνησης επιχειρησιακών προγραμμάτων έχουν:

1. Οι δήμοι με πληθυσμό άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων και Δήμοι πρωτευουσών νομών.
2. Οι δήμοι που προέρχονται από εθελούσια συνένωση σύμφωνα με το άρθρο 3 του παρόντος.
3. Οι Δήμοι, οι Κοινότητες και οι Σύνδεσμοι που καλύπτουν τις προϋποθέσεις, οι οποίες καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού

⁹ www.ypan.gr «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού 2004-2010)

¹⁰ Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων. Νόμος (3463/2006) Σελ. 201-202

Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας.

4. Μπορούν επίσης να εκπονούν επιχειρησιακά προγράμματα και άλλοι Δήμοι ή Κοινότητες, για τα οποία ακολουθούνται οι διατάξεις του παρόντος.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα καταρτίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο και καλύπτει το σύνολο των δράσεων τοπικής ανάπτυξης, καθώς και οργάνωσης των υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Συμπεριλαμβάνει όλες τις δράσεις των δημοτικών ή κοινοτικών κοινωφελών επιχειρήσεων, των δημοτικών ή κοινοτικών ανωνύμων εταιρειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των δημοτικών ή κοινοτικών ιδρυμάτων τους, εφόσον οι σχετικές αποφάσεις των οργάνων διοίκησης τους έχουν εγκριθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο.

2.4.2 Το περιεχόμενο και η δομή των επιχειρησιακών προγραμμάτων (άρθρο 206)

- Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης, καθώς και η οργάνωση των υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων τους, με παράλληλη εξειδίκευση των δράσεων της τετραετίας για την επίτευξη των στόχων αυτών.
- Η πρόβλεψη χρηματοδότησης όλων των δράσεων που περιλαμβάνονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα αναφέρεται σε υφιστάμενες πηγές χρηματοδότησης.
- Το επιχειρησιακό πρόγραμμα, μετά τον έλεγχο νομιμότητας για την τήρηση της διαδικασίας κατάρτισης του από την Περιφέρεια, εξειδικεύεται σε Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και διακεκριμένα Ετήσια Προγράμματα Δράσης των Δημοτικών ή κοινοτικών κοινωφελών επιχειρήσεων, δημοτικών ή κοινοτικών ανωνύμων εταιρειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των δημοτικών ή κοινοτικών ιδρυμάτων τους. Αντίστοιχη

ετήσια εξειδίκευση απαιτείται και για το επιχειρησιακό πρόγραμμα των Συνδέσμων.

- Μέρος του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης είναι το ετήσιο τεχνικό πρόγραμμα του άρθρου 208. Δράσεις υλοποιούνται μόνον εφόσον περιλαμβάνονται στο Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης και καλύπτονται από τον προϋπολογισμό.
- Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, καθορίζονται ειδικότερα το περιεχόμενο, η δομή και ο τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων στις Περιφέρειες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη

Η σημασία του τουρισμού στην ανάπτυξη της υπαίθρου είναι αδιαμφισβήτητη. Ως δραστηριότητα του τριτογενούς τομέα της οικονομίας, δηλαδή του τομέα των υπηρεσιών, αποτελεί συμπληρωματική δραστηριότητα του αγροτικού τομέα, ο οποίος κυριαρχεί, όπως επανειλημμένα έχει τονιστεί, ως δραστηριότητα στην ύπαιθρο.

Η έννοια της συμπληρωματικότητας αφορά την απασχόληση και το εισόδημα των κατοίκων της περιοχής. Η διάρθρωση των καλλιεργειών κάθε περιοχής απαιτεί συγκεκριμένη απασχόληση στη διάρκεια του χρόνου και επιτρέπει την απασχόληση και σε τομείς έξω από την γεωργία. Η δυνατότητα αυτή έχει ευεργετικές συνέπειες για τις περιοχές της υπαίθρου, διότι δίνει την ευκαιρία στους ανθρώπους της να αποκτήσουν νέες γνώσεις, να αναπτύξουν νέες δεξιότητες, να αλλάξουν και να βελτιώσουν τη σύνθεση της απασχόλησης, να εξασφαλίσουν περισσότερες μορφές εργασίας, προσιτές και στο γυναικείο πληθυσμό και να διασφαλίσουν την παραμονή του πληθυσμού στις εστίες του.

Η εξασφάλιση συμπληρωματικού εισοδήματος, πέρα από αυτό που απαιτείται για την επιβίωση του πληθυσμού, εξασφαλίζει και τους αναγκαίους πόρους για συμπληρωματικές επενδύσεις στις κύριες δραστηριότητες κάθε περιοχής καθώς και σε νέες μορφές δραστηριοτήτων που διασφαλίζουν και την προώθηση των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων στην άμεση κατανάλωση. Η παρουσία των τουριστών σε μία περιοχή έχει σημαντική επίδραση και στην ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου του ντόπιου πληθυσμού όπως και στην ανάπτυξη του πολιτισμού του. Η συνεχής επαφή με ανθρώπους διαφόρων προελεύσεων, διαφόρου πνευματικού επιπέδου, διαφόρων επαγγελμάτων, διαφόρου εισοδήματος, διαφόρου πολιτισμού συμβάλλει στην ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου των ανθρώπων που έρχονται σε καθημερινή συναλλαγή μαζί τους και τους καθιστά περισσότερο προσιτούς σε αλλαγές και σε προσαρμοστικότητα στις απαιτήσεις των καιρών.

Παράλληλα, προκειμένου να καταστήσουν ευχάριστη την παραμονή των επισκεπτών σε μία περιοχή και να τους μετατρέψουν σε διαφημιστές της περιοχής τους, η τοπική ηγεσία οργανώνει την προβολή τοπικών πολιτιστικών

δραστηριοτήτων, δίνοντας έτσι την ευκαιρία για την ανάπτυξη του τοπικού πληθυσμού. Αναγνωρίζοντας, λοιπόν, τη σημασία του τουρισμού για την ανάπτυξη της υπαίθρου, η τοπική αυτοδιοίκηση έχει να παίζει πολύ σημαντικό ρόλο τόσο για την εξυπηρέτηση και την ευχάριστη παραμονή των επισκεπτών στην περιοχή δράσης της όσο και για την ανάπτυξη του τουριστικού ρεύματος προς την ύπαιθρο.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι βασικός παράγοντας της τουριστικής ανάπτυξης γιατί:

- Καλείται να διατηρήσει το περιβάλλον ελκυστικό, πολλές φορές σε αντίθεση με τις τουριστικές επιχειρήσεις.
- Είναι υπεύθυνη για ένα μεγάλο μέρος των υποδομών που χρησιμοποιούν οι τουρίστες.
- Παρέχει τις βασικότερες υπηρεσίες για τον επισκέπτη(νερό-καθαριότητα).
- Καλείται να δημιουργήσει σε συνεργασία ή όχι με τον ιδιωτικό τομέα υποδομές για τις ποιοτικές- ειδικές μορφές τουρισμού.
- Καλείται να ρυθμίσει ή να αστυνομεύσει σε πολλούς τομείς τη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων, αλλά και να περιορίσει τις οχλήσεις.

Από την άλλη πλευρά, σε πολλούς ΟΤΑ ο τουρισμός είναι η κυριότερη απασχόληση του πληθυσμού και η κυριότερη πηγή εισοδήματος, σε άλλους παίζει συμπληρωματικό ρόλο και σχεδόν όλοι βλέπουν σ' αυτών έναν σημαντικό τομέα για την μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής τους.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των διεθνών οργανισμών, ο τουρισμός θα αυξηθεί σημαντικά στη λεκάνη της Μεσογείου τα προσεχή χρόνια, αν συνεχιστούν οι τρέχουσες τάσεις στη διεθνή οικονομία. Η πρόβλεψη είναι για 332 εκατομμύρια αφίξεις το 2020 δηλαδή περίπου διπλάσιες του 1995.

3.2 Προβλήματα Τουριστικού Σχεδιασμού

Ο τουρισμός είναι για πάρα πολλούς ΟΤΑ στη χώρα μας βασικός παράγοντας του σχεδιασμού της ολοκληρωμένης ανάπτυξης. Είναι απαραίτητο η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) να έχει μία πολιτική για τον τουρισμό και την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής της, ενταγμένη στην πολιτική της για ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη. Αν όχι για κάποιο λόγο, τουλάχιστον για να είναι προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκύπτουν από την τουριστική ανάπτυξη που δημιουργείται από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Καλύτερη όμως λύση είναι να έχει μια δική της επιθετική πολιτική για τη μορφή, την πορεία αλλά και τη χωροθέτηση της τουριστικής ανάπτυξης.

Η τουριστική πολιτική να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή. Άλλη πολιτική χρειάζεται μια τουριστικά υπέρ ανεπτυγμένη περιοχή με επισκέπτες σε αριθμό ίσο ή πολύ μεγαλύτερο από αυτόν των μόνιμων κατοίκων και άλλη, μια περιοχή που θέλει να αναπτύξει έναν σχεδόν ανύπαρκτο τουρισμό.

Ο τουρισμός είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη μιας περιοχής, ένας παράγοντας που βοηθάει στη συγκράτηση του πληθυσμού, αλλά και στην επιτόπου διάθεση των προϊόντων του πρωτογενή τομέα εξασφαλίζοντας την ισόρροπη ανάπτυξη.

3.3 Συνολικός Σχεδιασμός της τουριστικής Ανάπτυξης

Το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι ποιος είναι ποσοτικά και ποιοτικά ο βασικός στόχος της τουριστικής ανάπτυξης για μια περιοχή. Έπειτα ποιος είναι ο μέγιστος ή ο επιθυμητός αριθμός επισκεπτών που μπορεί να σηκώσει το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, η χωρητικότητα της, χωρίς να επέλθει τόσο μεγάλη αλλοίωση που θα καταστήσει ανεπιθύμητη για τους επισκέπτες και δυσάρεστη για τους κατοίκους. Συνυφασμένο με αυτό είναι το ερώτημα τι είδους επισκέπτες είναι επιθυμητοί.

Η χάραξη πολιτικής στο τομέα αυτό είναι δύσκολη γιατί από τη μία το κράτος δεν παρέχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.), αλλά ούτε και το ίδιο έχει την ικανότητα και επαρκή εργαλεία για να κατευθύνει προς την επιθυμητή κατεύθυνση την ανάπτυξη. Από την άλλη, λόγω απουσίας ολοκληρωμένου τουριστικού σχεδιασμού, δεν γνωρίζει και ποια είναι αυτή η επιθυμητή

κατεύθυνση. Επιπλέον, σε μεγάλο βαθμό το είδος τουρισμού καθορίζεται από μεγάλους ταξιδιωτικούς πράκτορες. Μπορεί, όμως η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α), να παίζει σημαντικό ρόλο επηρεάζοντας, όσο το δυνατόν, το είδος των τουριστικών επενδύσεων που γίνονται στη περιοχή.

Αν θεωρήσουμε ότι το ιδανικό είναι μια ισόρροπη ανάπτυξη, το πρώτο βήμα είναι μια σοβαρή μελέτη για την περιοχή που θα προσδιορίσει τα ποσοστά του ακαθάριστου προϊόντος που θα πρέπει να συνεισφέρουν οι διάφοροι τομείς της οικονομίας και τους τρόπους με τους οποίους θα προσεγγιστεί ο στόχος αυτός.

3.4 Δημιουργία Υποδομών – Επενδύσεις

Το πρόβλημα της δημιουργίας των υποδομών είναι ιδιαίτερα έντονο στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, επειδή πιστώσεις που δημιουργούνται από το κεντρικό κράτος κατανέμονται με πληθυσμιακά κριτήρια, με βάση το μόνιμο πληθυσμό, ενώ τα έργα για μια τουριστική περιοχή πρέπει να σχεδιαστούν και να κατασκευαστούν με βάση το θερινό πληθυσμό. Έτσι, προκύπτει πολύ μεγαλύτερο κόστος, που καθιστά αδύνατη την κατασκευή τους, ζημιώνοντας με αυτό τον τρόπο και το μόνιμο πληθυσμό που στερείται τις υποδομές που θα μπορούσε να έχει.

Με τις σημερινές οικονομικές συνθήκες η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α), είναι πρακτικά αδύνατο να αντιμετωπίσει το κόστος της κατασκευής των υποδομών με ίδια μέσα, ιδιαίτερα αυτό της αποχέτευσης.

Αν το κράτος δεν αντιληφθεί ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.), είναι βασικός παράγοντας της ανάπτυξης της τουριστικής βιομηχανίας και χρειάζεται ενίσχυση στο τομέα των βασικών υποδομών, θα υπάρξει υποβάθμιση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, η οποία θα οφείλετε στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Αυτά όμως δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση των πρόσθετων λειτουργικών δαπανών που δημιουργούνται στην καθαριότητα, την αποκόμιση απορριμμάτων και την ύδρευση από την εποχική αύξηση του πληθυσμού και σχεδόν σε καμία περίπτωση δεν φτάνουν για επενδύσεις. Έτσι, στο τομέα αυτό η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) πρέπει συλλογικά να διεκδικήσει από το κράτος την αυξημένη χρηματοδότηση για την κατασκευή των βασικών

υποδομών με βάση τον πληθυσμό αιχμής.

Ένας άλλος δρόμος για τη χρηματοδότηση κάποιων τμημάτων της υποδομής ή και του τεχνολογικού εξοπλισμού είναι να ζητήσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) τη συνδρομή των ίδιων των τουριστικών επιχειρηματιών. Για να επιτύχει μια τέτοια πολιτική πρέπει να υπάρχει μια σχέση εμπιστοσύνης και να τους πείσει για το όφελος που θα έχουν οι ίδιοι από τις καλύτερες υπηρεσίες αλλά και ότι τα χρήματά τους δεν θα εκτραπούν σε άλλους στόχους.

Όσον αφορά την υγεία και την πρόνοια, η δημιουργία, για παράδειγμα, παιδικών βρεφονηπιακών σταθμών μπορεί να επιτύχει μόνο με άντληση πόρων από το κράτος ή από Κοινωνικά προγράμματα. Στο τομέα των συγκοινωνιών η πρωτογενής επένδυση δεν είναι τόσο μεγάλη, χρειάζεται όμως προσοχή ώστε αυτές να είναι λειτουργικά αυτοσυντηρούμενες.

3.5 Συντήρηση και Λειτουργία των Υποδομών

Το μόνο που θα πρέπει να αντιμετωπίσει μόνη της η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) είναι το αυξημένο κόστος συντήρησης και λειτουργίας των υποδομών. Πρέπει σε ότι αφορά τα τέλη να ανταποκριθεί στο αυξημένο κόστος.

Ένας άλλος τρόπος αύξησης των πόρων είναι να αυξηθεί το τέλος καθαριότητας για τις τουριστικές εγκαταστάσεις, με το σκεπτικό ότι αυτό υπολογίζεται με βάση τα τετραγωνικά μέτρα οικοδομημένου χώρου και οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις παρουσιάζουν μια αυξημένη πυκνότητα κατοίκησης άρα και περισσότερα απορρίμματα. Τέλος, μπορεί να ζητήσει από τους δημότες να επωμισθούν ένα μέρος του κόστους λειτουργίας των κοινωνικών υποδομών, όπως των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, υπό όρο ότι θα είναι καλύτερης ποιότητας και φθηνότεροι από τους ιδιωτικούς.

Όσο αφορά το λειτουργικό κόστος της συγκοινωνίας, το οποίο για ένα μικρό δήμο μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό, θα πρέπει να ζυγίσει προσεκτικά με το όφελος κοινωνικό ή οικονομικό που προκύπτει για το κοινωνικό σύνολο, ώστε σε κάποιες περιπτώσεις να ζητηθεί η μερική κάλυψη του από τις τουριστικές επιχειρήσεις.

3.6 Αρμοδιότητες (άρθρο 75)

Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως τους τομείς:

α) Ανάπτυξη, στον οποίο περιλαμβάνεται ιδίως:

1. Η προστασία, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων ή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση των σχετικών έργων και εγκαταστάσεων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
2. Η μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση και διαχείριση των δικτύων φυσικού αερίου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
3. Ο εξηλεκτρισμός, η επέκταση ηλεκτρικών δικτύων και γενικότερα δικτύων ενέργειας εντός των διοικητικών τους ορίων, για κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για την τόνωση της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.
4. Η μελέτη, κατασκευή, και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στο πλαίσιο του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού.
5. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους.
6. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους.
7. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας, συστημάτων άρδευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων.
8. Η εκπόνηση, υλοποίηση και η συμμετοχή σε προγράμματα για την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών τους και την προώθηση

- εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς και η δημιουργία θέρετρων και άλλων εγκαταστάσεων αναψυχής και διακοπών.
9. Η διοίκηση και εκμετάλλευση των χώρων της ζώνης λιμένα δικαιοδοσίας τους, καθώς και η κατασκευή και συντήρηση των αναγκαίων λιμενικών έργων.
 10. Η ίδρυση, κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών και κοινοτικών αγορών.
 11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αποθηκευτικών χώρων υγρών καυσίμων.
 12. Η διαχείριση, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση της δημοτικής και κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών και κοινοτικών κτιρίων.
 13. Η εκμετάλλευση δημοτικών και κοινοτικών δασών.

β) Περιβάλλοντος, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.
2. Η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία (λιμνοθάλασσες, λίμνες, ιχθυοτροφεία, ποταμοί) και η καταπολέμηση της ρύπανσης, στην περιφέρεια τους.
3. Η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών εργαστηρίων.
4. Η καθαριότητα όλων των κοινόχρηστων χώρων της εδαφικής τους περιφέρειας, η αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού και η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς, σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία.
5. Η παροχή συνδρομής στην αρμόδια πυροσβεστική υπηρεσία, με κάθε

πρόσφορο μέσο που διαθέτουν, για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, ιδίως σε περιοχές που έχουν δασικό χαρακτήρα.

6. Η ίδρυση και λειτουργία σφαγείων.
7. Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.
8. Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση των περιοχών της περιφέρειας τους, κυρίως σε περιοχές όπου αναπτύσσεται εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου και εγκαθίστανται μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων.
9. Η συμμετοχή τους σε θέματα πολεοδομίας, χωροταξίας και χρήσεων γης, όπως αυτή προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.

γ) Η ποιότητα Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινοτικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά όπως η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, ασφάλτωσης, τηλεθέρμανσης, έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων.
2. Η συμμετοχή στο έργο της αστικής συγκοινωνίας και η διενέργεια μεταφοράς για τη μετακίνηση κατοίκων της περιοχής τους, καθώς και η μεταφορά για την εξυπηρέτηση και την αναψυχή αυτών, όπως ορίζεται στο άρθρο 83 και στη σχετική νομοθεσία.
3. Ο καθορισμός, η κατασκευή, συντήρηση και εκμετάλλευση υπόγειων και υπέργειων χώρων στάθμευσης, καθώς και ο έλεγχος της στάθμευσης των αυτοκινήτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζόδρομων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
5. Ο καθορισμός των χώρων και των όρων λειτουργίας των λαϊκών αγορών και των εμποροπανηγύρεων, για την άσκηση υπαίθριων

- εμπορικών δραστηριοτήτων, που διενεργούνται στην περιφέρεια τους, κατά την σχετική νομοθεσία, καθώς και των χώρων για την προσωρινή διαμονή μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων.
6. Ο καθορισμός χώρων για την τοποθέτηση πλαισίων προβολής υπαίθριας διαφήμισης, καθώς και ο προσδιορισμός ειδικότερων προδιαγραφών κατασκευής και προϋποθέσεων τοποθέτησης διαφημιστικών πλαισίων, σύμφωνα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας.
 7. Η προστασία του καταναλωτή με τη δημιουργία Γραφείων Ενημέρωσης του καταναλωτή σχετικά με θέματα που αφορούν τα δικαιώματα του, την ποιότητα των προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών και τις επιπτώσεις τους στην υγεία και το περιβάλλον, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.
 8. Ο προσδιορισμός ειδικότερων όρων και προϋποθέσεων της ίδρυσης και εγκατάστασης καταστημάτων, επιχειρήσεων και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων της διαδικασίας τους που επηρεάζουν το φυσικό, πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον, καθώς και την αισθητική, φυσιογνωμία και τις εν γένει λειτουργίες της πόλης.
 9. Ο προσδιορισμός των όρων και των ωρών λειτουργίας μουσικής σε καταστήματα, τα οποία λειτουργούν στην πόλη στο πλαίσιο των υγειονομικών και κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.
 10. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως ο υγειονομικός έλεγχος των δημοτικών και κοινοτικών δεξαμενών νερού, ο υγειονομικός έλεγχος της ηχορύπανσης, της κοινής ησυχίας και της εκπομπής ρύπων, θορύβων και άλλων επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος από τροχοφόρα, η περισυλλογή και εν γένει η μεριμνά για τα αδέσποτα ζώα και η δημιουργία καταφυγίων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
 11. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων, όπως ο έλεγχος σήμανσης των εργασιών που εκτελούνται στις οδούς και στις τήρησης των υποχρεώσεων αυτών που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις

οδούς του δημοτικού ή κοινοτικού δικτύου, η λείπει μέτρων και ο έλεγχος για την προστασία από επικίνδυνες οικοδομές, από έλλειψη μέτρων και υγιεινής σε εργασίες που εκτελούνται και γενικότερα από δραστηριότητες που εγκυμονούν κινδύνους για την ζωή την περιουσία των κατοίκων.

12. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών.
13. Η μέριμνα η λήψη μέτρων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους.
14. Η ονομασία των οδών, πλατειών, η τοποθέτηση πινακίδων πληροφορίας και η αρίθμηση κτισμάτων.

δ) Απασχόλησης , στον οποίο περιλαμβάνει:

1. Η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.
2. Προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, με την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες και κυρίως των πληθυσμών των ορεινών, αγροτικών και νησιωτικών περιοχών, στο πλαίσιο του εθνικού και ευρωπαϊκού σχεδιασμού.
3. Συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων που παρέχονται δωρεάν προς τους ανέργους, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους για την εξεύρεση απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με τη δημιουργία Δημοτικών και Κοινοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση, σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις επιχειρήσεις της περιοχής τους¹¹.

3.7 Ο Ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ανάπτυξη και Προβολή του Τουρισμού

Η μέχρι σήμερα εμπειρία έχει δείξει ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) δεν είναι επιτυχημένος επιχειρηματίας. Εξάλλου, αυτός δεν είναι ο βασικός της στόχος. Έτσι, είναι η σπατάλη να προσπαθεί να αναπτύξει επιχειρηματική δραστηριότητα πρωτογενώς στο τουρισμό. Μπορεί και πρέπει να δημιουργήσει τις υποδομές για τις ειδικές μορφές τουρισμού, οι οποίες μπορούν να είναι κερδοφόρες ή τουλάχιστον αυτοσυντηρούμενες. Για παράδειγμα, με τη δημιουργία ενός δικτύου μονοπατιών για τον περιπατητικό τουρισμό και τη δημιουργία περίπτερων πληροφόρησης για τους επισκέπτες, στα οποία να πωλούνται χάρτες ή αναμνηστικά της περιοχής.

Οι τομείς όμως που η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) έχει σημαντικό πλεονέκτημα και είναι απαραίτητοι για την τουριστική ανάπτυξη είναι η σύνδεση τουρισμού και πολιτισμού και η τουριστική προβολή. Ο τοπικός, εξάλλου, πολιτισμός είναι βασικό στοιχείο αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος και είναι δύσκολο και οικονομικά ανέφικτο, εκτός των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων, να προσφέρουν πολιτιστικά προϊόντα κάποιας ποιότητας στους επισκέπτες.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) αντίθετα με τη σχέση που έχει με τους φορείς που αγωνίζονται να διασώσουν τον τοπικό πολιτισμό, τους ενισχύει συνήθως και οικονομικά. Μπορεί να συντονίσει την παραγωγή πολιτιστικών αγαθών και τη σχέση των φορέων με τους τοπικούς επιχειρηματίες.

Με αυτό τον τρόπο μπορεί να κάνει τους φορείς πιο βιώσιμους οικονομικά αλλά και να εξασφαλίσει σε ομάδες νέων ένα συμπληρωματικό εισόδημα. Εκεί, όμως που η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο, και που και η ιδιωτική πρωτοβουλία μπορεί να της ζητήσει να συμμετάσχει, είναι ο τομέας της προβολής του τουρισμού.

Μόνο η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) μπορεί να προβάλλει συνολικά μια περιοχή ως τουριστικό προορισμό. Στο τομέα αυτό ο ρόλος της μπορεί να είναι συντονιστικός, πείθοντας τους τουριστικούς επιχειρηματίες για την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ τους αλλά και για την οικονομία που γίνεται με τη συντονισμένη δράση προβολής. Αλλά και πέρα από το συντονισμό μπορεί

καλύτερα από κάθε άλλον να εκπροσωπήσει την περιοχή σε τουριστικές εκθέσεις.

Βασική αρχή της πολιτικής για την προβολή πρέπει να είναι η συμμετοχή των τουριστικών επιχειρηματιών τόσο στο κόστος όσο και στις αποφάσεις και στη διαχείριση πόρων. Η συνεργασία των τουριστικών φορέων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ. Α.) είναι αναγκαία για τη τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής και πρέπει να βασίζεται στην ειλικρίνεια, στην ισοτιμία και στις ξεκάθαρες συνεννοήσεις.

Πέρα όμως από την προβολή, η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) μπορεί να βοηθήσει την τουριστική οικονομία υποδεικνύοντας νέους τομείς τουριστικής ανάπτυξης και ενδεχομένως χρηματοδοτώντας τις σχετικές μελέτες.

3.8 Τοπική Αυτοδιοίκηση και Ανθρώπινος Παράγοντας

Δυο είναι η ρόλοι που πρέπει να περιλαμβάνει ο σχεδιασμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ. Α.) σχετικά με τον ανθρώπινο παράγοντα. Ο ένας αφορά στη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει στην κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού και ο άλλος είναι η θωράκιση της κοινωνίας, ώστε να μην αποκοπεί από την ιστορία και την παράδοση της .

Όσον αφορά στην κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού σε όλα τα επίπεδα είναι από τα βασικά ζητήματα που αντιμετωπίζει ο τουρισμός στη χώρα μας, πρόβλημα που είναι έντονο στις μικρές ή και οικογενειακές επιχειρήσεις. Στο τομέα αυτό η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο, προτείνοντας προγράμματα και εκμεταλλεύομενη αυτά που συνεχώς προκηρύσσονται και τα οποία με το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης θα είναι ακόμα περισσότερα.

Οι μεγάλες τουριστικές μονάδες έχουν τη δυνατότητα να κάνουν ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση, ενώ οι μικρές δεν μπορούν και πολλές φορές αγνοούν τις δυνατότητες που υπάρχουν άλλα και το ποσό μπορεί να τις βοηθήσει στην απόδοσή τους. Ειδικά στον τουρισμό, που στις περισσότερες περιοχές της χώρας υπάρχει μια νεκρή περίοδος τεσσάρων έως έξι (4-6) μηνών, υπάρχει απεριόριστη δυνατότητα για υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης τους χειμερινούς μήνες. Αναλαμβάνοντας έναν τέτοιο ρόλο, ή Τοπική Αυτοδιοίκηση

(Τ.Α.) μπορεί να έχει πολλαπλά οφέλη ως ακολούθως:

- Ένα καλύτερο ανθρώπινο δυναμικό, άρα καλύτερης ποιότητας υπηρεσίες και συνεπώς αναβάθμιση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος.
- Τη δημιουργία μιας αναβαθμισμένης σχέσης με τις μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής κι έτσι τη δυνατότητα να βελτιώσει τη συνεργασία μαζί τους και στους υπόλοιπους τομείς προβολής, προστασία του περιβάλλοντος, ακόμη και μεγαλύτερη συνέπεια στις οικονομικές σχέσεις τους με το δήμο.

Σχετικά με το ρόλο της θωράκισης της κοινωνίας η εμπειρία από περιοχές με έντονη τουριστική ανάπτυξη δείχνει ότι αυτή συνοδεύεται τις περισσότερες φορές από αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα..

Η χαλάρωση των οικογενειακών δεσμών, η επικράτηση της νοοτροπίας του άμεσου και μεγάλου κέρδους με αδιαφορία για το μέλλον, η έλλειψη στόχων και προοπτικής ιδιαίτερα στη νεολαία, η μη ενασχόληση των γονιών με τα παιδιά τους και η αντίληψη ότι ο μόνος ρόλος τους είναι η εξασφάλιση υλικών αγαθών και τέλος η απώλεια των πολιτισμικών στοιχείων που σε τελευταία ανάλυση αποτελούν το στοιχείο ταυτότητας ενός τόπου αλλά και των ανθρώπων, είναι κάποια από τα κυριότερα.

Στον τομέα αυτό, η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ. Α.) είναι η μόνη που μπορεί και υπάρχει για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Χρειάζεται φαντασία και η προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες ως ακολούθως:

- Δημιουργία υποδομών ώστε οι εργαζόμενες να μπορούν να εμπιστευτούν τα παιδιά τους.
- Χώρους για τους νέους (το χειμώνα) που είναι άνεργοι, με την προσφορά και δυνατοτήτων δημιουργικής απασχόλησης.
- Σχολές γονέων για τις εργαζόμενες μητέρες από τις οποίες θα πάρουν τα εφόδια ώστε να αναπληρώσουν τις αναγκαστικά λιγότερες ώρες που περνούν με τα παιδιά τους.
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις που θα προκαλούν τη συμμετοχή των νέων ώστε να γνωρίσουν, να αγαπήσουν και να διατηρήσουν την παράδοση του τόπου.

- Ενίσχυση των αθλητικών σωματείων όχι με στόχο την άνοδο της τοπικής ποδοσφαιρικής ομάδας σε ανώτερη κατηγορία αλλά την όσο το δυνατόν ευρύτερη συμμετοχή.

Με όλες αυτές τις δραστηριότητες η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.) θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη ζωή των δημοτών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Κύριοι Φορείς Τουρισμού

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να αναφέρουμε τους κύριους φορείς του τουρισμού που είναι:

- 1) Υπουργείο Τουρισμού.
- 2) Γενική Γραμματεία Τουρισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης.
- 3) Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. (ΕΟΤ)
- 4) Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης. (ΟΤΕΚ)
- 5) Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε..
- 6) Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος.
- 7) Αγροτουριστική Α.Ε.

Κρίνεται όμως απαραίτητη όχι μόνο η αναφορά αλλά και η ανάλυση των ανωτέρω φορέων με στόχο την ενημέρωση για την ολοκληρωμένη εικόνα και την συμβολή αυτών στον τουρισμό.

4.1.1 Υπουργείο Τουρισμού

Το Υπουργείο Τουρισμού έχει ως στόχο τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής, το σχεδιασμό της ανάπτυξης και τον καταρτισμό προγραμμάτων μέσα στα πλαίσια της γενικότερης κυβερνητικής πολιτικής καθώς και την επιδίωξη τους με την προώθηση των αναγκαίων θεσμικών μέτρων και άλλων ρυθμίσεων, με την κατάρτιση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προγραμμάτων τουριστικής ανάπτυξης και την παροχή κατευθύνσεων προς τους καθ' ύλη αρμόδιους φορείς για την υλοποίησή τους .

Εισηγείται επίσης προς τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα τα αναγκαία μέτρα και τις ενέργειες για την αποτελεσματική λειτουργία του τουριστικού τομέα. Ταυτόχρονα παρεμβαίνει προς τα αρμόδια Υπουργεία, τους κρατικούς και άλλους φορείς για την εναρμόνιση των πολιτικών που επηρεάζουν τον τουρισμό και τον συντονισμό των δράσεων με στόχο την υποβοήθηση της τουριστικής ανάπτυξης και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού της χώρας.

Ένας ακόμη στόχος του είναι η εποπτεία, η υποστήριξη και ο συντονισμός

των εποπτευόμενων νομικών προσώπων και η εναρμόνιση των ενεργειών τους προς ενιαία κατεύθυνση για την αποτελεσματική υλοποίηση των επιδιώξεων της τουριστικής πολιτικής. Αποβλέπει, εξάλλου στη συνεργασία και στην υποστήριξη άλλων φορέων με αρμοδιότητες στον τομέα του τουρισμού και στη μέριμνα για την ενιαία εφαρμογή των αρμοδιοτήτων αυτών.

Ακόμη, προχωρά στην έρευνα και στη μελέτη των επιπτώσεων του Τουρισμού στην Εθνική Οικονομία και στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας, καθώς και των όρων ανταγωνισμού στη διεθνή αγορά με σκοπό τον τεκμηριωμένο προσδιορισμό της τουριστικής πολιτικής. Αποτελεί το βασικό εκπρόσωπο της χώρας στις διακρατικές σχέσεις που αφορούν στον τουρισμό. Κατά αυτό τον τρόπο προωθεί τις ελληνικές θέσεις στον τομέα του τουρισμού προς τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους άλλους Διεθνείς Οργανισμούς.

Επιπλέον, η προεργασία και σύνταξη των διμερών και διεθνών συμβάσεων και συμφωνιών τουριστικής συνεργασίας, καθώς και η μέριμνα για την εξασφάλιση κοινοτικών πόρων και την παρακολούθηση της απορρόφησης τους, αποτελούν αρμοδιότητες του. Συν τοις άλλοις προχωρά στον καθορισμό της πολιτικής τουριστικής εκπαίδευσης για την βελτίωση των παρεχομένων στον τομέα του τουρισμού και στη γνωμοδότηση προς τα αρμόδια Υπουργεία για ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού.¹²

4.1.2 Γενική Γραμματεία Τουρισμού

Η Γενική Γραμματεία είναι αρμόδια για την παρακολούθηση του Νομοθετικού έργου στον Τουρισμό και των προγραμμάτων του Κ.Π.Σ., για την απορρόφηση των αρμοδιοτήτων από τον Ε.Ο.Τ., όπως ο έλεγχος σήματος αδειοδότησης Τουριστικών και άλλων επιχειρήσεων. Έτσι η Τουριστική Πολιτική και η Τουριστική Ανάπτυξη, δύο στοιχεία αλληλένδετα, ενοποιούνται ξεπερνώντας το σημερινό διαχωρισμό ο οποίος οφείλεται στη διάσπαση του αντικειμένου της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού και του ΕΟΤ. Συνεπώς, ενισχύεται η λειτουργία των Περιφερειακών Διευθύνσεων Τουρισμού και ο συντονισμός τους με την Κεντρική Διοίκηση ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (Ε.Ο.Τ.).

Με προτάσεις της, εξάλλου, επιχειρείται η αναμόρφωση της λειτουργίας του ήδη υφιστάμενου Ν.Π.Δ.Δ. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των Ν.Π.Δ.Δ όπου από τον ιδρυτικό Νόμο 343 του ΕΟΤ, διατηρείται μέρος των αρμοδιοτήτων του, (άρθρο 2. παρ. α, β, γ, δ, στ, ζ,) και προστίθενται και άλλες αρμοδιότητες. Δηλαδή περιλαμβάνονται: Προβολή και Διαφήμιση Marketing, Δημόσιες Σχέσεις – P.R.(σε εσωτερικό και εξωτερικό), Γραφεία Εξωτερικού του Οργανισμού, HELLAS SAT (Σύμβαση Μακροχρόνια). Β. Μελέτες και Έρευνες Εξειλίξεις Τουριστικής Αγοράς Διεθνώς– Ε.Ε.- Βαλκανίων, Εξειλίξεις Επενδυτικής Εθνικής Αγοράς Τουρισμού, Επεξεργασία Προδιαγραφών και Προτύπων για την παγκόσμια αγορά Τουρισμού .Γ. Όλες οι υπόλοιπες αρμοδιότητες πηγάζουν στη Γ.Γ. Τουρισμού και στους φορείς του τουρισμού όπως στη Γ.Γ. Τουρισμού του ΥΠ.ΑΝ., στον ΕΟΤ (Ν.Π.Δ.Δ.), στην Ανώνυμη Εταιρεία Τουριστικού Marketing- Προβολής & Διαφήμισης , στον ΟΤΕΚ (Τουριστική Εκπαίδευση), στην ΕΤΑ Α.Ε. (Διαχείριση – Αξιοποίηση της Δημόσιας Τουριστικής Περιουσίας), στο Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε. (Πολιτισμός – Τουρισμός), στο Ινστιτούτο Τουριστικής Οικονομίας Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος Αγροτουριστική Α.Ε.¹³

4.1.3 Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Κύριος σκοπός του ΕΟΤ (άρθρο 1 παρ.3 Ν. 2160/93) είναι “η οργάνωση ανάπτυξη και προώθηση του Τουρισμού στην Ελλάδα, με την αξιοποίηση όλων των υφιστάμενων δυνατοτήτων της χώρας”. Σύμφωνα με την πρόσφατη αυτή διάταξη, ο ΕΟΤ καθίσταται ο κύριος φορέας εισήγησης της τουριστικής πολιτικής και υλοποίησης της, με τις ακόλουθες «σφαίρες» δραστηριοτήτων/ αρμοδιοτήτων:

- Υποβάλλει προτάσεις στην Κυβέρνηση για τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής.
- Υλοποιεί την τουριστική πολιτική που χαράσσει η Κυβέρνηση.
- Συντονίζει τις ενέργειες των συναρμόδιων φορέων για την εξυπηρέτηση των τουριστικών σκοπών.
- Μελετά, εκτελεί και εποπτεύει έργα τουριστικής υποδομής και ανάπτυξης και καταρτίζει σχετικά προγράμματα περιλαμβανομένης

¹² Διαδίκτυο www.mintour.gr

¹³ Διαδίκτυο www.economist.gr

- της τουριστικής αξιοποίησης λουτροπόλεων και ιαματικών πηγών.
- Καταρτίζει και εκτελεί το πρόγραμμα τουριστικής προβολής της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό και μεριμνά για την ανάπτυξη τουριστικής συνείδησης.
 - Κατασκευάζει και εκμεταλλεύεται κάθε κατηγορίας τουριστικές εγκαταστάσεις και άλλες εγκαταστάσεις τουριστικής υποδομής.
 - Έχει την ευθύνη της τουριστικής επιμόρφωσης.
 - Εποπτεύει και ελέγχει τις τουριστικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες οποιασδήποτε κατηγορίας.
 - Ενισχύει δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και φυσικά ή νομικά πρόσωπα των οποίων οι ενέργειες αποβλέπουν στην προώθηση των στόχων του Ε.Ο.Τ.
 - Αναλαμβάνει κάθε άλλη δραστηριότητα ή ενέργεια που αποβλέπει στην οργάνωση, ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού.¹⁴

4.1.4 Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης

Ο Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης αποτελεί τον εξειδικευμένο κρατικό φορέα παροχής τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα. Έχει τη μορφή του Ν.Π.Δ.Δ.¹⁵ και εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης. Η νέα μορφή των Σχολών σηματοδοτεί και το σύγχρονο ρόλο τους για την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στη χώρα μας και τη δημιουργία ενός σύγχρονου συστήματος πιστοποίησης των επαγγελματικών προσόντων στον τουριστικό τομέα. Στόχοι της πολιτικής του Ο.Τ.Ε.Κ. είναι:

- Η συστηματική παρακολούθηση των συνθηκών που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας και η προσαρμογή του εκπαιδευτικού έργου στις ανάγκες της αγοράς αυτής.
- Η διαμόρφωση τομεακής πολιτικής τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με ενιαία πρότυπα και υψηλή ποιότητα.
- Η εξυπηρέτηση των στόχων της τουριστικής πολιτικής για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος και τη

¹⁴ Διαδίκτυο www.gnto.gr

¹⁵ Νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου

δυναμική ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων.

- Η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή και η αύξηση της απορρόφησης των αποφοίτων των Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης.
- Η ενίσχυση της συνεργασίας σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο με τους τουριστικούς και τους εκπαιδευτικούς φορείς.
- Η υποστήριξη της εθνικής προσπάθειας για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων και της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας.¹⁶

4.1.5 Τα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα

Τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε. (ΕΤΑ) είναι η μεγάλη εταιρία αξιοποίησης της δημόσιας τουριστικής περιουσίας. Είναι η ανώνυμη εταιρία που διαχειρίζεται και αξιοποιεί τη δημόσια τουριστική περιουσία, κυριότητας του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην αναβάθμιση και διαφοροποίηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Στη σημερινή της μορφή υφίσταται από το έτος δύο χιλιάδες (2000), όταν με τον Νόμο 2837/2000 περιήλθε στη διοίκηση και διαχείριση της το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του ΕΟΤ.

Βασικός στόχος της ΕΤΑ είναι η βέλτιστη αξιοποίηση του χαρτοφυλακίου ακινήτων της Δημόσιας Τουριστικής Περιουσίας με χρήση όλων των συγχρόνων χρηματοοικονομικών εργαλείων και με το τελικό στόχο τη μεγιστοποίηση της αξίας του¹⁷

4.1.6 Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδος

Το ξενοδοχειακό επιμελητήριο Ελλάδος λειτουργεί από το χίλια εννιακόσια τριάντα πέντε (1935) ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), αποτελεί νομοθετημένο σύμβουλο της Πολιτείας σε θέματα τουρισμού καθώς επίσης είναι μέλος της Συνομοσπονδίας των Εθνικών Ενώσεων Ξενοδοχείων.

Εκ του νόμου έχει ως μέλη όλα τα ξενοδοχειακά καταλύματα της χώρας και διοικείται από διοικητικό συμβούλιο αιρετών αντιπροσώπων των

¹⁶ Διαδίκτυο www.ste.edu.gr

¹⁷ Διαδίκτυο www.etas.gr

ξενοδοχείων όλης της χώρας και εκπροσώπων του κράτους και δραστηριοποιείτε στους ακόλουθους τομείς:

- Μελέτη- υπόδειξη- εφαρμογή κάθε μέτρου που συντελεί στην ανάπτυξη της ξενοδοχειακής βιομηχανίας της χώρας.
- Συμβουλευτική στήριξη όλων των μελών του σε θέματα οικονομικά, νομικά και κοινωνικά.
- Εκπόνηση μελετών παροχή πληροφοριών και στατιστικών δελτίων.
- Χορήγηση συντάξεων.
- Έκδοση και δωρεάν διανομή σε όλα μέλη του μηνιαίου ενημερωτικού δελτίου "ΞΕΝΙΑ".
- Έκδοση του ετήσιου Οδηγού των Ελληνικών Ξενοδοχείων.
- Συμμετοχή σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις.
- Πραγματοποίηση κρατήσεων σε όλα τα ξενοδοχεία της χώρας .
- Εστίαση των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Hotrec).¹⁸

4.1.7 Αγροτουριστική Α.Ε

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με πολύμορφο φυσικό περιβάλλον και μακρόχρονες αγροτικές παραδόσεις, παρουσιάζει τεράστια πλεονεκτήματα όσον αφορά στην αγροτουριστική αξιοποίηση. Αν και τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης αγροτουριστικού προϊόντος, οι απόπειρες αυτές είναι μεμονωμένες και ανεπαρκώς προβεβλημένες. Έτσι δεν έχουν συμβάλλει στην δημιουργία ενός εθνικού αγροτουριστικού προϊόντος.

Σύγχρονα φαινόμενα, όπως ή κρίση του μαζικού τουρισμού στην Ευρώπη, η αναζήτηση από τους τουρίστες προορισμών με αναλλοίωτα χαρακτηριστικά, και προσωποποιημένων υπηρεσιών, η διάχυση της τουριστικής κίνησης στον χρόνο και η μείωση του χρόνου παραμονής των τουριστών, δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Δεν είναι τυχαίο ότι παραδοσιακοί τουριστικοί προορισμοί όπως η Ισπανία, η Γαλλία και η Ιταλία έχουν ήδη στραφεί προς την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος τους, ενισχύοντας και προβάλλοντας εναλλακτικές μορφές τουρισμού,

έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των σύγχρονών τουριστών.

Στο περιβάλλον αυτό ο ελληνικός αγροτουρισμός οφείλει να παρουσιάσει διαφοροποιημένο προϊόν, υπηρεσίες υψηλού επιπέδου και να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που μέχρι σήμερα έμεναν στο περιθώριο. Στο πλαίσιο αυτό, η «Αγροτουριστική Α.Ε.» στοχεύει, μέσα από τις πιλοτικές δράσεις της, στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ώστε σε συνδυασμό με τις πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα, να καθιερωθεί ο Αγροτουρισμός ως μία εναλλακτική τουριστική δραστηριότητα και ένας διακριτός και επιτυχημένος κλάδος της τουριστικής οικονομίας της χώρας.

Γενικός σκοπός της ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ είναι η συντονισμένη στήριξη των προσπαθειών για την καθιέρωση του αγροτουρισμού στην ελληνική επικράτεια ως ποιοτικού, εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος, με κύριους τομείς δράσης την προώθηση προτύπων επενδύσεων, την καθιέρωση προδιαγραφών, τη δημιουργία δικτύων προβολής και προώθησης. Παράλληλα, η ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ προσπαθεί να καλύψει άτυπα αλλά ενεργά το κενό ενός εθνικού φορέα συντονισμού για τον τουρισμό της υπαίθρου. Οι Στόχοι της ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ είναι :

- Ανάπτυξη πιλοτικού δικτύου αγροτουρισμού στην Ελλάδα.
- Στρατηγικός σχεδιασμός, οργάνωση και παρακολούθηση των δράσεων αγροτουρισμού.
- Πιστοποίηση του αγροτουριστικού προϊόντος βασισμένη σε πρότυπα ποιότητας.
- Προβολή και προώθηση του αγροτουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Εναλλακτικές Μορφές τουρισμού

Εναλλακτικός Τουρισμός είναι εκείνες οι μορφές τουριστικής δραστηριότητας που ξεφεύγουν από τις παραδοσιακές μορφές τουρισμού αναψυχής και οι οποίες σχετίζονται με τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής ενώ σε μερικές μορφές υπάρχει έντονο το στοιχείο της περιπέτειας.

Ο εναλλακτικός τουρισμός αποσκοπεί στην εκμετάλλευση του δυναμικού κάποιων περιοχών οι οποίες δεν συνδέονται στενά με δραστηριότητες παραδοσιακών μορφών τουρισμού. Για την κατανόηση του εναλλακτικού τουρισμού είναι απαραίτητη η αναφορά στα κύρια χαρακτηριστικά του όπως και σε μερικές από τις μορφές του.

1) Κύρια χαρακτηριστικά των μορφών του εναλλακτικού τουρισμού είναι:

- Η μικρής κλίμακας ελεγχόμενη και ρυθμιζόμενη ανάπτυξη.
- Η ποικιλία δραστηριοτήτων σε ατομική /ανεξάρτητη βάση ή μικρής κλίμακας.
- Η έμφαση στην απόκτηση εμπειριών για τις τοπικές κουλτούρες και στη διατήρηση των παραδοσιακών αξιών.

2) Μερικές μορφές του εναλλακτικού τουρισμού είναι:

- Οικοτουρισμός.
- Αγροτουρισμός.
- Τουρισμός Περιπέτεια.
- Συνεδριακός Τουρισμός.
- Οικολογικός Τουρισμός.
- Θεραπευτικός Τουρισμός.
- Ιαματικός Τουρισμός.
- Πολιτιστικός Τουρισμός.
- Θρησκευτικός Τουρισμός.
- Τουρισμός Υγεία.
- Θαλάσσιος Τουρισμός.

- Γεωτουρισμός.
- Ορεινός Τουρισμός.
- Αθλητικός Τουρισμός.

5.1.1 Οικοτουρισμός

Ως οικοτουρισμός ορίζεται ο περιβαλλοντικά υπεύθυνος τουρισμός και η επίσκεψη σε φυσικές περιοχές, που αποσκοπεί στην απόλαυση και εκτίμηση της φύσης (και των πολιτισμικών στοιχείων του παρόντος και παρελθόντος) και ο οποίος προάγει τη διατήρηση της φύσης, έχει χαμηλή επίδραση επισκεπτών και παρέχει χρήσιμα ενεργή κοινωνικοοικονομική ανάμιξη του ντόπιου πληθυσμού.

Ο οικοτουρισμός είναι μια περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένη μορφή τουρισμού, η οποία προωθεί την κατανόηση και την προστασία της φύσης, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στη γνώση και στο σεβασμό της ιστορίας ενός τόπου. Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού έχει ως στόχους:

- ❖ Την ανάδειξη και αξιοποίηση περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή περιβαλλοντικής αξίας.
- ❖ Της προστασίας οικολογικά ευαίσθητα περιοχών μέσω της περιβαλλοντικής έρευνας.
- ❖ Τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και του τοπικού χαρακτήρα της περιοχής.
- ❖ Την ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής συνείδησης των επισκεπτών μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Οι επισκέπτες των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών οφείλουν να τηρούν προσεκτικά τις απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση, την αποφυγή κάθε ενόχλησης των φυσικών βιοτόπων και διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων.

5.1.2 Αγροτουρισμός

Αγροτουρισμός ονομάζεται η εναλλακτική εκείνη μορφή τουρισμού η οποία αναπτύσσεται σε μη τουριστικά κορεσμένες περιοχές και συνδέεται με κοινωνίες, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες, οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους οικοδεσπότες όσο και στους φιλοξενούμενους των περιοχών αυτών να μοιράζονται εμπειρίες. Η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νοιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης

και της ανακάλυψης. Παράλληλα, κινητοποιεί τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις ενός τόπου, συμβάλλοντας έτσι στη αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Ως δραστηριότητα αναπτύσσεται από τους μόνιμους κατοίκους των περιοχών του πρωτογενούς τομέα, οι οποίοι χρησιμοποιούν τον αγροτουρισμό ως συμπληρωματική πηγή εισοδήματος. Πολλές επιχειρήσεις σ' όλη τη χώρα, μας προσφέρουν τη δυνατότητα να απολαύσουμε τα μοναδικά πλεονεκτήματα της ελληνικής υπαίθρου, μέσω ειδικών προγραμμάτων αγροτουρισμού. Οι επιχειρήσεις αυτές κατατάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- ❖ Πρατήρια - εκθετήρια αγροτουριστικών προϊόντων.
- ❖ Αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής.
- ❖ Τουριστικά γραφεία, που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
- ❖ Αγροκτήματα.
- ❖ Επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων.
- ❖ Εργαστήρια λαϊκής τέχνης.

5.1.3 Τουρισμός Περιπέτεια

Είναι το σύνολο εκείνων των δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζονται από το έντονο το στοιχείο της περιπέτειας και στηρίζεται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο πραγματοποιείται. Μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών, περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες:

- Trekking.
- River trekking.
- Kayak ποταμού.
- Rafting.
- Monoraft.
- Canoe- Kayak.
- Αναρρίχηση- canyoning .
- Mountain bike.

- Σκι.
- Ιππασία.
- Καταδύσεις.

5.1.4 Συνεδριακός Τουρισμός

Ως συνεδριακός τουρισμός ορίζεται ο τουρισμός ο οποίος συνδέεται με την παρακολούθηση συνεδριών, εκθέσεων κλπ. Ο συνεδριακός τουρισμός αντιπροσωπεύει μια σημαντική αγορά σε διεθνές επίπεδο.

Η αγορά αυτή αφορά συνήθως επισκέπτες υψηλού εκπαιδευτικού και οικονομικού επιπέδου, οι οποίοι κινούνται σε καταλύματα υψηλών κατηγοριών, είναι διατεθειμένη να ξοδέψουν αρκετά χρήματα, αλλά απαιτούν και πολύ υψηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων. Ο χρόνος παραμονής τους στον τουριστικό προορισμό κυμαίνεται συνήθως από 3 έως 5 ημέρες, ενώ υπάρχει η πιθανότητα παράτασης της παραμονής τους για μεγαλύτερο διάστημα, με τη μορφή κάποιων άλλων μορφών τουρισμού. Βασικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση διαδραματίζει η ικανότητα ενός τόπου να προσελκύσει την προσοχή του συνεδριακού επισκέπτη.

Η περίοδος αιχμή του συνεδριακού τουρισμού σημειώνεται κυρίως τους μήνες Φεβρουάριο – Μάιο και Σεπτέμβριο –Νοέμβριο, οπότε και συνήθως διοργανώνονται τα περισσότερα συνέδρια, εκθέσεις, κλπ.

Σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού σε έναν τόπο, διαδραματίζει η διαθεσιμότητα των απαραίτητων υποδομών και υπηρεσιών όπως αμφιθεάτρων, εκθεσιακών χώρων, καταλυμάτων, υποδομών για καφέ και εστίαση, υπηρεσιών διερμηνείας. Επίσης η εύκολη πρόσβαση στον τόπο πραγματοποίησης ενός συνεδρίου ή έκθεσης είναι κρίσιμος παράγοντας για την προσέλκυση επισκεπτών. Για την εξυπηρέτηση αυτών λειτουργούν σήμερα σε ολόκληρη την Ελλάδα αυτοτελή συνεδριακά κέντρα και συνεδριακές εγκαταστάσεις, συνήθως μέσα σε ξενοδοχεία.

5.1.5 Οικολογικός Τουρισμός

Η Ελλάδα διαθέτει ιδιαίτερα πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον, καθώς παρά τη μικρή της έκταση παρουσιάζει σπάνια γεωμορφολογία με έντονες

αντιθέσεις και πολλές περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας. Χιλιάδες δαντελωτές ακτές, επιβλητικά βουνά, σπήλαια και φαράγγια, λίμνες, ποτάμια, βιότοποι εξαιρετικής ομορφιάς και μοναδικά οικοσυστήματα «προικίζουν» την ελληνική γη με εντυπωσιακά τοπία τα οποία σε συνδυασμό με το ήπιο κλίμα της χώρας, καθιστούν την Ελλάδα ιδανικό προορισμό για τους λάτρεις του οικολογικού – εναλλακτικού τουρισμού. Επισκεπτόμενος διάφορες περιοχές της χώρας, ο φυσιολάτρης περιηγητής έχει την ευκαιρία:

- ❖ Να περιπλανηθεί στα αισθητικά δάση ή να εξερευνήσει τους εθνικούς δρυμούς όχι μόνο στην ορεινή ενδοχώρα αλλά και σε ορισμένα νησιά ή κοντά σε ποταμούς και σε λίμνες.
- ❖ Να απολαύσει τα υπέροχα μνημεία της φύσης, τα φαράγγια, τα σπήλαια και τους καταρράκτες
- ❖ Να παρατηρήσει και να θαυμάσει τα σπάνια είδη πουλιών που φωλιάζουν ή καταφεύγουν στα παράκτια οικοσυστήματα και τους υγρότοπους.
- ❖ Να μελετήσει την εξαιρετική ποικιλία της χλωρίδας στη ελληνική ύπαιθρο.
- ❖ Να συμμετάσχει σε δραστηριότητες extreme σπορ που τα τελευταία χρόνια γνωρίζουν θεαματική άνοδο στην Ελλάδα.
- ❖ Να διαμείνει σε πρότυπες αγροτουριστικές μονάδες, που αναπτύσσονται σε όλη την επικράτεια και δίνουν τη δυνατότητα στον επισκέπτη να γνωρίσει την τοπική αρχιτεκτονική, πολιτισμική και γαστρονομική παράδοση, αλλά και τα προϊόντα, τις αγροτικές ασχολίες και την καθημερινή ζωή των κατοίκων κάθε περιοχής.

Οι επισκέπτες των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών οφείλουν να τηρούν προσεκτικά τις απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση, την αποφυγή κάθε ενόχλησης των φυσικών βιότοπων και διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων.

5.1.6 Θεραπευτικός Τουρισμός

Ο Θεραπευτικός Τουρισμός είναι μια επιλεκτική μορφή τουρισμού με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα. Είναι η μορφή τουρισμού που υφίσταται τις λιγότερες αρνητικές επιδράσεις από τυχόν δυσμενείς συγκυρίες και μπορεί να

δώσει δωδεκάμηνη τουριστική περίοδο.

5.1.7 Ιαματικός Τουρισμός

Η φύση εκτός από τα σπάνια τοπία και οι ιδιαίτερες φυσικές ομορφιές «χάρισε» στην Ελλάδα και πηγές με σημαντικές θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά λουτρά αποτελούν μέρος του εθνικού πλούτου της χώρας, ενώ οι θεραπευτικές τους ιδιότητες ήταν γνωστές, ήδη από τους αρχαίους χρόνους.

Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στην ελληνική επικράτεια, ενώ τα νερά των συγκεκριμένων πηγών διαφέρουν από τα συνηθισμένα είτε λόγω τις υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών. Τα νερά αυτά χαρακτηρίζονται ως μεταλλικά εξαιτίας της θερμοκρασίας ή της γενικής τους χημικής σύστασης. Εκτός από τις ψυχρές μεταλλικές πηγές υπάρχουν και οι θερμοπηγές με τις οποίες οικοδομήθηκε ένας κλάδος θεραπευτικής αγωγής η ιαματική υδροθεραπεία (θερμαλισμός).

Η υδροθεραπεία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αντιμετώπιση πολλαπλών παθήσεων, όπως είναι τα αρθριτικά και οι ρευματοπάθειες και διακρίνεται σε δύο είδη:

- a) Την εσωτερική, η οποία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία (πόση ιαματικών νερών), εισπνοθεραπεία (εισπνοή των αερίων ή των σταγονιδίων των μεταλλικών νερών) και τις πλύσεις (στοματικές, ρινικές, γυναικολογικές)
- b) Την εξωτερική, η οποία περιλαμβάνει τα λουτρά, τις καταιωνίσεις (για ορισμένο χρόνο το σώμα δέχεται το θερμομεταλλικό νερό που έρχεται με ψηλή ή χαμηλή πίεση) τις υδρομαλάξεις (το σώμα δέχεται την πίεση του νερού) την υδροκίνησιοθεραπεία (συνδυασμός λουτροθεραπεία και κίνησιοθεραπείας, όσο το σώμα βρίσκεται στο νερό) την πηλοθεραπεία (εφαρμογή πηλού που έχει «ωριμάσει» σε σημεία του σώματός με διάφορες παθήσεις).

Για την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού και γενικότερα του τουρισμού υγείας, λειτουργούν ήδη δύο κέντρα θαλασσοθεραπείας στην Κρήτη, εφοδιασμένα με το ειδικό σήμα του Ε.Ο.Τ. και είναι υπό κατασκευή άλλα δύο.

Σε αυτήν την κατηγορία τουριστικής υποδομής περιλαμβάνονται επίσης τα 14 υδροθεραπευτήρια (ιδιοκτησίας του Ε.Ο.Τ.) στα οποία εξυπηρετούνται ετησίως περί τα εκατό χιλιάδες (100.000) άτομα με ένα εκατομμύριο τετρακόσιες χιλιάδες (1.400.000) θεραπευτικές αγωγές, καθώς και δεκάδες άλλες ιαματικές πηγές που λειτουργούν από τοπικούς φορείς και προσφέρουν στους επισκέπτες σύγχρονες υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών.

5.1.8 Πολιτιστικός Τουρισμός

Είναι το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που επικεντρώνεται γύρω από τα μνημεία πολιτισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι διάφοροι με οποιοδήποτε τρόπο ασχολούμενοι με τον Ελληνικό Τουρισμό, δεν παραλείπουν σε κάθε ευκαιρία, να αναφέρονται στον πολιτιστικό τουρισμό στο οποίον αποδίδεται το συγκριτικό μας πλεονεκτήματα έναντι άλλων χωρών που υποδέχονται τουριστικό ρεύμα. Η άκρατη και η εντατική εμπορική εκμετάλλευση των αρχαιολογικών χώρων, των μουσείων σχετικής κληρονομιάς έχει το κίνδυνο της βλάβης στα μνημεία και την πολιτιστική μας κληρονομιάς. Από την άλλη πλευρά, πολιτιστικοί θησαυροί αποτελούν στοιχείο γνώσης και παιδείας για τους Έλληνες αλλά και για την ευρύτερη ανθρωπότητα.¹⁹

5.1.9 Θρησκευτικός Τουρισμός

Θρησκευτικός Τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο εκείνο των τουριστικών δραστηριοτήτων το οποίο επικεντρώνεται γύρω από τα μνημεία και χώρους θρησκευτικής σημασίας. Αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ελληνικής τουριστικής κίνησης και αφορά την επίσκεψη σε θρησκευτικούς τόπους λατρείας όπως μοναστήρια και εκκλησίες. Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών.

Οι βυζαντινές και οι μεταβυζαντινές εκκλησίες, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα ξωκλήσια, τα μοναστήρια με την αξιόλογη εικονογράφηση τους, με ψηφιδωτά, τοιχογραφίες και εικόνες μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και την στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με τη θρησκευτική λατρεία. Ο θρησκευτικός τουρισμός αφορά κυρίως ευσεβείς

περιηγητές αλλά και θαυμαστές της βυζαντινής τέχνης οι οποίοι μέσα από πολιτιστικά οδοιπορικά στον ελληνικό χώρο έρχονται σε επαφή με την πνευματικότητα της ορθοδοξίας.

Ο Θρησκευτικός τουρισμός χωρίζεται σε δύο κατηγορίες :

- 1) Προσκυνητές τουρίστες στους οποίους επικρατεί το θρησκευτικό κίνητρο. Οι τουρίστες αυτοί επισκέπτονται μια περιοχή αποκλειστικά για την επίσκεψη στο θρησκευτικό χώρο.
- 2) Τουρισμός θρησκευτικής κληρονομιάς, του οποίου οι τουρίστες ταξιδεύουν ομαδικά και συνδυάζουν το ταξίδι τους και με άλλες τουριστικές δραστηριότητες.

5.1.10 Τουρισμός– Υγεία

Ο Τουρισμός Υγείας η προσπάθεια δηλαδή ενός τόπου να προσελκύσει τουρίστες με την ανάπτυξη υπηρεσιών και εγκαταστάσεων υγείας παράλληλα και επιπρόσθετα με το κύριο τουριστικό προϊόν συμβάλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην διατήρηση της απασχόλησης σε υψηλά επίπεδα .κατά την διάρκεια των χειμερινών μηνών απευθύνεται δε σε ηλικίες και άτομα υψηλού εισοδηματικού επιπέδου. Πρόσφατες πανεπιστημιακές μελέτες επισημαίνουν ότι η Ελλάδα διαθέτει τις καλύτερες περιβαλλοντικές και κλιματολογικές συνθήκες για την ανάπτυξη του τουρισμού υγείας και υποδεικνύουν αρκετές περιοχές της χώρας που διαθέτουν ήδη μεγάλο μέρος της υποδομής που απαιτούν όμως ικανό αριθμό κατάλληλων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων (spa-resorts), πανεπιστημιακό νοσοκομείο, ύπαρξη εκπαιδευμένου προσωπικού στη παροχή τέτοιων υπηρεσιών.

5.1.11 Θαλάσσιος Τουρισμός

Θαλάσσιος Τουρισμός είναι το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που εστιάζονται γύρω από τη θάλασσα με γνώμονα τα σκάφη αναψυχής. Η Ελλάδα με τα δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) χιλιόμετρα των ακτών, τα κατοικημένα νησιά και τις βραχονησίδες της, τις προστατευμένες θαλάσσιες περιοχές χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων, το ήπιο κλίμα, τα υψηλά ποσοστά

ηλιοφάνειας και το ενδιαφέρον και εναλλασσόμενο τοπίο της, έχει ένα σαφές και αναμφισβήτητο συγκριτικό πλεονέκτημα στο θαλάσσιο τουρισμό (κρουαζιέρες και γιώτινγκ).

Το πλεονέκτημα αυτό ενισχύεται από μία ναυτική παράδοση χιλιετηρίδων. Ευνοϊκές είναι, εξάλλου, οι απαιτούμενες για θαλάσσιους πλόες ειδικές συνθήκες: τα ελληνικά πελάγη θεωρούνται ασφαλή από τη σκοπιά των ναυτικών κινδύνων, οι αποστάσεις μεταξύ των ακτών είναι μικρές, ενώ εξίσου ευνοϊκές είναι και οι συνθήκες, που σχετίζονται με την ένταση των ανέμων και τις θερμοκρασίες περιβάλλοντος και θάλασσας. Ο θαλάσσιος τουρισμός άρχισε να αναπτύσσεται τη 10ετία του '60 και, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι μισθώσεις θαλαμηγών σκαφών αυξήθηκαν το έτος χίλια εννιακόσια ενενήντα οχτώ (1998) κατά έντεκα κόμμα μηδέν πέντε (11,05%) τοις εκατό έναντι του χίλια εννιακόσια ενενήντα επτά (1997) και έφθασαν τις είκοσι πέντε χιλιάδες πεντακόσια ογδόντα δύο (25.5829 με αντίστοιχη διακίνηση εκατόν πέντε χιλιάδες εκατόν είκοσι οχτώ (105.128) επιβατών και μέση διάρκεια εννέα (9)ημέρες. Το ενενήντα τρία τοις εκατό (93,0%) των επιβατών ήταν αλλοδαποί. Στο χώρο των κρουαζιέρων, τα κρουαζιερόπλοια με ελληνική σημαία, που πραγματοποιούν μονοήμερες (1), τριήμερες (3), τετραήμερες (4), εβδομήμερες (7) και πολυήμερες κρουαζιέρες σε ελληνικά λιμάνια καθώς και σε λιμάνια άλλων χωρών της Ανατολικής Μεσογείου, είναι άνω των εκατόν εξήντα χιλιάδων (160.000) Κ.Ο.Χ. και έχουν συνολική δυναμικότητα άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) επιβατών. Όμως, τα ελληνικά λιμάνια επισκέπτονται και κρουαζιερόπλοια με ξένη σημαία που φέρνουν στα θαλάσσια σύνορα της χώρας περισσότερους από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) επιβάτες κατ' έτος.²⁰

5.1.12 Γεωτουρισμός

Ο γεωτουρισμός θεωρείται μια νέα μορφή πολιτιστικό-περιβαλλοντικού τουρισμού, που μπορεί να αναπτυχθεί σε περιοχές που διαθέτουν σημαντικά γεωλογικά μνημεία, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πόλο προσέλκυσης τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος. Κύριος στόχος του είναι η σύνδεση των

στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος με τη γεωλογική κληρονομιά κάθε τόπου, τα πολιτιστικά μνημεία και τις παραδόσεις του. Μεμονωμένες περιπτώσεις ανάδειξης και αξιοποίησης γεωλογικών μνημείων υπάρχουν σε ολόκληρη την Ευρώπη. Κυριότερο παράδειγμα γεωτουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αποτελεί το απολιθωμένο δάσος Λέσβου και οι πολλαπλές δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε αυτό, από το μουσείο Φυσικής Ιστορίας της περιοχής (εκπαιδευτικές δραστηριότητες, διοργάνωση εκδηλώσεων και διεθνών συνεδρίων κ.τ.λ.). Το παράδειγμα αυτό αποδεικνύει τις θετικές επιδράσεις του γεωτουρισμού στην περιφερειακή αναπτυξιακή διαδικασία (αύξηση εισοδημάτων, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, συγκράτηση του πληθυσμού, προσέλκυση επιστημονικού ενδιαφέροντος).

Η ανάπτυξη του γεωτουρισμού απαιτεί τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών (ενημερωτικά περίπτερα, σήμανση διαδρομών, δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής ενημέρωσης-εκπαίδευσης κ.τ.λ.) καθώς και παραγωγή γεωτουριστικών προϊόντων (ενημερωτικοί οδηγοί, αναμνηστικά είδη κ.τ.λ.).²¹

5.1.13 Ορεινός Τουρισμός

Ο ορεινός τουρισμός, ο οποίος παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες με τον τουρισμό σπορ, δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδήλωσης και αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού, που εκδηλώνεται σε ορεινές περιοχές των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών που επιθυμούν να αναπτύξουν αυτής της μορφής τουρισμού. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων που δένουν με το φυσικό περιβάλλον και διαθέτουν όσο το δυνατόν περισσότερους συμπληρωματικούς χώρους, όπως εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες και αίθουσες αναψυχής.

Οι περιοχές όπου αναπτύσσονται τέτοιες δραστηριότητες, θα πρέπει να εξυπηρετούνται συγκοινωνιακά όσον το δυνατόν πληρέστερα και καλύτερα.²²

²¹ Διαδίκτυο www.anthropos.gr

²² Διαδίκτυο www.geocities.com

5.1.14 Αθλητικός Τουρισμός

Ο Αθλητικός Τουρισμός αποτελείται από τις μορφές ενεργητικής και παθητικής ανάμιξης αθλητικών δραστηριοτήτων. Η συμμετοχή είναι τυχαία ή οργανωμένη και γίνεται για επαγγελματικούς ή μη λόγους με προϋπόθεση τη μετακίνηση μακριά από τον τόπο διαμονής και εργασίας. Είναι φανερό ότι ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί ένα ιδιαίτερα σύνθετο και ευρύ φαινόμενο. Για την υλοποίηση της ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού και για να είναι τα οφέλη του μακροπρόθεσμα χρειάζονται συντονισμένες προσπάθειες μεταξύ όλων των αρμόδιων φορέων τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα και όχι μεμονωμένες πλέον ενέργειες. Με στόχο το συντονισμό και οργάνωση του αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα έχουμε ανάγκη την καταγραφή όλων των αθλητικών χώρων της Ελλάδας σε ένα οδηγό μαζί με όλες τις χρήσιμες πληροφορίες τόσο για τη χώρα όσο και την παρεμφερή υποδομή.

Η δημιουργία του οδηγού αυτού θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο προβολής και πληροφόρησης. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο προώθησης και ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού είναι αναμφισβήτητα και η διοργάνωση διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων. Οι εκδηλώσεις αυτές ευνοούν ψηλά επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας σε διάφορους τομείς κυρίως μέσα από τα ποσά που ξοδεύονται από τους οπαδούς και θεατές. Επιπλέον, συμβάλλουν σημαντικά στην προβολή της διοργανώτριας χώρας σε παγκόσμιο επίπεδο.²³

²³ Διαδίκτυο www.gnto.gr

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Εισαγωγή

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας, και αποτελεί σημείο συνάντησης διαφορετικών λαών, ένα χωνευτήρι πανάρχαιων και ετερόκλητων πολιτισμών και αιώνων.

Η Κρήτη κουβαλάει μία μεγάλη ιστορία που φτάνει μέχρι την 7^η χιλιετηρίδα π.χ. αρχίζοντας από τον μινωικό πολιτισμό (κτίρια τέλειας αρχιτεκτονικής) και αργότερα τα θρησκευτικά χρόνια του Βυζαντίου από τα οποία έχουν διατηρηθεί έως σήμερα πολλά μοναστήρια. Καλλιέργησε επίσης μια πλούσια κουλτούρα (η οποία γέννησε τον Δομίνικο Θεοτοκόπουλο και τον Νίκο Καζαντζάκη), δημιούργησε μοναδικά έθιμα, χορούς - μουσική η οποία δίνει το στίγμα της ακόμα και στη σημερινή μοντέρνα ζωή. Με λίγα λόγια αποτελεί κρίκο της ίδιας αδιάσπαστης αλυσίδας που συνδέει το μακρινό μυστηριακό παρελθόν με το ζωντανό παρόν.

Ένα μεγάλο κομμάτι της σπάνιας ομορφιάς της εκτός από τις φυσικές ομορφιές της (ψηλά βουνά, εύφορες πεδιάδες ,καθαρές παραλίες κλπ) αποτελούν και οι άνθρωποι της. Οι περήφανοι άντρες και γυναίκες, οι φιλόξενοι ντόπιοι που καλωσορίζουν τους ανθρώπους μέσα σ' ένα μικρό καφενείο ενός γραφικού χωριού και προσφέρουν ελληνικό καφέ η τσικουδιά με μεζέ.

6.1.1 Ο Δήμος Ηρακλείου

Η Κρήτη είναι ένα μείγμα από θαυμάσιους πολιτισμούς και κουλτούρες του παρελθόντος, αλλά είναι επίσης και ένας κόσμος που ζει και δημιουργεί συνεχώς νέες παραδόσεις. Υπάρχουν μεγάλες πόλεις που αναπτύχθηκαν στο βόρειο μέρος της, γύρω από τα μεγάλα λιμάνια αλλά και στο εσωτερικό της. Η Κρήτη χωρίζεται σε τέσσερις Νομούς:

- Νομό Ηρακλείου.
- Νομό Λασιθίου.
- Νομό Ρεθύμνου.
- Νομό Χανίων.

Ο Δήμος Ηρακλείου αποτελεί την πρωτεύουσα του νησιού και είναι η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης αλλά και η τέταρτη (4^η) μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας με πληθυσμό εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) κατοίκους και επιφάνεια εκατόν είκοσι(120) τετρ. χιλιόμετρα.. Βρίσκεται στο κέντρο της βόρειας ακτής και αποτελεί κεντρικό κόμβο με το διεθνές αεροδρόμιο και το θαλάσσιο λιμάνι, που έχει σαν επακόλουθο το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής κίνησης που καταφθάνει στην Κρήτη να περνά από το Ηράκλειο τουλάχιστον δύο (2) φορές.

Το Ηράκλειο αποτελεί το οικονομικό - εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο του νησιού . Είναι μια σύγχρονη πόλη που τα τελευταία χρόνια άλλαξε ριζικά όψη και έχει όλα τα χαρακτηριστικά αλλά και προβλήματα των σύγχρονων Ελληνικών μεγαλουπόλεων, πολυώροφα κτίρια, ελάχιστο πράσινο και προβλήματα κυκλοφορίας, αφού αναπτύχθηκε ταχύτατα και χωρίς ιδιαίτερο προγραμματισμό. Καλύπτει και ικανοποιεί όλες τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των επισκεπτών της αλλά πολύ περισσότερο των μόνιμων κατοίκων.

Ο Δήμος Ηρακλείου αποτελείται από τις παρακάτω συνοικίες και προάστια:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

<u>ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ</u>	<u>ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ</u>
Αγία Αικατερίνη	Αγία Ειρήνη
Αγία Ειρήνη Χρυσοβαλάντου	Αθανάτοι Φοινικία
Άγιος Ιωάννης	Αγία Μαρίνα Σύλλαμος
Αγία Τριάδα	Αμνισσός
Αγία Μαρίνα	Αμμουδάρα
Άγιος Ιωάννης Χωστός	Βασιλείες
Ατσαλένιο	Βούτες
Ανάληψη	Γιοφυράκια
Γίοφυρο	Γάζι
Δειλινά	Δαφνές
Εσταυρομένος	Καρτερός
Ηλιούπολη	Καβροχώρι

Θέρισσος	Νέα Αλικαρνασσός
Καμίνια	Ξηρόκαμπος
Λίντο	Σκαλάνι
Μασταμπάς	Σταυράκια
Μεσαμπελίες	
Μπεντεβή	
Πόρος	
Παπα- Τίτου Μετόχι	
Πατέλες	
Τρία Πεύκα	
Τρεις Βάγιες	
Φιλοθέη	
Φορτέσα	
Χρυσοπηγή	
Χανιώπορτα	

ΠΗΓΗ: ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

6.2 Τα αξιοθέατα του Δήμου Ηρακλείου

Τα αξιοθέατα του Δήμου Ηρακλείου ποικίλουν και είναι τα ακόλουθα:

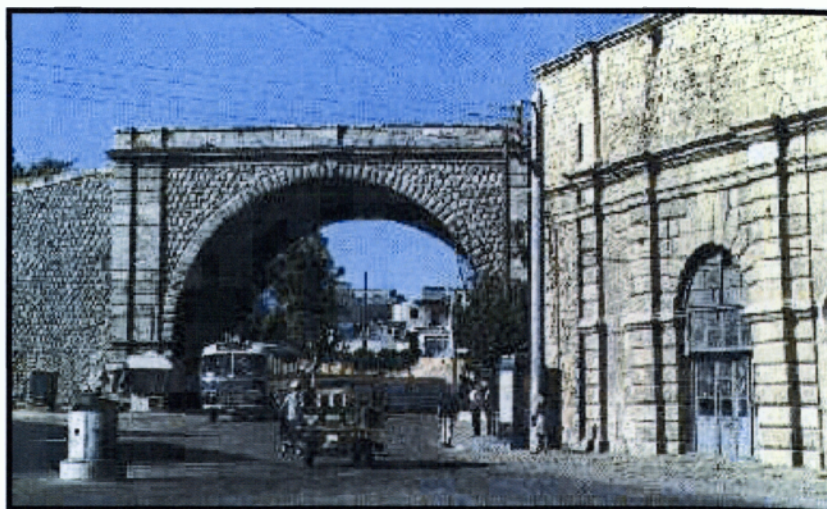
- Τα τείχη.
- Ο κουλες.
- Οι ταρσαναδες (αρσεναλι).
- Η λοτζια.
- Μοροζιני.
- Μπεμπο.
- Κνωσσός.
- Ναός Αγίου Πέτρου και Παύλου.
- Η βασιλική του αγίου Μάρκου.
- Ο Άγιος Μηνάς.
- Η Αγία Αικατερίνη.
- Ο Ναός του Αγίου Τίτου.
- Το ιστορικό μουσείου Κρήτης.
- Το αρχαιολογικό μουσείου Ηρακλείου.
- Το μουσείο μάχης Κρήτης και εθνικής αντίστασης.
- Το μουσείο φυσικής ιστορίας Κρήτης.

6.2.1 Τα τείχη

Τα Τείχη αποτελούν ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία της Βενετοκρατίας, πρωτοχτίστηκαν τον 15^ο αιώνα, ενώ επεκτάσεις και βελτιώσεις έγιναν στη διάρκεια του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα. Ο κυριότερος σχεδιαστής ήταν ένας από τους διασημότερους στρατιωτικούς μηχανικούς του 16^{ου} αιώνα ο Μικέλε Σανμικέλι από τη Βερόνα. Ο περιβόλος των τειχών είχε μήκος 3 χμ. και προστατεύονταν από τρεις (3) προμαχώνες, οι οποίοι διατηρούνται. Διέθετε τέσσερις (4) πόρτες:

- Την Πόρτα του Μόλου στο λιμάνι.
- Την Πόρτα ή Λαζαρέτο.
- Την Πόρτα του Παντοκράτορα ή Πανίγρα, την γνωστή σήμερα Πόρτα Χανίων.
- Την Πόρτα Ιησού ή Καινούργια Πόρτα.

Στη συνέχεια του περιβόλου είναι ο προμαχώνας Μαρτινέγκο που ήταν ο ψηλότερος και πλέον απόρθητος στην κορυφή που σχηματίζει το τρίγωνο του περιβόλου των τειχών στη χερσαία ζώνη. Εδώ είναι και ο τάφος του Νίκου Καζαντζάκη (1883- 1957), η θέα είναι πανοραμική προς όλα τα σημεία του ορίζοντα. Σήμερα, τα Βενετσιάνικα αυτά τείχη, σώζονται στο σύνολο τους σε αρίστη κατάσταση (γίνονται βέβαια κατά καιρούς από το Δήμο Ηρακλείου και την Αρχαιολογική Υπηρεσία προσπάθειες για να διατηρηθούν όσο γίνονται καλύτερα) και αποτελούν το σπουδαιότερο μνημείο οχυρωματικής τέχνης του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα.

6.2.2 Ο Κούλες

Ο Κούλες, που σημαίνει φρούριο στη θάλασσα (Rossa a Mare ή Castello a Mare), δεσπόζει με την επιβλητικότητα του στη βόρεια απόληξη του δυτικού μόλου, στο δεξιό μέρος του Βενετικού λιμανιού και αποτελούσε τμήμα του συνολικού φρουριακού συγκροτήματος της πόλης. Θεμελιώθηκε την τρίτη δεκαετία του 16^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα από 1523- 1540 επάνω σε μια βραχώδη έξαρση όπου παλιότερα υπήρχε ένας πολύ μικρός κυκλικός πύργος. Κάλυπτε επιφάνεια 3600 τ.μ. Επειδή όμως η επιφάνεια του βράχου στην οποία χτίστηκε ήταν μικρότερη, για να τη μεγαλώσουν αναγκάστηκαν να μεταφέρουν υλικό από το νησάκι Ντία και από την περιοχή Φρασκίων. Συνήθως γέμιζαν με πέτρες παλιά άχρηστα πλοία και τα βύθιζαν μαζί με το φορτίο τους, στη βόρεια δυτική πλευρά του βράχου.

Το κτίριο που κτίστηκε ήταν διώροφο. Το ισόγειο είχε 26 διαμερίσματα που χρησίμευαν για διάφορους σκοπούς όπως αποθήκες τροφίμων για τη φρουρά, αποθήκες πολεμοφοδίων, δεξαμενή νερού και φυλακές. Σ' αυτές τις φυλακές έκλεισαν οι Τούρκοι το Δασκαλογιάννη πριν τον γδάρουν ζωντανό.

Οι χώροι όπου έμενε η φρουρά φωτίζονταν από μεγάλες σπές εξαερισμού και φωτισμού που υπήρχαν στην οροφή, η οποία ήταν διαμορφωμένη με ένα σύστημα θόλων. Η είσοδος του φρουρίου ανοίχτηκε στη δυτική πλευρά και ήταν προσεκτικά προστατευμένη: τρεις (3) ξύλινες ισχυρές πόρτες υπήρχαν στον θολοσκεπή και ελαφρά κατωφερικό διάδρομο, του οποίου το μήκος ήταν 10,45 μ.

και το πλάτος 3 μέτρα.

Στο ισόγειο είχε συγκεντρωθεί η κύρια δύναμη του φρουρίου. Μεγάλες κανονιοθυρίδες είχαν δημιουργηθεί στα εξωτερικά τοιχώματα, βόρεια, δυτικά και ανατολικά του φρουρίου και με διαφορετικά ανοίγματα για κανόνια διάφορων τύπων. Στη βόρεια γωνία ήταν ο πύργος του φάρου. Σύμφωνα με την έκθεση του Fransesco Basilicata, που συντάχθηκε το 1630, το ισόγειο του φρουρίου είχε 18 μεγάλα κανόνια και το δώμα άλλα 25 διαφόρων διαμετρημάτων. Στις αποθήκες υπήρχαν 300 κιβώτια μπαρούτι και 6.144 βλήματα διαφόρων διαμετρημάτων. Τις εισόδους του φρουρίου από το βορρά και το νότο στόλιζαν μαρμάρινα ανάγλυφα με το λιοντάρι του Αγίου Μάρκου, το σύμβολο της Βενετίας.

Ο Κούλες σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση, χάρις στα έργα συντήρησης, που έγιναν σ' αυτόν τα τελευταία χρόνια και έχει διαμορφωθεί σε χώρο όπου γίνονται θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις και άλλες εκδηλώσεις.

6.2.3 Οι ταρσαναδες (αρσεναλι)

Στην προκυμαία του Βενετσιάνικου λιμανιού οι Βενετοί είχαν εγκαταστήσει ναυπηγεία, σειρά από μεγάλους θόλους που ο καθένας τους χωρούσε μια γαλέρα. Δίπλα στις σύγχρονες λιμενικές εγκαταστάσεις στην ανατολική μεριά του λιμανιού σώζεται ένας από τους θόλους των Βενετών του 16^{ου} αιώνα.

6.2.4 Η Λότζια

Η Λότζια ήταν το κομψότερο, επιβλητικότερο και καλλιτεχνικότερο από τα βενετικά μνημεία όχι μόνο του Χάντακα, αλλά και ολόκληρης της Κρήτης. Είναι άριστο υπόδειγμα παλλαδιανού ρυθμού, όμοιο περίπου, στην αρχιτεκτονική του, με τη βασιλική της visenza της Ιταλίας. Οικοδομήθηκε μεταξύ των ετών 1625 – 1628 από τον τότε προβλεπτή Φραγκίσκο Μοροζίνι. Η Βενετία έδωσε τόση σημασία στη λότζια της πρωτεύουσας του « Βασιλείου της Κρήτης», ώστε το Βενετσιάνικο περίπτερο στην έκθεση της Ρώμης το 1911, ήταν πιστή αντιγραφή της Λότζιας του Ηρακλείου. Ήταν ένα είδος επιμελητηρίου και λέσχης, με τη σημερινή έννοια των λέξεων αυτών. Εκεί μαζεύονταν οι ευγενείς, οι άρχοντες και φεουδάρχες για να συζητήσουν και να αποφασίσουν, για διάφορα ζητήματα που αφορούσαν την κοινωνική και εμπορική ζωή του τόπου, αλλά και για να διασκεδάσουν.

Από τα πρώτα χρόνια της Βενετοκρατίας στην Κρήτη, χτίστηκε η πρώτη Λότζια. Όπως φαίνεται από έγγραφο η πρώτη λότζια ήταν χτισμένη κοντά στην θάλασσα εκτεθειμένη στους ανέμους. Το 1324 οι ευγενείς του Χάντακα ζήτησαν από τη Βενετία να τους δοθεί δημόσιος χώρος κοντά στην κεντρική πλατεία, για να χτίσουν νέα Λότζια. Η αίτηση έγινε δεκτή και η δεύτερη Λότζια χτίστηκε στην κεντρική πλατεία της πόλης, απέναντι ακριβώς από τη σημερινή. Η Λότζια αυτή ερειπώθηκε το 1540 και χτίστηκε Τρίτη στη θέση της σημερινής.

Η Λότζια αυτή εξυπηρέτησε το σκοπό της μέχρι το 1625- 1628, οπότε χτίστηκε η σημερινή τέταρτη κατά σειρά Λότζια από το Φραγκίσκο Μοροζίνι. Ήταν προσκολλημένη στη δυτική πλευρά της οπλαποθήκης. Είχε σχήμα ορθογώνιο, μήκους 28 μ. και πλάτους 11μ. και ήταν θεμελιωμένη σε 12 βαθιά φρεάτια που συνδέονταν με υπόγεια τόξα, ανταποκρινόμενα στα τόξα του ισογείου.

Στο λαμπρό αυτό οικοδόμημα αντιπροσωπεύονταν και οι δυο Ελληνικοί ρυθμοί: ο δωρικός στο ισόγειο και ο ιωνικός στον όροφο. Η δυτική πλευρά είχε 7 τόξα, το μεσαίο ήταν η είσοδος.

Τα άλλα ήταν ανοιχτά με χαμηλό θωράκιο. Οι κολόνες του ισογείου ήταν δωρικού ρυθμού και του ορόφου ιωνικού. Στις γωνίες υπήρχαν τετράγωνοι παραστάδες. Στο πάνω μέρος του ισογείου, υπήρχε διάζωμα με 82 τρίγλυφες μετώπες που παρίσταναν το λέοντα του Αγίου Μάρκο, τρόπαια και πανοπλίες. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας η Λότζια στέγασε την Οικονομική Υπηρεσία της Κρήτης.

Μετά την απελευθέρωση, η κρητική πολιτεία στέγασε σ' αυτό το ιστορικό κτίριο τον αρχαιολογικό θησαυρό που είχε συγκεντρώσει ο Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Ηρακλείου. Το κτίριο όμως αποδείχτηκε ότι δεν είχε την απαιτούμενη αντοχή και στερεότητα για την ασφάλεια των αρχαιοτήτων και εγκαταλείφθηκε. Το 1905, παραχωρήθηκε η Λότζια μαζί με τη συνεχόμενη αρμερία (οπλαποθήκη) στο Δήμο για να γίνει το Δημαρχείο της πόλης. Τους πρώτους μήνες του 1935 εγκαταστάθηκαν στο νέο Δημαρχείο οι δημοτικές υπηρεσίες. Η αναστήλωση, όμως της Λότζια δεν είχε τελειώσει. Συνεχίστηκαν οι εργασίες, αλλά διακόπηκαν με τα γεγονότα του πολέμου του 1940 και της κατοχής.

Μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου, συνεχίστηκαν οι εργασίες ανοικοδόμησης του κτιρίου και ολοκληρώθηκαν στη δεκαετία του 1960. Σήμερα η μεγάλη αίθουσα της Λότζιας, στην οποία δόθηκε το όνομα «Ελευθέριος Βενιζέλος», είναι η πολυτελέστερη και λαμπρότερη αίθουσα του Ηρακλείου και στεγάζει το Δημαρχείο της πόλης.

6.2.5 Η Κρήνη του Μοροζίνι

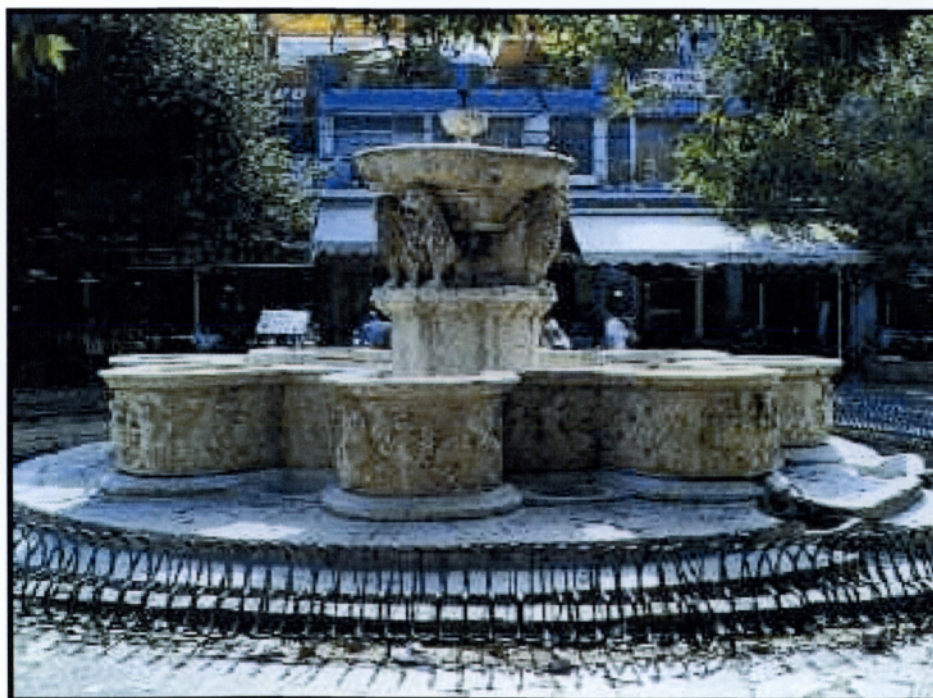
Το 1626, ήρθε στην Κρήτη σαν ανώτατος αξιωματούχος ένας δραστήριος και αποφασιστικός άνδρας ο Φραγκίσκος Μοροζίνι. Ο Μοροζίνι έθεσε σαν

πρωταρχικό σκοπό του το θέμα της ύδρευσης του Χάντακα. Δημιούργησε ένα από τα σπουδαιότερα και ωραιότερα Βενετικά μνημεία, που σώζεται μέχρι και σήμερα, σε πολύ καλή κατάσταση, την κρήνη του Μοροζίνι. Βρίσκεται στο κέντρο του Ηρακλείου στην πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου και είναι τα γνωστά σε όλους «Λιοντάρια».

Τα εγκαίνια της κρήνης έγιναν στις 25 Αυγούστου του 1628 και έλυσε το πρόβλημα ύδρευσης του Χάντακα. Το νερό ερχόταν από την περιοχή Αρχανών στο υδραγωγείο της πόλης με αγωγό μήκους 15 χιλιομέτρων και στη συνέχεια κατέληγε στην κρήνη του Μοροζίνι. Το σχέδιο της κρήνης είναι μοναδικό και έχει ομοιότητα μόνο με την Κρήνη της αυλής των λεόντων στην Αλάμπρα της Ισπανίας. Η κρήνη στηριζόταν σε κυκλικό κρηπίδωμα με 3 διαζώματα.

Το οκτάγωνο σχήμα της δεξαμενής οφειλόταν στην αύξηση της περιφέρειας της, για να παίρνουν συγχρόνως περισσότερο νερό. Στο κάθε ημικύκλιο μπορούσαν να σταθούν 5 άνθρωποι, δηλαδή σ' όλη την κρήνη 40.

Η κρήνη είχε ανάγλυφες παραστάσεις και 4 λιοντάρια που έβγαζαν νερό από τα στόματα τους. Τα θέματα των ανάγλυφων παραστάσεων στους λοβούς ήταν παρμένα από την ελληνική μυθολογία και κυρίως από το θαλάσσιο κόσμο.

Στο κέντρο κάθε λοβού ήταν τα οικοσμήματα του δόγη, του δούκα της Κρήτης, των συμβούλων του και του Μοροζίνι. Πάνω στο οκτάστηλο βάθρο κάθονταν σε συνηθισμένη στάση 4 λιοντάρια, από τα στόματα έτρεχε των οποίων έτρεχε νερό που βρισκόταν στη λεκάνη, η οποία στηριζόταν από τα ίδια. Επίσης, νερό έτρεχε και από τις 4 οπές ανάμεσα στα λιοντάρια. Οι οπές που βλέπουμε σήμερα στους λοβούς είναι έργο των Τούρκων.

Ο Φραγκίσκος Μοροζίνι, όταν εγκαινίασε την κρήνη, έκοψε μετάλλιο. Στη μια όψη του μεταλλίου εικονιζόταν η μορφή του Μοροζίνι και στην άλλη, σε μικρογραφία, η κρήνη. Πάνω από την κρήνη είχε στηθεί μεγάλο άγαλμα του Ποσειδώνα, κρατώντας την τρίαινα του. Το άγαλμα αυτό κατέστρεψαν οι Τούρκοι.

Οι Τούρκοι άλλαξαν τη μορφή της κρήνης προσθέτοντας το 1847 επάνω στο χείλος της οκτάλωβης λεκάνης μαρμάρινες κολόνες, οι οποίες περιβάλλονταν στην κορυφή με μαρμάρινη ταινία, πάνω στην οποία με επίχρυσα γράμματα ήταν γραμμένο « συντριβάνι Αμντούλ Μετζίτ».

Στις 29 Μαΐου 1900 η κρήνη έλαβε την αρχική της μορφή. Παρά τις μετατροπές που υπέστη το μνημείο αυτό από τους Τούρκους και την αδυσώπητη φθορά του χρόνου, δεν έχει αλλάξει η αρχική του μορφή. Πρέπει να σημειωθεί, βέβαια, ότι κατά καιρούς γίνονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες επεμβάσεις συντήρησης του μοναδικού και ανεπανάληπτου αυτού μνημείου που κοσμεί την πόλη μας.

6.2.6 Η Κρήνη Μπέμπο

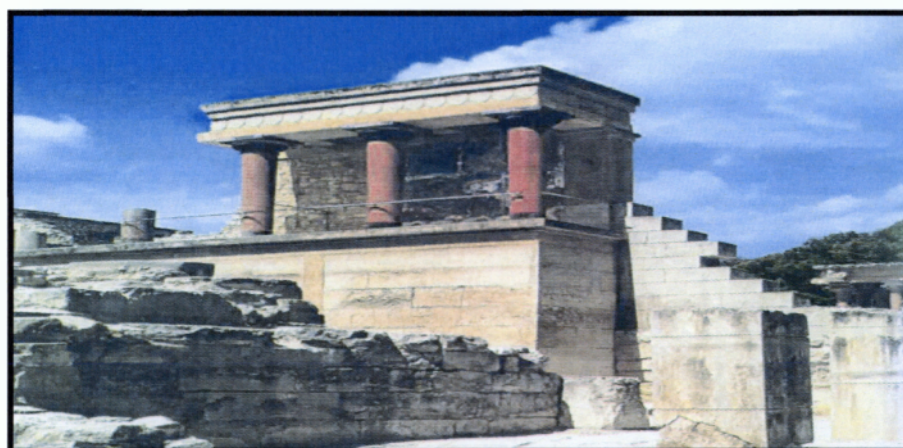
Ο πρώτος που κατόρθωσε να διοχετεύσει με υδραγωγείο νερό στο Χάντακα ήταν ο Matteo Bembo μεταξύ των ετών 1552 – 1554. Η Κρήνη, η οποία φέρει το όνομα του κατασκευαστή της βρίσκεται στην πλατεία Κορνάρου. Σώζεται στην παλιά της θέση ακέραια και διακοσμημένη με το οικοσμήμα του δημιουργού της. Για να την κοσμήσει περισσότερο τοποθέτησε στην κρήνη ένα ακέφαλο άγαλμα εντοιχισμένο στον τοίχο της κρήνης, κάποιου Ρωμαίου αξιωματούχου, που το μετέφερε στο Χάντακα από την Ιεράπετρα.²⁴

²⁴ Στυλιανού Ν.Κ. Παπαδογιάννη « Μνημεία και γλυπτά της πόλης του Ηρακλείου» Ηράκλειο Δεκέμβριος 2005 Σελ.49

6.2.7 Η Κνωσσός

Η Κνωσσός σήμερα είναι για το Ηράκλειο και για ολόκληρη την Κρήτη ό,τι ο Παρθενώνας για την Αθήνα. Χιλιάδες τουρίστες έρχονται από κάθε γωνία της γης για να θαυμάσουν ότι έμεινε από τα περίφημα ανάκτορα της Κνωσσού και τα πανέμορφα αρχαιολογικά ευρήματα, που φανερώνουν ένα πρωτοποριακό πολιτισμό που γεννήθηκε στην Κνωσσό στα μινωικά χρόνια και ήταν τόσο λαμπρός, που φώτιζε όλη την Ευρώπη.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Κνωσσού βρίσκεται 5 χλμ. νοτιοδυτικά της πόλης του Ηρακλείου και είναι «φυλασσόμενος αρχαιολογικός χώρος» ανοικτός καθημερινά από την ανατολή του ήλιου μέχρι την δύση του.

Ο χώρος αυτός κατοικήθηκε πρώτη φορά το 6000 π.χ. Στη συνέχεια, περίπου το 3000 π.χ., αναπτύχθηκε ένας σπουδαίος οικισμός και από το 2000 π.χ.

μέχρι το 1400 π.χ. έγινε το κέντρο του μινωικού πολιτισμού. Εδώ κτίστηκε το μεγαλύτερο ανάκτορο της μινωικής Κρήτης, το οποίο καταλαμβάνει έκταση 20.000 τ.μ. και γύρω του αναπτύχθηκε πόλη 100.000 κατοίκων σε έκταση 1.125.000 τ.μ. Τα ανάκτορα της Κνωσού γνώρισαν δύο περιόδους: την Παλαιό ανακτορική που αφορά στα ανάκτορα που κτίστηκαν περίπου το 2000 π.χ. και καταστράφηκαν το 1700 π.χ. και τη Νεοανακτορική κατά την οποία κατασκευάστηκε το δεύτερο ανάκτορο, μεγαλύτερο και λαμπρότερο. Τα σημερινά ευρήματα προέρχονται από τα νέα ανάκτορα τα οποία και καταστράφηκαν το 1450 π.χ. πιθανόν από την έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης, αλλά επισκευάστηκαν ξανά και χρησιμοποιήθηκαν αυτήν τη φορά ως κατοικία Αχαιού ηγεμόνα μέχρι το 1380 π.χ. Μετά την τελική καταστροφή, ο χώρος του ανακτόρου δεν ξανά κατοικήθηκε. Η Κνωσός συνέχισε την ιστορία της ως μεγάλη πόλη- κράτος μέχρι την πρώτη βυζαντινή περίοδο. Στο Μεσαίωνα μετατράπηκε σε χωριό με το όνομα Μακρύς Τοίχος.

Ο Έλληνας αρχαιολόγος Μίνως Καλοκαιρινός το 1878 ήταν ο πρώτος που έκανε ανασκαφές στο χώρο της Κνωσού όμως ο Άγγλος αρχαιολόγος Άρθουρ Έβανς έφερε στο φως τα πρώτα ευρήματα. Η αρχιτεκτονική των οικημάτων, τα χρώματα των τοιχογραφιών, τα συστήματα φωτισμού, εξαερισμού και αποχέτευσης, η μεγαλοπρέπεια των χώρων υποδοχής εντυπωσιάζουν ακόμα και σήμερα. Λίγο έξω από το Ηράκλειο 3.400 χρόνια πριν ζούσαν άνθρωποι που ήξεραν να διαβάζουν και να γράφουν, να οικοδομούν μεγαλοφυή αρχιτεκτονικά έργα, να δημιουργούν κοσμήματα υψηλής τέχνης. Ήταν άξιοι ναυτικοί και κυριολεκτικά «αλώνιζαν» τη Μεσόγειο.

Τα μινωικά ανάκτορα δεν αποτελούσαν απλώς κατοικία του ανώτερου άρχοντα, αλλά πραγματικό θρησκευτικό και διοικητικό κέντρο. Οι τοίχοι των ανακτόρων είναι διακοσμημένη με το διπλύν πέλεκυ, μινωικό σύμβολο που εξηγεί και την προέλευση της λέξης «λαβύρινθος», αφού σήμερα θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι σημαίνει «οίκος του λάβρυως» δηλαδή του διπλού πελέκεως.²⁵

6.2.8 Ναός Αγίου Πέτρου και Παύλου

Κτίστηκε από τους Βενετούς, στα πρώτα χρόνια της κυριαρχίας τους, στη μέση περίπου του θαλάσσιου τείχους, στη σημερινή Λ. Σοφ .Βενιζέλου. Το 1508

υπέστη μεγάλες καταστροφές από σεισμό. Επί Τουρκοκρατίας μετατράπηκε σε τζαμί του Σουλτάν Ιμπραχίμ. Ανασκαφές που έχουν γίνει στο χώρο έφεραν στο φως ευρήματα εξαιρετικής σημασίας από τη βυζαντινή αλλά και την αραβική περίοδο. Εδώ βρισκόταν και η θαυματοργή εικόνα της Παναγίας της Μεσοπαντίτισσας, η οποία μετά την πτώση του Ηρακλείου στα χέρια των Τούρκων μεταφέρθηκε στη Βενετία, όπου υπάρχει ακόμα. Σήμερα ο ναός ανακαινίζεται και πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως επετειακός και ως συνεδριακό κέντρο.

6.2.9 Η Βασιλική του Αγίου Μάρκου

Βρίσκεται στην πλατεία Βενιζέλου. Ο ναός χτίστηκε από τους Βενετούς το 1239. Είναι ο ναός στον οποίο εκκλησιαζόταν ο δούκας. Όσοι δούκες πέθαιναν θάβονταν εδώ. Ο δημόσιος κήρυκας κοινοποιούσε προφορικά στον λαό τα δουκικά διατάγματα από την είσοδο του ναού. Το 1961 έγιναν τα εγκαίνια από το Α΄ Κρητολογικό Συνέδριο που έγινε εδώ. Τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιήθηκε από το Δήμο Ηρακλείου ως αίθουσα εκθέσεων, διαλέξεων και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. Σήμερα χρησιμοποιείται κυρίως ως Δημοτική Πινακοθήκη.

6.2.10 Ο Άγιος Μηνάς

Είναι ο μητροπολιτικός ναός στην πλατεία Αγίας Αικατερίνης. Χτίστηκε στο διάστημα 1862-1895 και είναι από τους εντυπωσιακότερους ναούς ως προς το μέγεθος και τη θέση του. Έχει σχήμα σταυρού με τρούλο, με ίσες τις 4 κεραίες. Στη δυτική γωνία του Μητροπολιτικού ναού διατηρείται η μικρή, παλαιότερη εκκλησία του Αγίου Μηνά με αξιόλογο ξυλόγλυπτο διάκοσμο και εικόνες από το 18ο αι. Δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς χτίστηκε. Από το 1735 λειτούργησε αρκετό διάστημα ως μητροπολιτικός ναός, μέχρις ότου αντικαταστήθηκε από τη μεγάλη εκκλησία.

6.2.11 Η Αγία Αικατερίνη

Βρίσκεται στην πλατεία της Αγίας Αικατερίνης, στα νότια της λεωφόρου Καλοκαιρινού. Πρόκειται για την εκκλησία των Σιναϊτών, που χρονολογείται στο 15ο αι., εκτός απ' το κομψό θύρωμα 17ου αι. Γνώρισε μεγάλη άνθιση στη διάρκεια του 16ου και του 17ου αι. ως κέντρο γραμμάτων και τεχνών, όπου εκπαιδεύτηκαν πολλές γνωστές φυσιογνωμίες της Κρητικής Αναγέννησης. Μεταξύ αυτών, ο Κορνάρος ο Χορτάτζης, ο Δαμασκηνός, ο Κύριλλος Λούκαρις και κατά μία εκδοχή ο Δομίνικος Θεοτοκόπουλος (El Greco), πριν φύγει για την Ιταλία και την Ισπανία. Στην Τουρκοκρατία έγινε τζαμί. Σήμερα στεγάζει τη μόνιμη συλλογή βυζαντινών εικόνων. Περιλαμβάνει κειμήλια της χριστιανικής λατρείας, εικόνες, ξυλόγλυπτα, τοιχογραφίες χειρόγραφα και εκκλησιαστικά βιβλία. Αξίζει να δείτε τις 6 εικόνες του κρητικού Αγιογράφου Μ. Δαμασκηνού, που χρονολογούνται στο διάστημα 1582-1591.

Είναι «Η Προσκύνηση Των Μάγων», «Ο Μυστικός Δείπνος», «Μη Μου Άπτου», «Η Θεοτόκος», «Η Πρώτη Εν Νικαία Οικουμενική Σύνοδος» και « Η Θεία Λειτουργία».

6.2.12 Ο Ναός του Αγίου Τίτου

Ανηφορίζοντας από το λιμάνι στην οδό 25ης Αυγούστου συναντάμε λίγο μετά τη μέση του δρόμου, στα αριστερά, την πλατεία με το ναό του Αγίου Τίτου, που είναι και προστάτης Άγιος του νησιού. Ο αρχικός Βυζαντινός ναός αφού σε διάφορες φάσεις υπέστη ζημιές, ανακαινίστηκε με σημαντικές τροποποιήσεις

από τους Βενετούς το 16ο αιώνα, και χρησιμοποιήθηκε ως καθολικός μητροπολιτικός ναός. Στη Τουρκοκρατία μετατράπηκε σε τζαμί με το όνομα Βεζίρ Τζαμί. Καταστράφηκε στο μεγάλο σεισμό του 1856 και ξαναχτίστηκε πάνω στα παλιά θεμέλια το 1872. Το 1926 έγινε πάλι ορθόδοξος ναός, ύστερα από ανάλογες επισκευές και αφαιρέσεις. Στην αρχιτεκτονική του ναού αποτυπώνεται η πολυτάραχη ιστορία του με τον συνδυασμό διαφόρων αρχιτεκτονικών στοιχείων. Εδώ φυλάσσεται η κάρα του Αγίου Τίτου, που επιστράφηκε στον κτήτορα ναό από τη Βενετία, όπου είχε μεταφερθεί μετά την άλωση του Ηρακλείου από τους Τούρκους.

6.3 Μουσεία

Μουσείο στην αρχαιότητα λεγόταν ο τόπος διαμονής των Μουσών. Αργότερα πήρε και άλλες έννοιες, όπως σχολή γραμμάτων και τεχνών, βιβλιοθήκη. Σήμερα το μουσείο εξυπηρετεί τρεις κυρίως σκοπούς: τη συλλογή, συντήρηση και παρουσίαση δημιουργημάτων του ανθρώπου ή αντικειμένων που έχουν σχέση με την ιστορία και τις επιστήμες. Στο Δήμο Ηρακλείου υπάρχουν τα ακόλουθα τέσσερα (4) μουσεία:

- Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης.
- Το Αρχαιολογικό Μουσείου Ηρακλείου.
- Το Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης.
- Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης.

6.3.1 Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης ιδρύθηκε το 1953 και είναι το πληρέστερο μουσείο στο είδος του που υπάρχει στο νησί. Το ιστορικό μουσείο Ηρακλείου καλύπτει μία περίοδο από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους μέχρι σήμερα. Φιλοξενεί εκθέματα από τα πρώτα Βυζαντινά χρόνια έως και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ανάμεσα τους ξεχωρίζουν οι συλλογές από τη βυζαντινή περίοδο, τα πολύτιμα αντικείμενα από τις μάχες κατά του τουρκικού ζυγού, αγάλματα, επιγραφές και αρχιτεκτονικά μέλη της Βυζαντινής, Ενετικής και Τουρκικής περιόδου. Επίσης υπάρχουν εκθέματα εκκλησιαστικής τέχνης και φορητές εικόνες, όπως επίσης το μοναδικό έργο του διάσημου Κρητικού ζωγράφου Δομίνικου Θεοτοκόπουλου (EL GRECO), «Άποψη του όρους Σινά και της Μονής» το οποίο ζωγράφησε το 1540. Στο μουσείο υπάρχουν και τα προσωπικά αντικείμενα του Νίκου Καζαντζάκη στο οποίο εκτίθενται το γραφείο του, χειρόγραφα και διάφορα προσωπικά αντικείμενα του ίδιου, ακόμη στο μουσείο υπάρχουν εκθέματα που αφορούν στις Κρητικές επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα όπως επίσης στην περίοδο Ανεξαρτησίας της Κρήτης (1898– 1913). Η συλλογή περιέχει επίσης όπλα, σημαίες και πορτραίτα αγωνιστών. Ακόμα υπάρχει μια συλλογή έργων Λαϊκής Τέχνης αλλά και την αναπαράσταση του εσωτερικού μιας κρητικής αγροικίας.

Τέλος υπάρχουν πολύτιμα αντικείμενα του Κρητικού πολιτικού Εμμανουήλ Τσουδερού ο οποίος διετέλεσε και πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Μια επίσκεψη στο ιστορικό μουσείο Κρήτης θα σας δώσει μια ζωντανή εικόνα της ιστορίας και του πολιτισμού της Κρήτης, από τους πρώτους μετά Χριστό αιώνες ως τη σύγχρονη εποχή.²⁶

6.3.2 Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Το αρχαιολογικό μουσείο Ηρακλείου θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της Ελλάδας. Ιδρύθηκε το 1883 από το Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο Ηρακλείου. Στα εκθέματα του περιλαμβάνονται όλα τα πολύτιμα ευρήματα Μινωικής Τέχνης και Πολιτισμού.

Είναι μοναδικό στο είδος του διότι περιέχει εκθέματα αποκλειστικά από τη Κρήτη που καλύπτουν την πορεία του Κρητικού πολιτισμού για περισσότερα από 6.000 χρόνια και κατατάσσονται κυρίως στις εξής κατηγορίες:

- Κεραμική: Ιδιαίτερα αξιόλογη κατηγορία αποτελούν τα αγγεία του ρυθμού βασιλικής, τα αγγεία του φυσικού και θαλάσσιου ρυθμού και άλλα σημαντικά αντικείμενα.
- Λιθογλυφία: Λίθινα σκεύη κυρίως αγγεία κατασκευασμένα από μάρμαρο, πολύτιμους και ημιπολύτιμους λίθους.
- Σφραγιδογλυφίας: Κυρίως πάνω σε ημιπολύτιμους λίθους.
- Μικρογλυπτική: Ειδώλια, κεραμικά, λίθινα, από πολύτιμες ύλες.
- Μεταλλοτεχνίες: οικιακά σκεύη, εργαλεία, όπλα, ιεροί πελέκεις.
- Τοιχογραφίες: Από τα μεγάλα και μικρά ανάκτορα, τις πλούσιες επαύλεις και τα αρχοντικά σπίτια. Ξεχωριστή κατηγορία αποτελούν οι ανάγλυφες τοιχογραφίες που συνδυάζονται με χρώμα.

Ανάμεσα στα σημαντικότερα ευρήματα του μουσείου είναι ο Δίσκος της Φαιστού και το περίφημο χρυσό περιδέριαι των μελισσών από την νεκρόπολη των Μαλίων.

Η οργάνωση και η διάταξη των ευρημάτων κατά χρονολογική σειρά είναι τέτοια, ώστε να μπορεί κανείς να παρακολουθήσει την εξέλιξη αυτού του καταπληκτικού πολιτισμού χωρίς να χρειάζεται να έχει ειδικές γνώσεις αρχαιολογίας.²⁷

6.3.3 Το Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης

Ιδρύθηκε το 1994 και βρίσκεται στους Βαρβάρους, 20 χιλιόμετρα Νότια του Ηρακλείου. Στόχος του είναι να παρουσιάσει το υλικό και να προβάλλει τον ηρωισμό του κρητικού λαού στη μάχη της Κρήτης, τους αγώνες του στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής (1941-1945) για την ελευθερία του από τον κατακτητές. Επίσης, θέλει να διδάξει στους νεότερους το σεβασμό και την αγάπη για την ιστορία της Κρήτης.

²⁶ Θεοχάρη Δετοράκη « Ιστορία της Κρήτης» Σελ.31-32. Αθήνα 1986

²⁷ Στέργιος, Γ. Σπανάκη « Το Ηράκλειο στο Πέρασμα των Αιώνων» Έκδοση Δήμου Ηρακλείου 1990. Σελ. 17-18.

6.3.4 Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Έχει δημιουργηθεί από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, καταλαμβάνει έκταση 800 περίπου τετραγωνικών μέτρων και προσφέρει μία μοναδική ευκαιρία για να γνωρίσει κανείς το φυσικό περιβάλλον της Κρήτης. Οικότοποι, συλλογές φυτών και ζώων, φωτογραφικό υλικό γνωρίζουν στον επισκέπτη το φυσικό πλούτο της Κρήτης. Αφιέρωματα σε είδη ζώων που απειλούνται, βλάστηση, υγρότοποι είναι μερικά από τα εκθέματα της μόνιμης έκθεσης του μουσείου. Επίσης, αίθουσες όπου εκτίθενται εντυπωσιακά απολιθώματα και πετρώματα παραπέμπουν στο παρελθόν, αλλά και προλέγουν το μέλλον της Κρήτης και της Ανατολικής Μεσογείου. Ένα μοναδικό αφιέρωμα στη μινωική κατοικία, με αναπαράσταση της μινωικής αγροικίας, φέρνει σε επαφή τον επισκέπτη με την καθημερινή ζωή των Μινωιτών. Στο δεύτερο όροφο παρουσιάζεται η πορεία του ανθρώπινου είδους από τα στάδια των Πρωτευόντων μέχρι τη δημιουργία των πολιτισμών, μέσα από φωτογραφίες, χάρτες και παλαιό ανθρωπολογικό υλικό.

Στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει όσα δημιουργήθηκαν πριν από χιλιάδες χρόνια, να μάθει καλύτερα τον τόπο του, να κατανοήσει τον πολιτισμό του, να γνωρίσει τον πλούτο των φυτών στο βοτανικό κήπο του μουσείου και, τέλος, να ξεκουραστεί και να δροσιστεί στο αναψυκτήριό του.

6.4 Ξενοδοχειακές μονάδες Ηρακλείου

Πλήθος ξενοδοχείων πολυτελείας, πρώτης, δεύτερης, τρίτης αλλά και τέταρτης κατηγορίας φιλοξενούν τους επισκέπτες του Δήμου Ηρακλείου, ενώ ο μέγας αριθμός Τουριστικών γραφείων και γραφείων ενουκιάσεων αυτοκινήτων και δικύκλων διευκολύνει τον επισκέπτη να περιηγηθεί στην πόλη²⁸.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΕΠΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	ΕΠΚΙΧΗ	ΠΑΙΡΟΤΗΤΑ
ΑΣΤΟΡΙΑ ΚΑΨΗΣ	263	Εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες	Όλο το χρόνο.	80%- 95%

ΑΤΛΑΝΤΙΣ	296	Εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες, επιτρέπονται τα ζώα	Όλο το χρόνο.	80% - 90%
ΓΚΑΛΑΞΙ	264	Επιτρέπονται τα ζώα	Όλο το χρόνο.	80% - 90%

ΠΗΓΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	ΕΠΟΧΗ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ
ΑΤΡΙΟΝ	117		Όλο το χρόνο.	100%
ΕΣΠΕΡΙΑ	94		Όλο το χρόνο.	95%
ΚΑΣΤΡΟ	63	Επιτρέπονται τα ζώα	Όλο το χρόνο.	95%
ΛΑΤΩ	50	Εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες, επιτρέπονται τα ζώα	Όλο το χρόνο	90%
ΜΕΝΤΙΤΕΡΑΝΙΑΝ	105	Επιτρέπονται τα ζώα	Όλο το χρόνο.	85%
ΠΕΤΡΑ	65		Όλο το χρόνο	85%

ΠΗΓΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Γ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΕΠΟΧΗ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ
ΑΘΗΝΑΙΚΟΝ	80	Όλο το χρόνο.	80%
ΑΠΟΛΛΩΝ	96	Όλο το χρόνο.	80%
ΑΡΗΣ	30	Απρ- Όκτ.	90%
ΓΚΡΑΜΠΕΛΣ	71	Όλο το χρόνο.	70%-80%
ΔΑΙΔΑΛΟΣ	109	Όλο το χρόνο.	90%
ΕΒΑΝΣ	48	Όλο το χρόνο.	70%
ΕΛΚΡΕΚΟ	165	Όλο το χρόνο.	80%
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	72	Όλο το χρόνο.	80%
ΙΛΑΕΙΡΑ	32	Μάρτ - Νοέμβ	85%
ΙΡΕΝΕ	105	Όλο το χρόνο.	90%
ΚΑΣΤΕΛΟ	128	Όλο το χρόνο.	90%

ΚΡΕΤΑ	18	Απρ.-Οκτ.	60%
ΚΡΙΣ	17	Όλο το χρόνο.	65%
ΚΡΟΝΟΣ	60	Όλο το χρόνο.	75%
ΜΑΡΙΝ	87	Απρ- Οκτ	80%
ΜΙΡΑΜΠΕΛΟ	42	Όλο το χρόνο.	65%-70%
ΟΛΥΜΠΙΚ	135	Όλο το χρόνο.	70% -80%

ΠΗΓΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Δ΄ ΚΑΙ Ε΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΠΝΟΜΑ	ΚΑΤ	ΚΑΙΝΕΣ	ΕΓΚΛΕΨΕΙΣ	ΕΠΟΧΗ	ΠΑΙΡΟΤΗΤΑ
ΑΡΚΑΔΙ	Δ	29		Όλο το χρόνο.	70%
ΙΚΑΡΟΣ	Δ	83		Όλο το χρόνο.	85%
ΛΑΙΦ	Δ	34			80%
ΡΕΑ	Δ	37	Επιτρέπονται τα ζώα	Απρ- Οκτ	95%
ΦΑΙΣΤΟΣ	Δ	41		Όλο το χρόνο.	65%- 70%
ΣΤΑΡ	Δ	19		Όλο το χρόνο.	75%- 80%
ΑΡΙΑΔΝΗ	Ε	43		Όλο το χρόνο.	75%
ΑΤΛΑΣ	Ε	30		Απρ.- Οκτ	65%
ΛΕΝΑ	Ε	31	Επιτρέπονται τα ζώα	Όλο το χρόνο.	75%
ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ	Ε	45		Όλο το χρόνο.	75%
ΑΡΓΩ	Ε	54		Όλο το χρόνο.	85%

ΠΗΓΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

6.5 Κλίμα

Το κλίμα του Ηρακλείου είναι σε γενικές γραμμές ήπιο και υγιεινό και χαρακτηρίζεται ως εύκρατο μεσογειακό. Ένας παράγοντας ο οποίος παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του κλίματος είναι η θάλασσα που περιβάλλει το νησί και περιορίζει την καυστική ένταση του ήλιου κατά το καλοκαίρι. Το καλοκαίρι είναι ζεστό και ξηρό με ελάχιστες νεφώσεις και μεγάλη ηλιοφάνεια, ενώ ο χειμώνας είναι ήπιος. Ωστόσο σε ορισμένες ορεινές περιοχές ο χειμώνας είναι κρύος και μπορεί να σημειωθούν χιονοπτώσεις, ενώ η

θερμοκρασία δεν αποκλείεται να φτάσει σε πολύ χαμηλά επίπεδα²⁹.

6.6 Κρητική διατροφή- Παραδοσιακά προϊόντα

Η Κρήτη έχει μια από τις αρχαιότερες και πιο εύγεστες γαστρονομικές παραδόσεις στον κόσμο, μία παράδοση γεύσεων, αρωμάτων, υλικών και τεχνοτροπιών που ξεκινά από τα προϊστορικά χρόνια και φθάνει μέχρι σήμερα.

Στη διεθνή επιστημονική κοινότητα γίνεται όλο και περισσότερη συζήτηση στην αναζήτηση της ιδανικής διαίτας για την προαγωγή της υγείας. Μέσα από αυτές τις αναζητήσεις ολοένα και περισσότερο γίνεται λόγος για την περίφημη Μεσογειακή Δίαιτα και την υπεροχή της σε σχέση με άλλες γαστρονομικές παραδόσεις. Το 1994 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, η Σχολή Δημόσιας Υγείας του Harvard, και ο Οργανισμός Υγείας Oldways παρουσίασαν την λεγόμενη Πυραμίδα της Μεσογειακής Δίαιτας αποδεικνύοντας επιστημονικά ότι η διατροφή των λαών της Μεσογείου είναι πλούσια σε λαχανικά, όσπρια, φρούτα, δημητριακά και με βασική πηγή λίπους το ελαιόλαδο, το οποίο συντελεί στη διατήρηση της καλής υγείας και της μακροζωίας.

Η Κρητική διατροφή αποτελεί τα τελευταία χρόνια αντικείμενο μελέτης, αφού η πλειοψηφία των ερευνών αναδεικνύουν την κρητική κουζίνα ως το πιο χαρακτηριστικό και ποιοτικά υψηλό παράδειγμα μεσογειακής διατροφής. Διαπιστώθηκε ότι οι κάτοικοι της Κρήτης έχουν τους χαμηλότερους δείκτες θνησιμότητας και τα πιο μικρά αναλογικά και σε παγκόσμια κλίμακα ποσοστά θνησιμότητας από τα καρδιαγγειακά νοσήματα και καρκίνους.

Το μυστικό της Κρητικής διατροφής είναι ότι οι Κρητικοί τρέφονται με τα προϊόντα που παράγει η γη τους, δηλαδή τρώνε άφθονα κηπευτικά, χόρτα, και λαχανικά, όσπρια και φρούτα, αρωματίζουν το φαγητό τους με βότανα και φυτά από τα βουνά του νησιού, όπως θυμάρι και βασιλικό, ενώ σχεδόν πάντα συνοδεύουν το φαγητό με κρασί από τα τοπικά αμπέλια και εξαιρετικά νόστιμο ψωμί, που παραδοσιακά είναι ζυμωτό. Άλλο χαρακτηριστικό του Κρητικού τραπέζιού είναι η ποικιλία των πιάτων, όπου κανένα δεν μονοπωλεί την γεύση αλλά όλα μαζί συνθέτουν ένα εύγευστο σύνολο. Το σημαντικότερο όμως είναι το λάδι, το οποίο για τους Κρητικούς όπως και για τους όλους τους λαούς της Μεσογείου, αποτελεί τη βασική πηγή λίπους. Το λάδι αποτελεί τη βάση της

²⁹ www.heraklio.gr

Κρητικής και ελληνικής διατροφής, και χρησιμοποιείται στα περισσότερα πιάτα εκτοπίζοντας το βούτυρο ή άλλα είδη λαδιού που χρησιμοποιούνται σε άλλες περιοχές του κόσμου. Η θρεπτική αξία του λαδιού είναι τεράστια καθώς αποτελεί το πιο ισχυρό αντιοξειδωτικό της φύσης, προστατεύοντας δηλαδή τον οργανισμό από την οξείδωση και την ανάπτυξη των ελεύθερων ριζών που προκαλούν σοβαρές παθήσεις.

Η Κρήτη με το μεσογειακό της κλίμα και τη καλή σύσταση του εδάφους της επιτρέπει στο ελαιόδεντρο όχι μόνο να ευδοκιμεί παντού, τόσο σε πεδινές όσο και σε ορεινές περιοχές, αλλά και να αποδίδει στο λάδι την καλύτερη δυνατή ποιότητα του, με χαμηλή οξύτητα και υπέροχο άρωμα. Το γεγονός ότι οι Κρητικοί ζουν περισσότερο και έχουν τους χαμηλότερους δείκτες στην εμφάνιση ασθενειών φαίνεται να συνδέεται άμεσα με το ότι είναι οι μεγαλύτεροι καταναλωτές λαδιού παγκοσμίως. Είναι σίγουρο ότι η άριστη υγεία και μακροζωία των Κρητικών οφείλεται στην παραδοσιακή διατροφή τους. Μια διατροφή στην οποία αξίζει να στρέψουμε το ενδιαφέρον μας και να την ακολουθήσουμε.

Η υγιεινή Κρητική Διατροφή αλλά και η διεθνής κουζίνα είναι στην διάθεση κάθε καλοφαγά που έχει να διαλέξει ανάμεσα σε πλήθος εστιατορίων και ταβερνών κάθε κατηγορίας. Τα τοπικά ρακάδικα, ουζερί, ψαροταβέρνες, είναι μοναδικά για τις νοστιμιές τους. Υπάρχουν όμως και πλήθος παραδοσιακών προϊόντων, που μπορεί κανείς να βρει στη Δημοτική αγορά της πόλης του Ηρακλείου αγροτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα— τυροκομικά, κρεατικά, λουκάνικα ξιδάτα, λαχανικά, λάδι, ελιές, κρασί, τσικουδιά, σταφίδες, κάθε λογής φρούτα, μέλι, αρωματικά βότανα. Πλούσια είναι και τα φαγητά όπως χοχλιούς μπουμπουριστούς, σαλιγκάρια μαγειρεμένα με παραδοσιακό τρόπο, τα παραδοσιακά καλιτσούνια, τηγανιτά τυροπιτάκια με σπιτικό φύλλο, μυζήθρα ή φρέσκο ανθότυρο, "στάκα" το οποίο φτιάχνεται στο τελευταίο στάδιο παραγωγής του βουτύρου γάλακτος. Επίσης πατάτες "οφτές", "ντάκο", κριθοκουλούρα με τυρί, λάδι και ντομάτα, ντολμαδάκια με αμπελόφυλλο, κρεατόπιτα, και κουνέλι στιφάδο.

6.7 Πολιτισμός

Μελετώντας κανείς, έστω και επιφανειακά, την πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα στην Κρήτη από το μακρινό παρελθόν ως σήμερα, δεν μπορεί παρά να εντυπωσιαστεί από την πολυμορφία και τον πλούτο της. Η πολιτιστική αυτή πορεία δεν είναι βέβαια συνεχής και ενιαία. Η πνευματική και καλλιτεχνική δραστηριότητα γνωρίζει συχνά περιόδους ύφεσης που διαδέχονται εποχές δημιουργικής έξαρσης. Κάθε περίοδος της μακραίωνης ιστορίας του νησιού, διαμορφώνει τα δικά της πολιτιστικά πρότυπα, συχνά πολύ διαφορετικά από αυτά της προηγούμενης περιόδου, όπως διαπιστώνουμε, για παράδειγμα παρατηρώντας το φυσιοκρατικό προσανατολισμό της κλασσικής αρχαιότητας σε σχέση με τον υπερβατικό χαρακτήρα της βυζαντινής τέχνης. Αυτό ακριβώς το στοιχείο είναι, ίσως ένα από τα πιο γοητευτικά χαρακτηριστικά της Κρητικής ιστορίας.

6.8 Ψυχαγωγία

Η ψυχαγωγία σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός του ανθρώπου αλλά να χρησιμοποιείται μόνον ως μέσον ανανέωσης. Δεχόμενοι τον άνθρωπο ως φύση με ιδιαιτεροτήτων και χαρακτηριστικών γνωρισμάτων, παραδεχόμαστε ότι η κοινή τάση όλων είναι αυτή για ψυχαγωγία, με την έννοια της «ψυχικής αγωγής» της ψυχικής ξεκούρασης και ανάτασης η οποία όχι μόνο θα μας χαλαρώσει ψυχικά αλλά θα μας προσδώσει νέα δύναμη να συνεχίσουμε τον δύσκολο δρόμο της ζωής.

Ο Δήμος Ηρακλείου διοργανώνει ολόκληρο το καλοκαίρι και σχεδόν κάθε βράδυ καλλιτεχνικές βραδιές στα ανοιχτά, γραφικά κηποθέατρα του, που βρίσκονται κάτω από τα τείχη, στην νότια έξοδο της πόλης. Χορός, τραγούδι, μουσική, θέατρο, φολκλόρ, συνθέτουν αυτό το φεστιβάλ που το έχουν τιμήσει με την παρουσία τους στο Ηράκλειο τα θέατρα Μπολσόϊ, Κύρωφ, Όπερα της Βιέννης, Τζόαν Μπαέζ, Θεοδωράκης, Χατζηδάκης, Μαρκόπουλος, Μπρούμπερκ, Μουστακί, Ρούσος, Χαλογουέϊ, Αλβίν, Αίηλη, Μπεζάρμ, και άλλα. Οι εκδηλώσεις αρχίζουν τον Ιούνιο και τελειώνουν το Σεπτέμβρη. Τον υπόλοιπο χρόνο γίνονται εκθέσεις εικαστικών τεχνών, θεατρικές παραστάσεις, ρεσιτάλ και

συναυλίες μουσικής και χορωδιών, μαριονέτες, καλλιτεχνικοί διαγωνισμοί και άλλα όμορφα γεγονότα, ενώ τα Χριστούγεννα, το Πάσχα, τον Μάιο οργανώνονται γιορτές για τις Άγιες Μέρες και την ανάμνηση της Μάχης της Κρήτης³⁰.

6.9 Παράδοση

Παράδοση είναι το καθετί που μεταδίδεται από γένια σε γένια και αναφέρεται στην εθνική ζωή και στην ιστορία, δηλαδή ότι επιβιώνει ή αναβιώνει μέσα στο παρόν παρμένο από το παρελθόν. Η Κρητική μουσική και τα τραγούδια είναι γέννημα του πόνου και της χαράς. Οποιασδήποτε μορφής κι αν είναι το Κρητικό τραγούδι, ερωτικό, του πολέμου, ύμνος της φύσης, του γάμου ή του θανάτου, δίστιχο ή πολύστιχο, το διακρίνει μια ξεχωριστή λεπτότητα, και μια ξεχωριστή ευαισθησία που δείχνει πως ο Κρητικός, αγαπά με πάθος το τραγούδι του και το χορό. Τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα της Κρητικής μουσικής είναι οι μαντινάδες και τα ριζίτικα τραγούδια. Από κάθε άλλο λαό ο Κρητικός ένοιωσε την ανάγκη περισσότερο να ξεχύσει τα αισθήματα της μεγάλης ψυχής του στα τραγούδια και στους χορούς του και σ' αυτά καθρεπτίζεται ολόκληρο το αιώνιο εγώ του και η κάθε του κίνηση του χορού είναι ένα κομμάτι παρμένο από την ψυχή του. Οι Κρητικοί χοροί χορεύονται με τη συνοδεία της λύρας που συνοδεύει επίσης τα ριζίτικα και τις μαντινάδες και ερμηνεύει γενικά την Κρητική λαϊκή μουσική. Οι Κρητικοί χοροί στο Ηράκλειο είναι οι ακόλουθοι:

- Ο Πηδηχτός.
- Ο Συρτός.
- Η Σούστα.
- Ο Πεντοζάλης.

6.10 Ήθη και έθιμα του Δήμου Ηρακλείου

Παραμένουν ζωντανά μέσα στο χρόνο, όσο και αν η ζωή έχει αλλάξει και διδάσκουν στους νεότερους άλλες εποχές περισσότερο δύσκολες αλλά που το φως της γιορτής ενωνόταν με τη φλόγα της ψυχής και έλαμπε από την ανάγκη των ανθρώπων να ζήσουν κάτι το ιδιαίτερο, το ξεχωριστό του σήμερα, κόντρα στους καιρούς κάποιοι κρατάνε ζωντανές τις παραδόσεις γενιά σε γενιά. Πολλά είναι τα έθιμα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς αρκετά από τα οποία

³⁰ www.heraklio.gr

διατηρούνται ακόμη και σήμερα όπως :

- Τα παραδοσιακά κάλαντα την παραμονή των Χριστουγέννων.
- Η νηστεία του σαρανταημέρου.
- Η αναπαράσταση της Φάτνης όπου γεννήθηκε ο χριστός.
- Τα παραδοσιακά γλυκίσματα των ημερών.
- Το έθιμο του ποδαρικού.
- Το έθιμό της «καλής χέρας» την Πρωτοχρονιά όπου δίνετε χρηματικό ποσό σαν δώρο σε παιδιά που θα επισπευτούν κάποιο της οικογένειας.
- Το έθιμο του ποδαρικού που βάζουν στο σπίτι μία πέτρα για να είναι γερό.
- Το έθιμο της μπουγάτσας όπου ανήμερα της Πρωτοχρονιάς μοιράζεται στην πλατεία από το Δήμο Ηρακλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού του Δήμου Ηρακλείου

Την παρούσα χρονική στιγμή στον Δήμο Ηρακλείου αναπτύσσονται τέσσερις 4) μορφές εναλλακτικού τουρισμού ως ακολούθως:

- Αθλητικός τουρισμός.
- Συνεδριακός τουρισμός.
- Θρησκευτικός τουρισμός.
- Πολιτιστικός τουρισμός.

7.1.1 Αθλητικός τουρισμός

Ο Δήμος Ηρακλείου θέλοντας να διαδραματίσει ένα ουσιαστικό ρόλο στη σημαντική κοινωνική δραστηριότητα που λέγεται αθλητισμός, να συμβάλει στην επιστημονική γνώση του και την καταπολέμηση της βίας, να αναπτύξει τον μαζικό αθλητισμό και να βοηθήσει στη δημιουργία αθλητικών κέντρων και αθλητικού τουρισμού έχει δημιουργήσει αρκετές αθλητικές εγκαταστάσεις ως ακολούθως:

- Το Παγκρήτιο Στάδιο στην συνοικία Λίντο δυτικά του Κέντρου.
- Το γήπεδο «Θ. Βαρδινογιάννης» στη συνοικία Καμίνια.
- Κλειστό Λίντο.
- Κλειστό μπάσκετ Τ.Ε.Ι Ηρακλείου.
- Εθνικό κολυμβητήριο Λίντο.
- Κλειστό προπονητικό γυμναστήριο.

Ο Δήμος Ηρακλείου επίσης ανήκει στις ολυμπιακές πόλεις που φιλοξένησαν τους ολυμπιακούς αγώνες του 2004.

7.1.2 Συνεδριακός τουρισμός

Νέος στόχος ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος του Ηρακλείου και γενικά της Κρήτης είναι η διεύρυνση του Συνεδριακού τουρισμού με παροχή υψηλών προδιαγραφών υπηρεσιών στον τομέα της υποδομής και τεχνολογίας. Η ύπαρξη και λειτουργία στην Κρήτη Πανεπιστημιακών, Ερευνητικών και Τεχνολογικών Ιδρυμάτων και Ινστιτούτων διεθνούς εμβέλειας και κύρους σε συνδυασμό με την δημιουργία άρτιας και κατάλληλης για Συνεδριακής ξενοδοχειακής υποδομής και την ύπαρξη σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών δεδομένων καθιστούν πλέον την Κρήτη ένα σημαντικό πόλο ανάπτυξης δραστηριοτήτων συνεδριακού τουρισμού.

- Το Lato είναι ένα superior ξενοδοχείο 3 αστερών, πρόσφατα ανακαινισμένο και λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Βρίσκεται σε ιδανική τοποθεσία τόσο για τουρίστες όσο και επιχειρηματίες. Διαθέτει 50 δωμάτια με 90 κρεβάτια, όλα πολυτελώς επιπλωμένα και ηχομονωμένα. Το ξενοδοχείο κλιματίζεται πλήρως και διαθέτει ένα μοντέρνο lounge με τζάκι, μια αίθουσα τηλεόρασης και μια αίθουσα συνεδριάσεων που μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι 60 άτομα.
- Το Megaron Hotel είναι επαρκώς εξοπλισμένο με αίθουσες εκδηλώσεων που μπορούν να φιλοξενήσουν συνέδρια, σεμινάρια ή κοκτέιλ υποδοχή, καθώς και Show Room, κατάλληλο για δειγματισμούς στον ισόγειο χώρο της υποδοχής.
- Το Galaxy Hotel εγγυάται την επιτυχία των συνεδριάσεων. Η εξαιρετική του θέση, οι άρτια εξοπλισμένοι συνεδριακοί χώροι, σε συνδυασμό με το

απαράμιλλο σέρβις και την εμπειρία χρόνων στη διοργάνωση συνεδρίων θα αξιοποιήσουν κατάλληλα τις επαγγελματικές είτε κοινωνικές συγκεντρώσεις. Διατίθεται οπτικό- ακουστικός και συνεδριακός εξοπλισμός σε όλες τις συνεδριακές αίθουσες επίσης διαθέτει γραμματειακή υποστήριξη καθώς και υπηρεσία μετάφρασης.

- Στο ξενοδοχείο Ατλαντίς λειτουργεί το μεγαλύτερο και πολυτελέστερο συνεδριακό κέντρο του Ηράκλειου με μοντέρνους χώρους πολλαπλών χρήσεων, συνολικής έκτασης 1.000 τ.μ. σύγχρονα εξοπλισμένους για συνέδρια και δεξιώσεις- εκδηλώσεις έως 900 άτομα. Διαθέτει κατάλληλο εξοπλισμό με μικροφωνικές εγκαταστάσεις, Slides & overhead projectors, Data projectors, οθόνες, Τηλεοράσεις, Video players & video recorders. Fax & εκτυπωτές, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και συστήματα αυτόματης μετάφρασης.
- Το νέο συνεδριακό κέντρο του ξενοδοχείου Atrion Hotel αποτελείται από προσεκτικά σχεδιασμένες αίθουσες, κατάλληλες για κάθε είδους εκδηλώσεις (συσκέψεις, προώθηση προϊόντων, κοκτέιλ, χορούς, συνεστιάσεις, εκθέσεις και άλλα. Διαθέτει υπηρεσίες data projector μέσω υπολογιστή με απλή ή δικτυακή σύνδεση ενσύρματη ή ασύρματη δυνατότητα ταυτόχρονης προβολής δυο πηγών με τη μέθοδο picture- to - picture, document camera για προβολή 3D αντικειμένων, εγγράφων ή διαφανειών, προβολέας δεδομένων (HY, DVD, VHS, S-VHS, TV, δορυφορική τηλεόραση), διαφανοσκόπιο, προβολέας διαφανειών ή εγγράφων, πίνακας (flip-chart), μικροφωνική εγκατάσταση, δωρεάν πρόσβαση στο διαδίκτυο, τηλεδιάσκεψη (ήχος, εικόνα), σύστημα μαγνητοσκόπησης εκδηλώσεων.
- Το Marin Dream Hotel βρίσκεται κοντά στο λιμάνι του Ηρακλείου και προσφέρει επαρκώς εξοπλισμένες αίθουσες συνεδριάσεων οι οποίες προσφέρουν ταχυδρομικές υπηρεσίες, Fax, φωτοτυπικό, εκτυπωτής, πρόσβαση στο internet και e-mail, ασύρματο τηλέφωνο και γραμμές ISDN, δωμάτια γραφείου εργασίας, τεχνικός εξοπλισμός, τραπέζι συσκέψεων, Slide, video και overhead projector, οθόνη, whiteboard, flipchart, laptop με σύνδεση στο διαδίκτυο, βίντεο και τηλεόραση,

τεχνικός εξοπλισμός, μικροφωνική εγκατάσταση και τέλος προσωπικοί υπολογιστές και laptops.

7.1.3 Θρησκευτικός τουρισμός

Ο Θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο εκείνων των τουριστικών δραστηριοτήτων ο οποίος επικεντρώνεται γύρω από τα μνημεία και χώρους θρησκευτικής σημασίας. Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο κομμάτι της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών.

Οι εκκλησίες με την αξιόλογη εικονογράφηση τους με τα ψηφιδωτά τις τοιχογραφίες και τις εικόνες μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και την στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με τη θρησκευτική κληρονομία. Ο θρησκευτικός τουρισμός αφορά κυρίως ευσεβείς περιηγητές αλλά και θαυμαστές της βυζαντινής τέχνης έτσι κάθε χρόνο πλήθος τουριστικών επισκεπτών καταφθάνουν στο Ηράκλειο για να προσκυνήσουν:

- Τον Ιερό Ναό του Αγίου Πέτρου και Παύλου.
- Τον Άγιο Μηνά.
- Την Αγία Αικατερίνη.
- Και τέλος τον Ναό του Αγίου Τίτου.

7.1.4 Πολιτιστικός τουρισμός

Είναι το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που επικεντρώνεται γύρω από τα μνημεία πολιτισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς. Κάθε χρόνο πλήθος τουριστών από όλο τον κόσμο καταφθάνει για να επισκεφτεί τα ανάκτορα της Κνωσσού και τα πανέμορφα αρχαιολογικά ευρήματα που φανερώνουν ένα πρωτοποριακό πολιτισμό που γεννήθηκε στην Κνωσσό και να μάθει την ιστορία και το μεγαλείο της. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε και το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης που δίνει μια ζωντανή εικόνα και τον πολιτισμό της Κρήτης με τα εκθέματα που υπάρχουν από τους πρώτους μετά χριστό αιώνες ως την σημερινή εποχή. Καθώς και το Αρχαιολογικό Μουσείο το οποίο θεωρείται από τα σημαντικότερα μουσεία της Ελλάδας.

7.2 Παρεμβάσεις με στόχο την αναβάθμιση της πόλης

Ο Δήμος Ηρακλείου πραγματοποιεί σημαντικές προσπάθειες για την αναβάθμιση της πόλης ώστε να γίνει ομορφότερη και πιο ανθρώπινη με στόχο την ανάπτυξη του τουρισμού ως ακολούθως:

- Η προστασία και ανάδειξη της παλαιάς πόλης.
- Το πολιτιστικό και συνεδριακό κέντρο Ηρακλείου.
- Μνημείο τειχών (έργα συντήρησης και ανάδειξης).
- Η ανάπλαση και ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου.
- Κατασκευή νέων πλατειών.
- Το παραλιακό μέτωπο (ολοκλήρωση και ανάπλαση).
- Παρεμβάσεις πρασίνου.
- Δ.Ε.Υ.Α.Η. έργα ύδρευσης και αποχέτευσης.

7.2.1 Προστασία και ανάδειξη της παλαιάς πόλης.

Στο Ηράκλειο, υλοποιείται από το Δήμο Ηρακλείου ένα ιδιαίτερα σημαντικό και πρωτόγνωρο για τα ελληνικά δεδομένα εγχείρημα, που αφορά στην προστασία και ανάδειξη της παλαιάς πόλης.

Ο Δήμος Ηράκλειου επεμβαίνει δραστικά σε μια πυκνοδομημένη έκταση 600 περίπου στρεμμάτων, η οποία αποτελείται κατά το πλείστον από μικρά και παλαιά κτίσματα που στην πράξη είχαν εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους τους εδώ και χρόνια. Επεμβαίνει για να προστατεύσει την ιστορική φυσιογνωμία της περιοχής, να προλάβει την αισθητική των κτισμάτων, να αναπλάσει τα εναπομείναντα οικιστικά σύνολα και να δημιουργήσει ένα νέο ποιοτικό και ελκυστικό περιβάλλον, που θα προσελκύσει καινούργιους κατοίκους, επαγγελματίες για χρήσεις που ταιριάζουν με τον χαρακτήρα της περιοχής και νέες ιδιωτικές επενδύσεις. Στην ίδια περιοχή, προωθεί μέσω Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (π.χ. URBAN II) προγράμματα αναπλάσεων και αναζωογόνησης τόσο οικονομικής, όσο και κοινωνικής.

Με συντονισμένη προσπάθεια τροποποιείται το Σχέδιο Πόλης, ρυθμίζονται οι συντελεστές δόμησης, προστατεύονται οι όψεις των κτιρίων και

τα ενδιαφέρονται κτιριακά σύνολα, ανακηρύσσονται αρκετά κτίσματα ως διατηρητέα μνημεία και εφαρμόζονται νέοι κανονισμοί στις όψεις και στους όγκους των κτηρίων, νέες προδιαγραφές στα υλικά που χρησιμοποιούνται και νέες επιλογές στις χρήσεις που επιτρέπονται.

Δημιουργούνται εκτεταμένες πεζοδρομήσεις και πολλές μικρές πλατείες, κατασκευάζονται υπόγειοι και επίγειοι χώροι στάθμευσης, ενώ υλοποιούνται τα δίκτυα κοινής ωφέλειας και εμπλουτίζονται με νέα ευρυζωνικών υπηρεσιών. Ήδη ένα τμήμα της περιοχής αποδίδεται στους δημότες.

7.2.2 Πολιτιστικό και συνεδριακό κέντρο Ηρακλείου

Το Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο Ηρακλείου αποτέλεσε το όραμα των δημοτών για πολλές δεκαετίες. Μετά από επίμονες και συντονισμένες ενέργειες, επικαιροποιήσαμε μελέτη κατασκευής, εξασφαλίσαμε τη χρηματοδότηση, προχωρήσαμε στη δημοπράτηση και ξεκινήσαμε την κατασκευή του. Η ολοκλήρωση του Κέντρου, θα συμβάλει σημαντικά στην προώθηση των πολιτιστικών λειτουργιών της πόλης και θα αποτελέσει πυρήνα ανάπτυξης και αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής. Το έργο αυτό θα αποτελέσει ταυτόχρονα, ένα κόσμημα για την πόλη, που θα δώσει τη δυνατότητα παρουσίασης υψηλής ποιότητας θεαμάτων, αλλά και διοργάνωσης μεγάλων διεθνών συνεδρίων που θα ενισχύσουν την τουριστική ανάπτυξη και τον πολιτιστικό χαρακτήρα του Ηρακλείου.

7.2.3 Μνημείο τειχών (έργα συντήρησης και ανάδειξης)

Τα τείχη του Ηρακλείου είναι το σημαντικότερο μνημείο οχυρωτικής τέχνης στη Μεσόγειο. Η προστασία- αποκατάσταση και ανάδειξη τους αποτέλεσε και αποτελεί ένα από τους σημαντικούς στόχους.

7.2.4 Ανάπλαση και ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου

Με συντονισμένες ενέργειες προστατεύουμε και αναδεικνύουμε τον πολιτιστικό και παραδοσιακό χαρακτήρα της πόλης μας και ιδιαίτερα του ιστορικού κέντρου. Με πολεοδομική ευαισθησία αναδεικνύουμε τα οικιστικά

σύνολα και προβάλλουμε τα μνημεία και την ιστορία τους, συνδέοντας τα με εκτεταμένες πεζοδρομήσεις. Δημιουργούμε έτσι τις προϋποθέσεις για να λειτουργήσει το ιστορικό μας κέντρο όπως ταιριάζει σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη με μεγάλη ιστορία και παράδοση.

Επιδίωξη μας είναι η δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων- πολιτιστικών διαδρόμων σε όλη την έκταση του ιστορικού κέντρου στις οποίες οι δημότες και επισκέπτες θα μπορούν να έρχονται σε επαφή με σημαντικά ιστορικά κτήρια, μνημεία και μουσεία που υπάρχουν σε αυτές. Παράλληλα στο περιβάλλον αυτό, αναδεικνύονται νέες χρήσεις, προσελκύονται επενδυτές, παράγεται εισόδημα και δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Με τα έργα που ολοκληρώθηκαν αλλά και αυτά που θα ολοκληρωθούν σύντομα, το ιστορικό κέντρο της πόλης θα αποτελέσει ένα χώρο αισθητικά και λειτουργικά αναβαθμισμένο για τους Ηρακλειώτες και τους επισκέπτες και κύτταρο περαιτέρω ανάπτυξης.

7.2.5 Κατασκευή νέων πλατειών

Η πόλη μας τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω της μη εφαρμογής του πολεοδομικού σχεδίου, αλλά και της άναρχης δόμησης, βρέθηκε να έχει μεγάλο έλλειμμα σε κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους, σε παιδικές χαρές και σε πλατείες. Με συντονισμένες προσπάθειες και σε στενή συνεργασία με φορείς και δημότες προχωρούμε στην αναβάθμιση και στη δημιουργία νέων πλατειών σε όλη την πόλη αλλά και στα δημοτικά διαμερίσματα. Το δίκτυο των νέων πλατειών αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των πολιτών προσφέροντας πνεύμονες πρασίνου- ζωής και διασκέδασης για κάθε ηλικία, συμβάλλοντας στην ομορφιά και την λειτουργικότητα της πόλης μας.

7.2.6 Παραλιακό μέτωπο (ολοκλήρωση και ανάπλαση)

Το Ηράκλειο, μία από τις μεγαλύτερες παραθαλάσσιες πόλεις της χώρας μας, για πολλές δεκαετίες είχε στραμμένα τα νότια της στη θάλασσα. Με μεγάλη προσπάθεια και συντονισμένες ενέργειες κατορθώσαμε να υπερβούμε τις γραφειοκρατικές και οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε, με αποτέλεσμα να έχουμε σήμερα την ικανοποίηση και τη χαρά να βλέπουμε το Ηράκλειο να διαθέτει ένα μεγάλο παραλιακό μέτωπο που συνεχώς βελτιώνεται και

αναπτύσσεται.

Η παρέμβαση αυτή επιτυγχάνεται με μία σειρά από έργα σε όλο το βόρειο παραλιακό μέτωπο, στα οποία συμπεριλαμβάνονται: νέες υποδομές πολιτισμού, έρευνας και μάθησης όπως το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κατασκευές νέων οδικών αρτηριών και τεχνικών έργων από τον κόλπο του Δερματά μέχρι το Παγκρήτιο Στάδιο, νέοι κοινόχρηστοι χώροι (πλατείες και χώροι πρασίνου), πράσινο με νέες φυτεύσεις στις διαχωριστικές λωρίδες των νέων και παλαιών οδών και πλατειών.

Με τις παρεμβάσεις αυτές θα αλλάξει ριζικά ο ρόλος του παραλιακού μετώπου της πόλης και να διαμορφωθεί σε ένα πνεύμονα ζωής για τους δημότες και επισκέπτες της πόλης. Δημιουργήθηκαν σημαντικές υπεραξίες και ελκυστικές συνθήκες ιδιωτικών επενδύσεων που θα αυξήσουν το ΑΕΠ και τις θέσεις εργασίας.

Με τα έργα ανάπλασης σε όλο το παραλιακό μέτωπο που έχουμε ήδη δημοπρατήσει και τις ιδιωτικές επενδύσεις που ακολούθησαν, η περιοχή θα αναπλασθεί συνολικά και θα προσφέρει σημαντικά στην αναβάθμιση της ποιότητας στην αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής μας ως ένας χώρος πρασίνου, περιπάτου και ψυχαγωγίας, οδικοί κόμβοι, δημιουργία παλαιών και νέων οδικών υποδομών.

7.2.7 Παρεμβάσεις Πρασίνου

Εκτός από τις καθιερωμένες και τακτικές ενέργειες συντήρησης και καλλωπισμού του πρασίνου της πόλης μας προχωρήσαμε στη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου στις νέες πλατείες και στις οδικές αρτηρίες, με σύγχρονες υποδομές άρδευσης. Συνολικά φυτεύτηκαν πάνω από 7.000 μεγάλα δέντρα, 300.000 θάμνοι και μεγάλος αριθμός τετραγωνικών μέτρων χλοοτάπητα, σε όλες τις πλατείες, νέους πεζόδρομους και οδικές αρτηρίες της πόλης μας., και ιδιαίτερα στην Πεταλοειδή οδό, στην Παραλιακή οδό, στην οδό Παναγιωτάκη, στη λεωφόρο Κνωσού, στους ανισόπεδους κόμβους Γίοφυρο και Αγ. Κωνσταντίνου ,στις πλατείες Ξενία, Νικαίας και θερίσου, στους πεζόδρομους της Χάνδακος και της 25^{ης}, αναβαθμίζοντας σημαντικά σε αριθμό και ποιότητα τους χώρους πρασίνου της πόλης μας.

7.2.8 Δ.Ε.Υ.Α.Η έργα ύδρευσης και αποχέτευσης

Δεδομένου ότι το νερό αποτελεί πηγή ζωής, αλλά και αγαθό της φύσης το οποίο μέρα με την μέρα λιγοστεύει έχουμε συνειδητοποιήσει ότι η Δ.Ε.Υ.Α.Η αποτελεί ουσιαστικό μοχλό αναβάθμισης των παρεχόμενων προς τους πολίτες υπηρεσιών, όσον αφορά ζωτικές παροχές προς τους δημότες, όπως η ύδρευση, η άρδευση και η αποχέτευση.

Η Δ.Ε.Υ.Α.Η με έγκαιρο σχεδιασμό, μεθοδικότητα και προνοητικότητα, παράλληλα με την αξιοποίηση του υψηλού επιπέδου γνώσεων του προσωπικού της, κατάφερε να καλύψει τις οικονομικές δυσχέρειες και να υπερβεί δυσκολίες δεκαετιών, δημιουργώντας τις απαραίτητες υποδομές και διαδικασίες, έτσι ώστε οι τομείς αρμοδιότητας της να καλύπτουν σήμερα με επάρκεια όλες τις περιοχές του Δήμου.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα χρηματοδοτήθηκαν μεγάλα και σημαντικά έργα σε όλο το Δήμο και στις νέες εκτάσεις του Σχεδίου Πόλης, αναβαθμίστηκαν οι ήδη υπάρχουσες υποδομές του Βιολογικού Καθαρισμού, των δικτύων ομβρίων και αποχέτευσης και εκσυγχρονίστηκε ο εξοπλισμός τους. Με πολιτική χαμηλών τιμολογίων και με ελαφρύνσεις, όσον αφορά στις ευπαθείς ομάδες, προχώρησε σε καινοτόμες διαδικασίες διαχείρισης, οι οποίες προσφέρουν σημαντικά οφέλη στο κοινωνικό σύνολο.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8.1 Ερωτηματολόγιο

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΘΕΜΑ: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΤΑ:
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.

ΟΜΑΔΑ- ΣΤΟΧΟΣ: ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

ΧΩΡΟΣ: ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η καταγραφή και ποσοτικοποίηση των αντιλήψεων και των απόψεων των πολιτών για την τουριστική πολιτική που εφαρμόζει ο Δήμος Ηρακλείου. Ερευνούμε τις απόψεις των πολιτών για τη συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη του τουρισμού της πόλης που αυτόματα σημαίνει και οικονομική ανάπτυξη της πόλης.

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί σημαντικό κομμάτι της έρευνας αυτής, συμπληρώνεται ανώνυμα και θα χρησιμοποιηθεί μονάχα για το σκοπό που αναφέραμε παραπάνω. Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν είναι απόλυτα εμπιστευτικές και στοχεύουν στην διεξαγωγή συμπερασμάτων που θα προκύψουν μετά την στατιστική τους επεξεργασία.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη διάθεση του χρόνου σας και τη συμβολή σας στην επιτυχή διεκπεραίωση της έρευνας.

A. ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΗΛΙΚΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

20 ΚΑΙ ΚΑΤΩ 21 – 30 31 – 40

41– 50 51 ΚΑΙ ΑΝΩ

2^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

ΑΡΡΕΝ ΘΗΛΥ

3^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΑΓΑΜΟΣ ΕΓΓΑΜΟΣ ΜΕ ΠΑΙΔΙ

B. ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

4^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΠΡΟΩΘΕΙΤΑΙ ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ;

ΑΡΚΕΤΑ ΜΕΤΡΙΑ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΚΑΘΟΛΟΥ

5^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΟΙΕΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΕ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ;

ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΚΑΝΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

6^η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΘΑ ΠΡΟΩΘΟΥΣΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΑΣ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

7^η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΟΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ;

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

8^η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΈΧΟΥΝ ΕΝΙΣΧΥΘΕΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ;

ΑΡΚΕΤΑ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΘΟΛΟΥ

9^η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ ΣΤΗΝ ΤΟΝΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ;

ΑΡΚΕΤΑ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΘΟΛΟΥ

10^η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ / ΝΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΈΩΣ ΤΩΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΑΣ;

ΑΡΚΕΤΑ ΛΙΓΟ ΚΑΘΟΛΟΥ

11^η ΕΡΩΤΗΣΗ

Η ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΕ ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΥΜΑΙΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΑΣ;

ΥΨΗΛΗ

ΜΕΤΡΙΑ

ΧΑΜΗΛΗ

12^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

Η ΜΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ;

ΝΑΙ

ΌΧΙ

13^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ;

ΠΟΛΥ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΟ

ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΟ

ΣΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΝΕΠΑΡΚΕΣ

14^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΙΣΤΕΥΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΒΟΗΘΑΕΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ;

ΝΑΙ

ΌΧΙ

15^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΟΙΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ;

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ

INTERNET

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ- ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

16^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

ΝΑΙ

ΌΧΙ

17^Η ΕΡΩΤΗΣΗ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

ΝΑΙ

ΌΧΙ

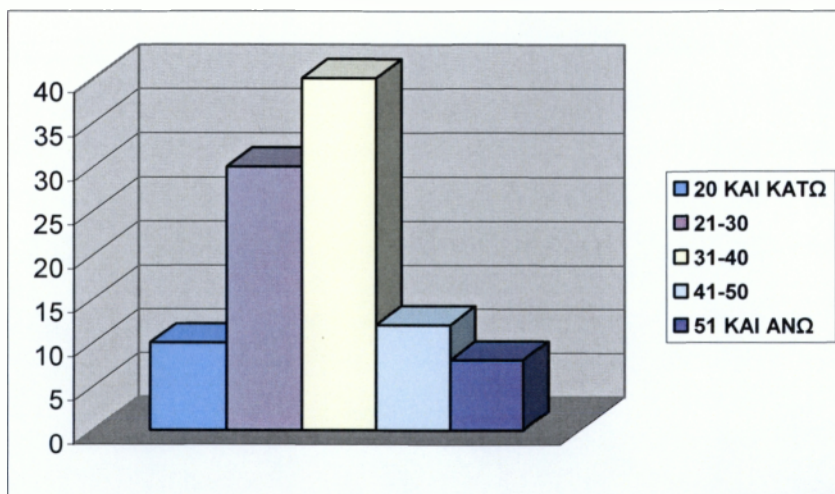
8.2 Αποτελέσματα ερωτηματολογίου

1^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ηλικία ερωτώμενου.

Πίνακας 1.1

ΗΛΙΚΙΑ	
20 ΚΑΙ ΚΑΤΩ	10
21-30	30
31-40	40
41-50	12
51 ΚΑΙ ΑΝΩ	8
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 1.1

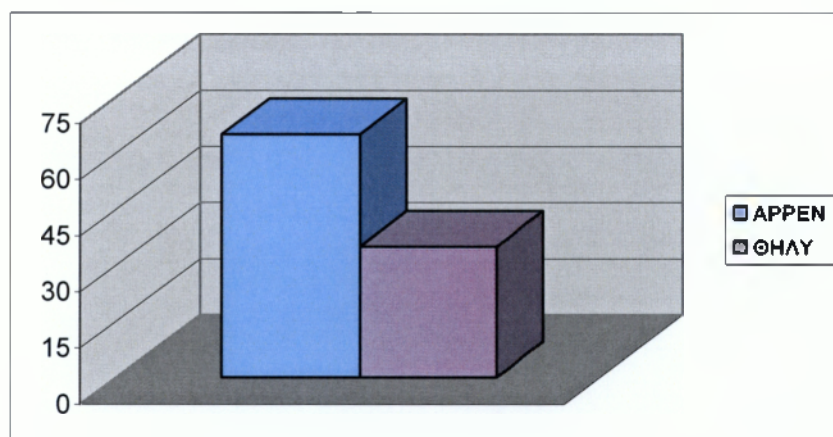
Το δείγμα των ερωτηθέντων ατόμων που απάντησαν στο ανωτέρω ερωτηματολόγιο είναι εκατό (100) άτομα. Το εβδομήντα τοις εκατό (70%) του δείγματος είναι από είκοσι (20) έως σαράντα (40) ετών, ενώ τριάντα τοις εκατό (30%) κάτω των είκοσι (20) και άνω των σαράντα (40) ετών.

2^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Φύλο ερωτώμενου.

Πίνακας 2.1

ΦΥΛΛΟ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ	
ΑΡΡΕΝ	65
ΘΗΛΥ	35
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 2.1

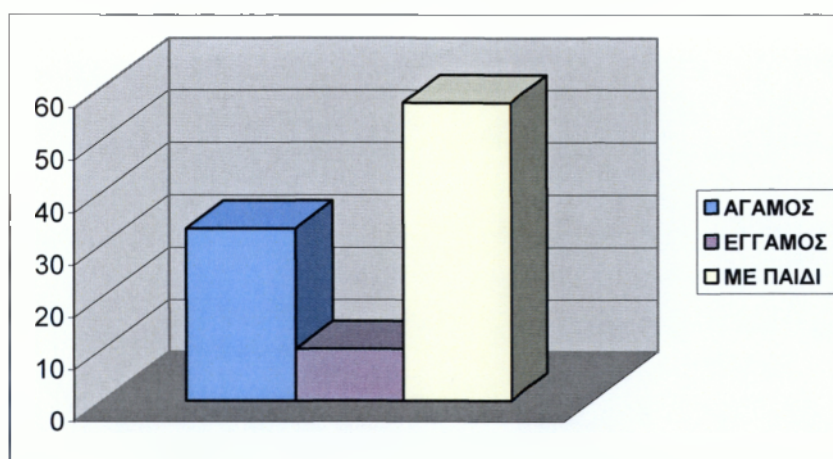
Το εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) του δείγματος αντιπροσωπεύεται από άντρες και το τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) από γυναίκες.

3^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Οικογενειακή κατάσταση ερωτώμενου

Πίνακας 3.1

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	
ΑΓΑΜΟΣ	33
ΕΓΓΑΜΟΣ	10
ΜΕ ΠΑΙΔΙ	57
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 3.1

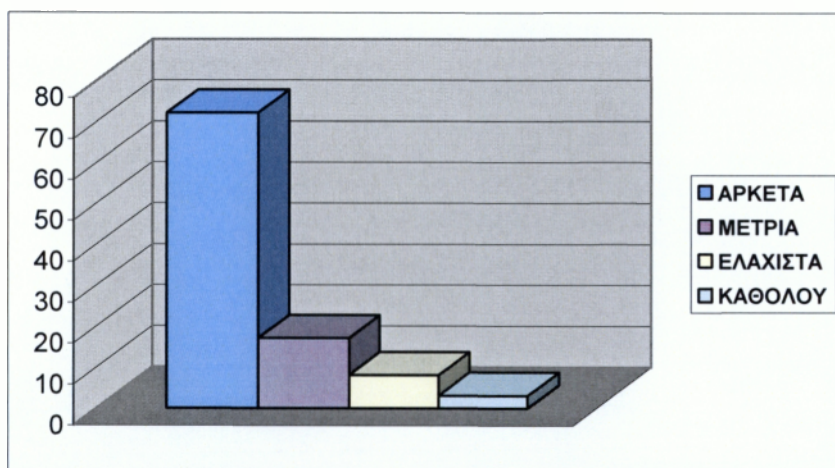
Το πενήντα επτά τοις εκατό (57%) του δείγματος είναι έγγαμοι με παιδιά, το τριάντα τρία τοις εκατό (33%) είναι άγαμοι ενώ το δέκα τοις εκατό (10%) είναι απλά έγγαμοι.

4^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πιστεύετε ότι προωθείται το τουριστικό προϊόν και γενικότερα το τουριστικό προφίλ του δήμου;

Πίνακας 4.1

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΠΡΟΩΘΕΙΤΑΙ ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ;	
ΑΡΚΕΤΑ	72
ΜΕΤΡΙΑ	17
ΕΛΑΧΙΣΤΑ	8
ΚΑΘΟΛΟΥ	3
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 4.1

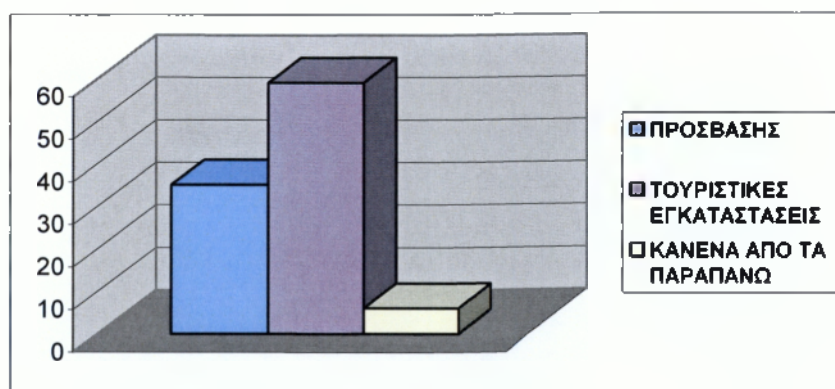
Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος δηλαδή το εβδομήντα δυο τοις εκατό (72%) θεωρούν ότι ο τουρισμός προωθείται σε μεγάλο βαθμό, το δεκαεφτά τοις εκατό (17%) μέτρια ενώ μόλις το οκτώ τοις εκατό (8%) θεωρεί ότι προωθείται ελάχιστα και ένα τρία τοις εκατό (3%) καθόλου.

5^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιες ελλείψεις παρατηρείτε από πλευράς υποδομών στο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης;

Πίνακας 5.1

ΠΟΙΕΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΕ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ;	
ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ	35
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	59
ΚΑΝΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ	6
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 5.1

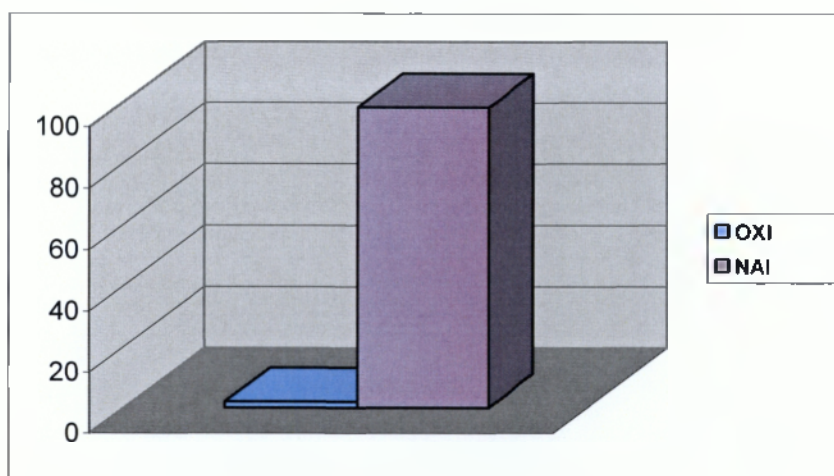
Το πενήντα εννέα τοις εκατό (59%) του δείγματος πιστεύει ότι υπάρχει πρόβλημα των τουριστικών εγκαταστάσεων ενώ το τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) ότι παρατηρείτε έλλειψη από πλευράς πρόσβασης. Ελάχιστοι είναι αυτοί που πιστεύουν ότι υπάρχει κάποιο άλλο πρόβλημα(το έξι τοις εκατό 6%)

6^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πιστεύετε ότι η στροφή προς τον εναλλακτικό τουρισμό θα προωθούσε την τοπική ανάπτυξη στο δήμο σας;

Πίνακας 6.1

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΘΑ ΠΡΟΩΘΟΥΣΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΑΣ;	
ΟΧΙ	2
ΝΑΙ	98
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 6.1

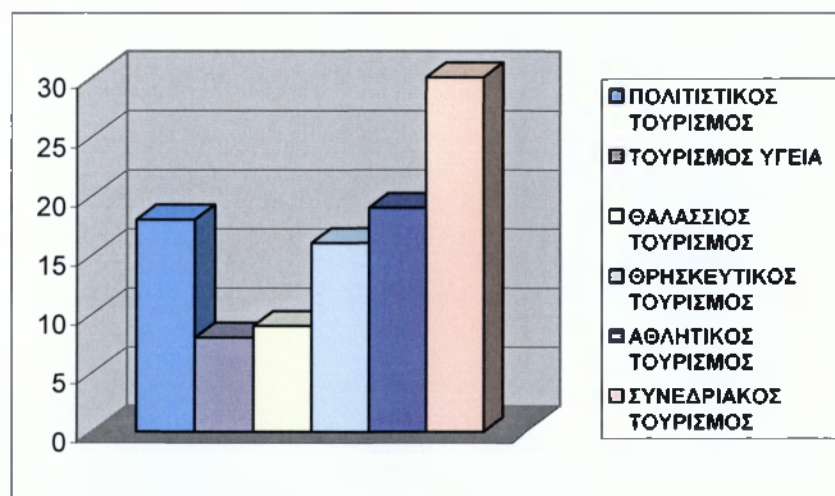
Όλο το δείγμα μας σχεδόν (98%) πιστεύει ότι η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού θα βοηθούσε την τοπική ανάπτυξη ενώ μόνο το δύο τοις εκατό (2%) πιστεύει το αντίθετο.

7^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιες από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχει μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης στο δήμο Ηρακλείου;

Πίνακας 7.1

ΠΟΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ;	
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	18
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑ	8
ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	9
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	16
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	19
ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	30
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 7.1

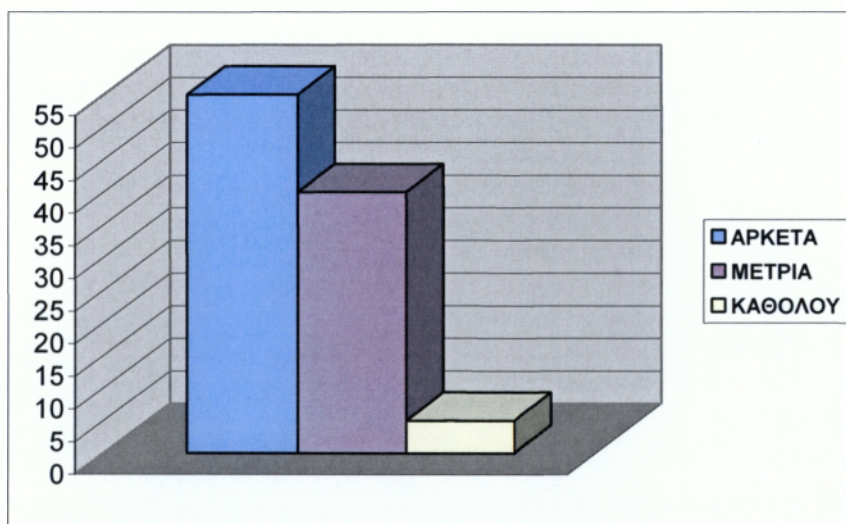
Το τριάντα τοις εκατό (30%) του δείγματος πιστεύει ότι ο συνεδριακός τουρισμός δίνει τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης έπειτα ο αθλητικός τουρισμός με δέκα εννέα τοις εκατό (19%), ο πολιτιστικός τουρισμός με δέκα οκτώ τοις εκατό (18%) στη συνέχεια ο θρησκευτικός τουρισμός με ένα δέκα έξι τοις εκατό (16%), ο Θαλάσσιος τουρισμός με ένα εννέα τοις εκατό(9%) και τέλος ο τουρισμός υγείας με οκτώ τοις εκατό (8%).

8^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Έχουν ενισχυθεί δράσεις που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων;

Πίνακας 8.1

Έχουν ενισχυθεί δράσεις που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων;	
ΑΡΚΕΤΑ	55
ΜΕΤΡΙΑ	40
ΚΑΘΟΛΟΥ	5
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 8.1

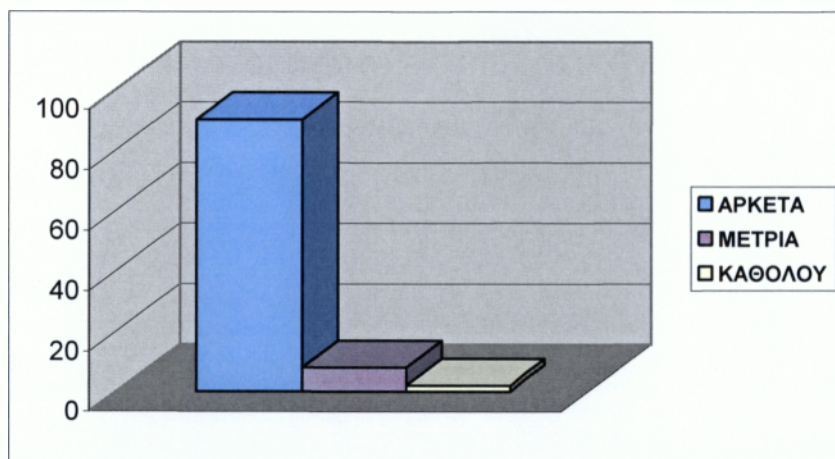
Το πενήντα πέντε τοις εκατό (55%) των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι αρκετά έχουν ενισχυθεί δράσεις που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων ενώ ένα σαράντα τοις εκατό (40%) μέτρια και ένα πέντε τοις εκατό (5%) πιστεύουν καθόλου.

9^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πιστεύετε πως η ανάπτυξη της τουριστικής πολιτικής σε όλες τις μορφές συμβάλλει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας;

Πίνακας 9.1

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ ΣΤΗΝ ΤΟΝΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ;	
ΑΡΚΕΤΑ	90
ΜΕΤΡΙΑ	8
ΚΑΘΟΛΟΥ	2
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 9.1

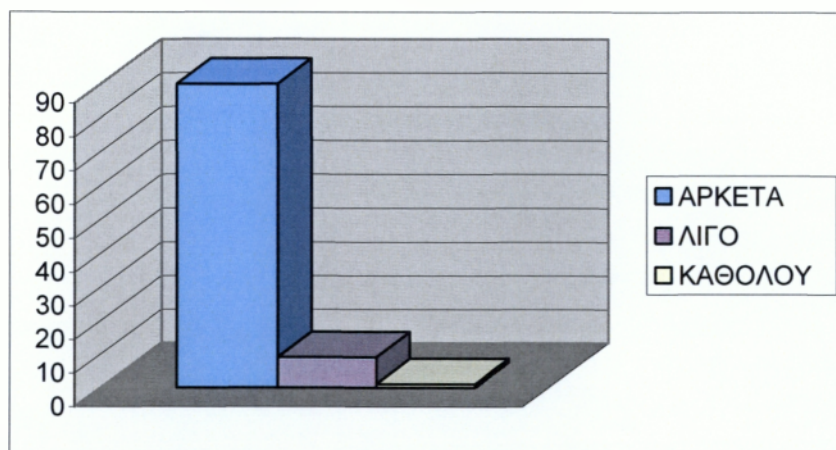
Σύμφωνα με το ενενήντα τοις εκατό (90%) του δείγματος η ανάπτυξη της τουριστικής πολιτικής συμβάλλει αρκετά στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Λίγοι είναι αυτοί το οκτώ τοις εκατό (8%) που πιστεύουν ότι η τουριστική πολιτική συμβάλλει μέτρια και δυο τοις εκατό (2%) καθόλου στην τόνωση της τοπικής οικονομίας.

10^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Είστε ικανοποιημένος / νη από την έως τώρα τουριστική ανάπτυξη του δήμου σας;

Πίνακας 10.1

ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ / ΝΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΈΩΣ ΤΩΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΑΣ;	
ΑΡΚΕΤΑ	90
ΛΙΓΟ	9
ΚΑΘΟΛΟΥ	1
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 10.1

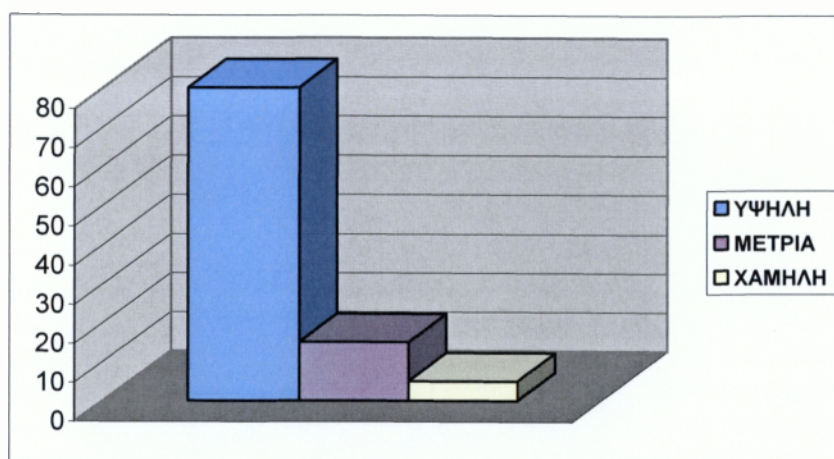
Το ενενήντα τοις εκατό (90%) του δείγματος είναι πολύ ικανοποιημένο από την έως τώρα τουριστική πολιτική του Δήμου ενώ μόλις το δέκα τοις εκατό (10%) δεν είναι (1%) ή είναι λίγο(9%).

11^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Η τιμή του τουριστικού προϊόντος σε τι επίπεδο κυμαίνεται στο δήμο σας;

Πίνακας 11.1

Η ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΕ ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΥΜΑΙΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΑΣ:	
ΥΨΗΛΗ	80
ΜΕΤΡΙΑ	15
ΧΑΜΗΛΗ	5
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 11.1

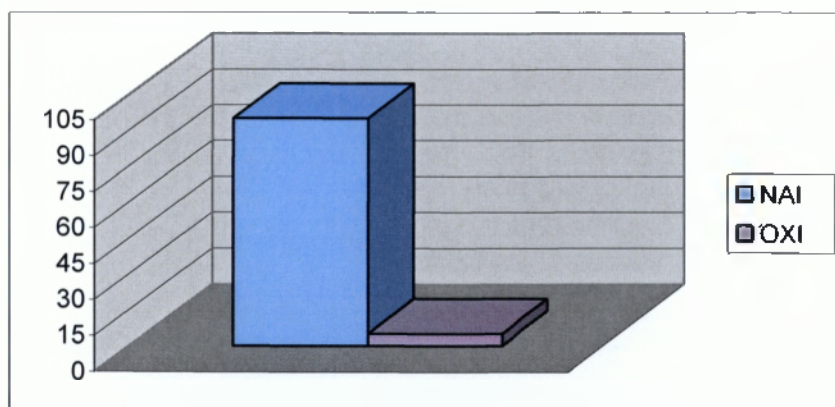
Η πλειοψηφία του δείγματος μας (80%) θεωρεί ότι το τουριστικό προϊόν είναι υψηλό. Το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) θεωρεί ότι είναι μέτριο ενώ μόλις το πέντε τοις εκατό (5%) ότι είναι χαμηλό

12^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Η μη σχεδιασμένη ανάπτυξη του τουρισμού στο δήμο μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα;

Πίνακας 12.1

Η ΜΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ;	
ΝΑΙ	95
ΟΧΙ	5
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 12.1

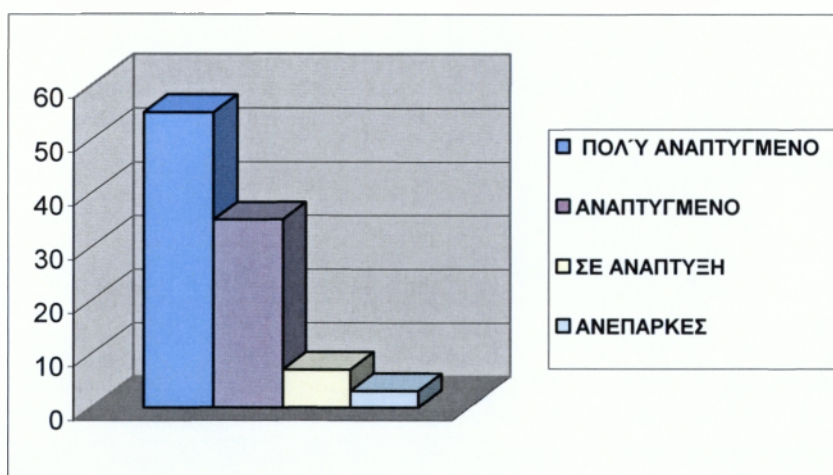
Η μη σχεδιασμένη ανάπτυξη του τουρισμού σύμφωνα με το ενενήντα πέντε τοις εκατό (95%) επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα ενώ το πέντε τοις εκατό (5%) πιστεύει ότι δεν έχει αρνητικά αποτελέσματα.

13^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς κρίνεται το επίπεδο των τουριστικών επιχειρήσεων στο δήμο Ηρακλείου;

Πίνακας 13.1

ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ;	
ΠΟΛΥ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΟ	55
ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΟ	35
ΣΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	7
ΑΝΕΠΑΡΚΕΣ	3
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 13.1

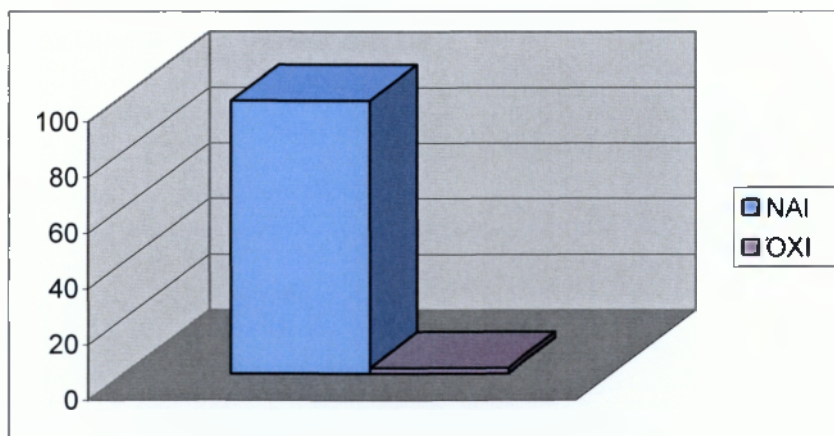
Το πενήντα πέντε τοις εκατό (55%) του δείγματος θεωρεί ότι το επίπεδο των τουριστικών επιχειρήσεων είναι πολύ αναπτυγμένο, το τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) αναπτυγμένο εν συνεχεία το επτά τοις εκατό (7%) πιστεύει ότι βρίσκεται σε ανάπτυξη ενώ μόνο το τρία τοις εκατό (3%) κρίνει ότι το επίπεδο των τουριστικών επιχειρήσεων είναι ανεπαρκές.

14^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Πιστεύετε ότι η δημιουργία τουριστικών οδηγών βοηθάει στην ανάπτυξη του τουρισμού;

Πίνακας 14.1

ΠΙΣΤΕΥΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΒΟΗΘΑΕΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ;	
ΝΑΙ	98
ΟΧΙ	2
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 14.1

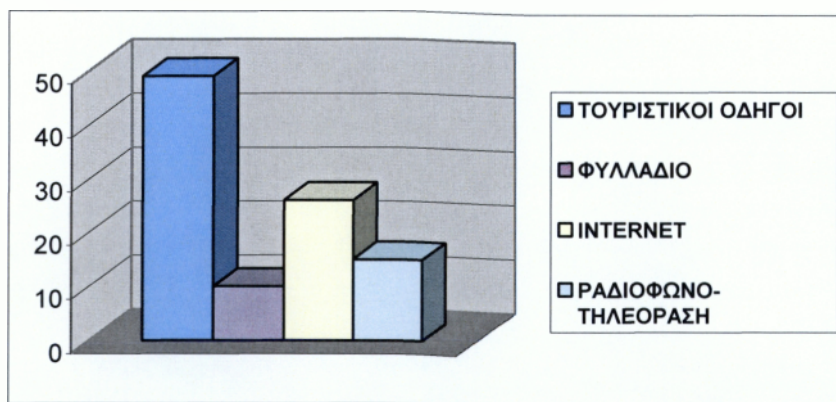
Όλο το δείγμα μας ενενήντα οκτώ (98%) σχεδόν πιστεύει ότι η δημιουργία χρήσης τουριστικών οδηγών θα βοηθήσει την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής ενώ μόνο το δύο τοις εκατό (2%) πιστεύει το αντίθετο.

15^Η ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιοι τρόποι προώθησης του τουριστικού προϊόντος συμβάλλουν καλύτερα στην προβολή του τουρισμού στο εξωτερικό;

Πίνακας 15.1

ΠΟΙΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ;	
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ	49
ΦΥΛΛΑΔΙΟ	10
INTERNET	26
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ- ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	15
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 15.1

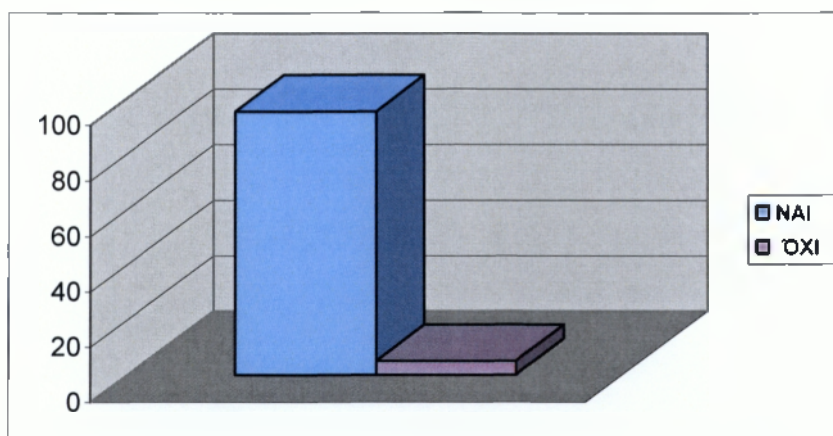
Το σαράντα εννιά τοις εκατό (49%) του δείγματος πιστεύει ότι η χρήση των τουριστικών οδηγών θα βοηθήσει σημαντικά στην προβολή του τουρισμού στο εξωτερικό ενώ το υπόλοιπο δείγμα μας πιστεύουν ότι η χρήση του INTERNET ένα είκοσι έξι τοις εκατό (26%) και έπειτα το ραδιόφωνο-τηλεόραση και το φυλλάδιο θα συμβάλει θετικά στην προώθηση του τουρισμού.

16^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Υπάρχουν προοπτικές βελτίωσης του τουρισμού μέσω των σεμιναρίων για την τουριστική ανάπτυξη;

Πίνακας 16.1

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;	
ΝΑΙ	95
ΟΧΙ	5
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 16.1

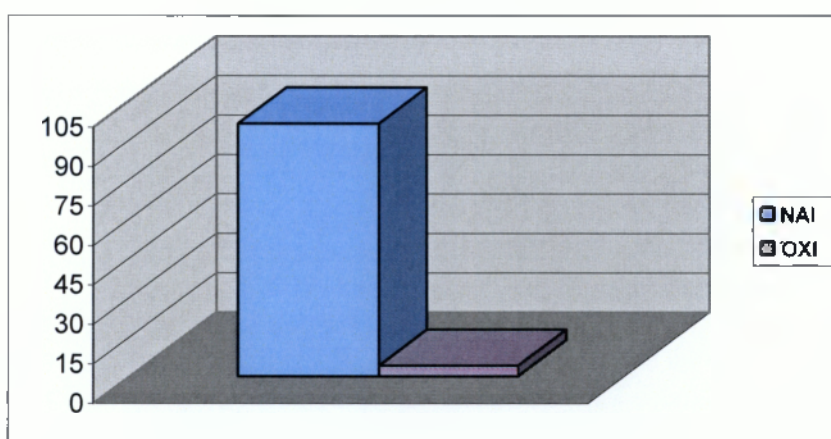
Όλο το δείγμα μας σχεδόν το ενενήντα πέντε τοις εκατό (95%) πιστεύει ότι η χρήση σεμιναρίων θα βοηθούσε στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής ενώ μόνο ένα πέντε τοις εκατό (5%) πιστεύει πως όχι.

17^η ΕΡΩΤΗΣΗ: Τουρισμός σημαίνει ανάπτυξη;

Πίνακας 17.1

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;	
ΝΑΙ	96
ΟΧΙ	4
ΣΥΝΟΛΟ	100

Γράφημα 17.1

Ο τουρισμός σύμφωνα με το ενενήντα έξι τοις εκατό του δείγματος μας (96%) σημαίνει ανάπτυξη ενώ το τέσσερα τοις εκατό (4%) πιστεύει το αντίθετο.

8.3 Συμπεράσματα

Για την διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, τα οποία αντικατοπτρίζουν τις απόψεις και τις θέσεις των πολιτών του Δήμου Ηρακλείου διεξήχθη έρευνα με σκοπό την συγκέντρωση και ποσοτικοποίηση των πληροφοριών.

Το δείγμα μας ήταν τυχαίο και είχε ως στόχο, την αντικειμενικότητα των απόψεων των πολιτών, ενώ η έρευνα διεξήχθη κατόπιν διανομής ερωτηματολογίου σε σύνολο εκατό ατόμων και σε αυτό απάντησε το εκατό τοις εκατό (100%) του δείγματος. Συνοψίζοντας τα στοιχεία της εργασίας και μέσα από μια προσωπική κριτική θεώρηση των πορισμάτων της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η τουριστική διαδρομή του Δήμου Ηρακλείου παρουσιάζει τόσο αρνητικές όσο και θετικές παραμέτρους.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος, δηλαδή το εξήντα πέντε τοις εκατό 65%, αντιπροσωπεύεται από άντρες, ενώ το υπόλοιπο τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) από γυναίκες. Από τους ανωτέρω ερωτηθέντες, οι περισσότεροι είναι μεταξύ των είκοσι και σαράντα (20-40) ετών, έγγαμοι με παιδιά το πενήντα εφτά τοις εκατό (57%), ενώ οι υπόλοιποι μεγαλύτεροι ή μικρότεροι αυτών άγαμοι ή απλώς έγγαμοι το σαράντα τρία τοις εκατό (43%). Το τουριστικό προφίλ του Δήμου Ηρακλείου προωθείται αρκετά με ποσοστό εβδομήντα δυο τοις εκατό (72%) ενώ μόνο το δεκαεφτά τοις εκατό (17%) θεωρεί ότι προωθείται μέτρια. Οι υποδομές, η γενικότερη κατάσταση και η ποιότητα του δημόσιου χώρου, έχουν καταστεί κρίσιμοι παράγοντες στήριξης και ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, η αναβάθμιση της ποιότητας, ο εμπλουτισμός και η διαφοροποίηση των προϊόντων, το φυσικό περιβάλλον, ο πολιτισμός και η δημιουργία ειδικών υποδομών είναι οι κύριοι στόχοι για την ενίσχυση του δυναμισμού του τουρισμού, έτσι από πλευράς υποδομών παρατηρείτε έλλειψη τουριστικών εγκαταστάσεων σε ποσοστό πενήντα εννέα τοις εκατό (59%). Επιπλέον το ενενήντα οκτώ τοις εκατό (98%) των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η στροφή προς τον εναλλακτικό τουρισμό θα προωθούσε σε μεγάλο βαθμό την τοπική ανάπτυξη. Μια εναλλακτική μορφή τουρισμού που έχει μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης στο Δήμο είναι ο συνεδριακός τουρισμός με ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%), έπειτα ο αθλητικός τουρισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός και εν συνεχεία ο θρησκευτικός τουρισμός, ο

θαλάσσιος τουρισμός, και τέλος ο τουρισμός υγεία. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας στην τόνωση της τουριστικής ανάπτυξης είναι τα ευρωπαϊκά προγράμματα τα οποία έχουν ενισχυθεί αρκετά καθώς και η ανάπτυξη της τουριστικής πολιτικής σε όλες τις μορφές συμβάλλει αρκετά στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Οι τουριστικές υπηρεσίες στο Δήμο κινούνται σε αγορές υψηλού ανταγωνισμού και οι μεταβολές που σημειώνονται στο εξωτερικό περιβάλλον και στις προτιμήσεις των καταναλωτών καθιστούν ευάλωτη την δραστηριότητα, η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί ότι η τιμή του τουριστικού προϊόντος κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα αλλά μια μη σχεδιασμένη ανάπτυξη του τουρισμού μπορεί να επιφέρει πολλά αρνητικά αποτελέσματα για το Δήμο.

Στον τουρισμό έχει δημιουργηθεί οικονομία συνάθροισης και καλής ποιότητας ξενοδοχειακή υποδομή με δυνατότητα εμπλουτισμού του επιπέδου των τουριστικών επιχειρήσεων σε πολύ αναπτυγμένο επίπεδο. Επιπλέον απουσιάζει η συντονισμένη προώθηση του τουρισμού συνεπώς η δημιουργία τουριστικών οδών θα βοηθήσει την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Στην πραγματικότητα, λοιπόν η ουσία του προβλήματος εντοπίζεται στην έλλειψη προβολής, διαφήμισης και ενδιαφέροντος από την πλευρά της πολιτείας. Κατανοούμε έτσι ότι για μία σωστή και εποικοδομητική τουριστική ανάπτυξη απαιτείται υπεύθυνη αντιμετώπιση, ουσιαστική στρατηγική, εμπνευσμένος σχεδιασμός και προγραμματισμούς απ' όλους τους αρμόδιους φορείς. Συνεπώς για την καλύτερη προώθηση του τουρισμού στο εξωτερικό είναι οι τουριστικοί οδηγοί. Επίσης μέσω των σεμιναρίων για την τουριστική ανάπτυξη ο τουρισμός μπορεί να αποδώσει πολύ περισσότερο όταν υπάρχει κατάλληλη εκπαίδευση μέσω αυτών.

Μέσα από την έρευνα μας για την ολοκλήρωση της εργασίας καταλάβαμε πως στον τομέα του τουρισμού έχουν συντελεστεί αρκετές φιλότιμες προσπάθειες και έχουν γίνει θετικά βήματα, ώστε να μιλάμε για μία ικανοποιητική τουριστική πορεία. Βέβαια και ο ίδιος ο Δήμος διαθέτει αρκετά δυνατά σημεία που με την κατάλληλη εκμετάλλευση μπορούν να οδηγήσουν σε τουριστική ανάπτυξη. Επίσης οι σημαντικοί ιστορικοί και αρχαιολογικοί χώροι μαζί με τους τόπους λατρείας κάνουν το Δήμο Ηρακλείου να ξεχωρίζει. Πλάι στα φυσικά αξιοθέατα η αναβίωση παλιών εθίμων με εκδηλώσεις καθώς και η

φιλοξενία των ντόπιων κατοίκων προσφέρουν στον επισκέπτη μοναδικές στιγμές.

Αξίζει βέβαια ν' αναφέρουμε και τη συμβολή των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην προώθηση του τοπικού τουρισμού. Έτσι οι φυσιολατρικές, ιστοριοδιφικές δραστηριότητες και οι περίπατοι στα σοκάκια της παλαιάς πόλης και στα αξιοθέατα του Ηρακλείου αποτελούν πλέον πόλο έλξης τουριστών τόσο από άποψη σωματικής και πνευματικής ξεκούρασης όσο και από άποψη προσφοράς γνώσεων και επιστημονικών παρατηρήσεων. Ο συνδυασμός, λοιπόν της παράδοσης και της κατάλληλης πολιτειακής υποστήριξης είναι σίγουρη εγγύηση για την αναβάθμιση και την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

8.4 Προτάσεις – Προτεινόμενες λύσεις για την προώθηση του Τουρισμού του Δήμου Ηρακλείου

- Απαιτείται βελτίωση της ποιότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.
- Χρειάζονται αλλαγές στον δημόσιο τουριστικό μηχανισμό με εκσυγχρονισμό των δομών και των μηχανισμών άσκησης της τουριστικής πολιτικής.
- Να δημιουργηθεί κείμενο τουριστικών προγραμμάτων για το Δήμο Ηρακλείου με σκοπό να αποτελέσει δείγμα για τουριστικούς πράκτορες που ενδιαφέρονται να οργανώσουν εκδρομές.
- Να γίνει περιληπτική ιστορική αναδρομή του Δήμου Ηρακλείου.
- Να γίνει συνοπτικό κείμενο επισκέψιμων χώρων του Δήμου.
- Να γίνει πρόσκληση προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και ειδικότερα σε τουριστικούς πράκτορες από όλη την Ελλάδα, για ολιγοήμερη φιλοξενία που θα αποσκοπεί στην άμεση και ουσιαστική γνωριμία των προσφερόμενων δυνατοτήτων του Δήμου. Στην φιλοξενία πέρα από τη διαμονή θα πρέπει να περιλαμβάνονται ημερήσιες εκδρομές και ξεναγήσεις με έμφαση στις περιοχές που προσφέρουν παραδοσιακό και πολιτιστικό υπόβαθρο.
- Να γίνει σχεδιασμός και υλοποίηση σεμιναρίων με προσκεκλημένους τουριστικούς πράκτορες από όλες τις περιοχές της Ελλάδος.
- Σε συνεννόηση με τους οικονομικούς παράγοντες του Δήμου θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας οδηγός που να ενημερώνει τις τουριστικές δυνατότητες του Δήμου.
- Χρηματοδότηση και ενίσχυση της τουριστικής προβολής, εκθέσεις εξωτερικού, εσωτερικού, έντυπη και ηλεκτρονική προβολή. Δημιουργία και υποστήριξη δικτυωμένων γραφείων και εξυπηρέτησης σε επίκαιρα σημεία.
- Συνεχής εκπαίδευση, κατάρτιση και δημιουργία νέων επαγγελματιών στον τουριστικό τομέα.

- Ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών, υποδομών μεταφορών
- Απαιτούνται ειδικές υποδομές που ελλείπουν όπως συνεδριακό κέντρο, γκολφ και ολοκληρωμένες τουριστικές εγκαταστάσεις.
- Η οργάνωση και διεκπεραίωση ενός πανελλήνιου ή και διεθνούς συνεδρίου ή σεμιναρίου με θέμα τις ειδικές μορφές τουρισμού με την βοήθεια διαφόρων Ευρωπαϊκών ή εθνικών προγραμμάτων στο Δήμο Ηρακλείου.
- Η ανάδειξη της πόλης, έργο ιδιαίτερο και καθοριστικής σημασίας. Επίσης σημαντική είναι η ανάδειξη μουσείων και άλλων σημαντικών μνημείων.

Τέλος, είναι αναγκαία η τοποθέτηση πινακίδων σε επίκαιρα σημεία(είσοδοι- έξοδοι πόλης) που να υποδεικνύουν και να προσανατολίζουν τον επισκέπτη. Επίσης η τοποθέτηση μεγάλων πινακίδων με ουσιαστικές πληροφορίες για τον τουρίστα, σχετικά με το τι προσφέρει ο Δήμος.

8.5 Επίλογος

Στο σύγχρονο κόσμο των αυξημένων απαιτήσεων και του έντονου ρυθμού ζωής είναι παραδεκτό πως η παιδεία ωθεί τον άνθρωπο στην πρόοδο. Ο ρόλος της παιδείας είναι καθοριστικός για την εξέλιξη της κοινωνίας από την δράση των ανθρώπων αλλά και την διαμόρφωση του. Η παιδεία προετοιμάζει τον άνθρωπο να δράσει, να δημιουργήσει υλικά και πνευματικά αγαθά, να διαμορφώσει σωστούς κοινωνικούς θεσμούς, να κυριαρχήσει στη φύση και να εξελίξει την κοινωνία. Για την πραγματοποίηση όλων αυτών απαιτείται όμως ο σωστός προγραμματισμός. Στη σύγχρονη εποχή όπως αυτή που διαμορφώθηκε αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο για την πρόοδο ατομική- κοινωνική αλλά και οικονομική.

Ο προγραμματισμός ήταν πάντοτε η αφετηρία κάθε ανθρώπινης προόδου, δίνει την δυνατότητα να οργανώσουμε τις δυνάμεις μας, να συντονίσουμε τις ενέργειες μας και να χαράξουμε το μέλλον μας σε σωστή βάση. Είναι βασικό στοιχείο της ανθρώπινης προόδου γιατί:

- Εξουδετερώνει τους απρόβλεπτους παράγοντες που νεκρώνουν τις

- προσπάθειες μας.
- Οικονομία χρόνου.
 - Οικονομία δυνάμεων.
 - Προνοητικότητα και σιγουριά για το μέλλον.
 - Ο άνθρωπος δρα με βάση ένα συγκεκριμένο σχέδιο που τον προφυλάσσει από επιπόλαιες ενέργειες.

Ο προγραμματισμός για τον άνθρωπο είναι βασικό στοιχείο αλλά για το κοινωνικό σύνολο αποτελεί το θεμέλιο- λίθο της προόδου. Η πρόοδος του κοινωνικού συνόλου επιτυγχάνεται με μακρόπνοα προγράμματα οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης. Δε νοείτε καμία πρόοδος της οικονομίας χωρίς προγραμματισμό. Με τον προγραμματισμό επιτυγχάνεται:

- Μεγαλύτερος ρυθμός ανάπτυξης.
- Άνοδος του βιοτικού επιπέδου.
- Καλύτερη αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών.
- Δικαιότερη κατανομή εισοδήματος.
- Αποφυγή άσκοπων και επιπόλαιων ενεργειών.
- Αξιοποίηση και μεθοδικότητα των δυνάμεων του.

Η αποτυχία είναι το φαινόμενο που χαρακτηρίζει τους απρογραμμάτιστους ανθρώπους και τις απρογραμμάτιστες κοινωνίες. Δε μένει παρά να στηρίξουμε τις δραστηριότητες μας στον προγραμματισμό για να πετύχουμε και να προοδεύσουμε στη ζωή μας ατομικά αλλά και κοινωνικά.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στο Δήμο Ηρακλείου θεωρείται πρωταρχικός στόχος για την ανάπτυξη του Δήμου. Ο Δήμος Ηρακλείου έχει κάνει σημαντικά βήματα ως προς την ανάπτυξη και θεωρείται ένας από τους πιο σημαντικούς σταθμούς τουριστών τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό. Βέβαια χρειάζεται περαιτέρω προσπάθεια για μια περαιτέρω ανάπτυξη του Δήμου Ηρακλείου. Με βάση την προσωπική μας εκτίμηση πιστεύουμε πως απαιτείται η δημιουργία βασικών οδικών υποδομών και γενικών υποδομών όπως η βελτίωση της ποιότητας της ζωής για την συγκράτηση του πληθυσμού με αναβάθμιση της περίθαλψης, της παιδείας, του πολιτισμού και των τηλεπικοινωνιών, η βελτίωση του περιβάλλοντος και η ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών

καθώς και η ανάδειξη και αξιοποίηση αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών κέντρων. Κατά την άποψη μας αυτά είναι ορισμένα μέτρα που αν πραγματοποιηθούν θα δημιουργήσουν μία νέα δημιουργική τουριστική πραγματικότητα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Είναι αλήθεια πάντως πως με τις ενισχύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με την συνεργασία όλων των φορέων θα επιτευχθεί η τουριστική ανάπτυξη του Δήμου Ηρακλείου επίσης το σημαντικότερο του τουρισμού είναι και η περαιτέρω ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θα πρέπει να αναπτυχθούν όσο το δυνατόν περισσότερο.

Ο ρόλος και η ευθύνη του κράτους είναι να υποστηρίξει με προσοχή τον κλάδο να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικός, περισσότερο ποιοτικός. Ο τρόπος που θα παρέμβει το Κράτος θα πρέπει να είναι ρεαλιστικός, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες του, τα διαρθρωτικά προβλήματα του τουρισμού, τις διεθνείς προοπτικές και τις δυνατότητες των επιχειρήσεων. Το κράτος πρέπει να δρα και ως εγγυητής ποιότητας για τους επισκέπτες αλλά και ως δημιουργός της υποδομής που απαιτείται. Πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες, να ενθαρρύνει και να διευκολύνει την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα. Αυτό που χρειάζεται η χώρα είναι μια *ολοκληρωμένη πολιτική* για τον τουρισμό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΑ ΝΕΩΡΙΑ

ΕΝΕΤΙΚΟ ΦΡΟΥΡΙΟ «ΚΟΥΛΕΣ»

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Η ΜΑΡΙΝΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟ ΕΝΕΤΙΚΟ ΛΙΜΑΝΙ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δήμος Ηρακλείου, έντυπο υλικό 2007
- Προβατιάς Δ. « Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Υπαίθρου» Ο ρόλος της Τ.Α. Αθήνα 2002
- Παρουσίαση στο internet με τίτλο «Ηράκλειο μια πόλη μια ιστορία»
- Στέργιος .Γ. Σπανάκη « Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων» Έκδοση Δήμου Ηρακλείου 1990. Σελ. 17-18
- Θεοχαράκη Δετοράκη « Ιστορία της Κρήτης» Αθήνα 1980 Σελ. 31-32
- Φωτογραφικό υλικό από το τουριστικό γραφείο TRAVEL Ηράκλειο.
- Δήμος Ηρακλείου ενημερωτικό φυλλάδιο Απολογισμός Έργου Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει
- Στυλιανού .Κ. Παπαδογιάννη «Μνημεία και Γλυπτά της πόλης του Ηρακλείου» Ηράκλειο Κρήτης Δεκέμβριος 2005
- Γ Χρηστάκη «Ιστορία Κρήτης» Ηράκλειο 2006
- Υπουργείο Ανάπτυξης «Τουρισμός και επιχειρησιακό πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας»
- Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων. Νόμος 3463/2006
- Υπουργείο Ανάπτυξης «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού 2004-2010»
- Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος

- www.ecology.gr
- www.ypan.gr
- www.statistics.gr
- www.minitour.gr
- www.heraklion.gr
- www.economist.gr
- www.gnto.gr
- www.ste.edu.gr
- www.etasa.gr
- www.anthropos.gr
- www.geocities.gr
- www.dimos.gr